

Türk-İş

SAYI
74

**İŞÇİNİN
PARLAMENTODAN
BEKLEDİĞİ**

TÜRKİYE
İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

Türk-İş

AYLIK DERGİ

NİSAN
1969

YIL : 7
SAYI : 74

FİATİ : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi
SEYFİ DEMİRSOY

Yazı İşleri Müdürü
ÜLKÜ ARMAN

Fotoğraflar
Şehir Fotograf Ajansı
ADNAN HASKOKAR

Adres :
Türk-İş Genel
Merkezi
Bayındır sokak No. 8
ANKARA
Telefon : 17 91 36

Türk-İş Dergisi Basın Ahlak Ya-
sasına uyar.

Türk-İş Basın ve Halkla Münase-
betler Merkezi tarafından hazır-
lanan Türk-İş Dergisinin bu sa-
yısı, Ankara'da BAŞNUR Matba-
asında dizilmiş, tertiplenmiş ve
basılmış; klişeler, Eser Klişede
yapılmıştır.

Saygıdeğer

Türk - İş Okuru,

Aylardan beri Meclis komisyonlarında görüşülen çe-
şitli kanun tasarılarının çıkmasını vatandaş bekleye dursun,
geçtiğimiz ay parlamento çalışmalarını etkileyen iki konu,
kamuoyunu oldukça rahatsız etti. Bunlardan biri Anayasa
Nizamını Koruma Kanun Tasarısı, diğeri de TRT Kanun
Tasarısı.. Siyasi partiler arasında büyük bir çekişmeye se-
bep olan her iki tasarının kanunlaşmaması için engelleme-
ler, suçlamalar birbirini kovaladı ve günler de böylece ge-
çip durdu.

Başta Türk-İş olmak üzere çeşitli kuruluşların karşısı-
na çıktığı, Anayasa Nizamını Koruma Tasarısı şimdilik kay-
dı ile hükümet tarafından geri alındı, ancak TRT el'an üze-
rinde konuşulan ve tartışması yapılan bir konu... İki ay-
dan fazla bir süredir bu iki tasarı basını ve radyoyu öylesi-
ne işgal etti ki, yılların biriktirdiği dertleri çözümleyecek
tedbirler üzerinde bir sünger çekildi.

□

Dergimizin bu sayısında parlamento çalışmaları bölü-
münde ilgi ile izleyeceğiniz bir yazımızı bulacaksınız.

Geçtiğimiz ay içinde dünyada işçi hareketi bir hayli
hareketli geçti. Avrupanın çeşitli ülkelerinde işçi, işveren
ve hükümet yönünden ilginç olaylar oldu. Bu ülkelerdeki
olayları büyük bir zevkle okuyacağınızı ümit ediyoruz.

□

1965 yılında kurulmuş bulunan Milli Prodüktivite Mer-
kezi (MPM) Nisan ayında kuruluş yıldönümünü kutladı.
«Ekonomi» bölümümüzde, Milli Prodüktivite Merkezindeki
törenle bu Merkezin nasıl çalışması gerektiği, hakkında bir
yazı bulacaksınız.

□

Nisan ayı grevler yönünden de bir hayli dolu idi. Özel-
likle Harp-İş Federasyonunun Tumpene şirketinin Ameri-
kan işyerlerindeki grevi ile yine Harp-İş Federasyonunun
Jandarma Genel Komutanlığındaki anlaşmazlığı kamuoyu-
nu oldukça ilgilendirdi. Dergimiz, Federasyonla Jandarma
Genel Komutanlığı anlaşmazlığında oynanmak istenen bir
oyunu bütün çıplaklığı ile ortaya sermektedir.

□

Dış ülkelerdeki işçilerimizin durumu ile ilgili bir yazı
ve Avrupanın çeşitli ülkelerinde çalışmakta olan Türk işçi-
lerinin istihdamı hakkında grafikler dergimizin bu sayı-
sında da yer almaktadır. Aynı yazı içinde Avrupa Konseyi
Bakanlar Kurulu Komisyonunun yabancı işçiler için aldığı
yeni kararları da okuyabileceksiniz.

Saygılarımızla

MÜESSESE REJİMİ...

TÜRK İşçi Hareketinin her zaman ve her fırsatta tekrarladığı bir görüş vardır: Hür ülkelerde sendikacılık, demokratik rejimin bekçisi, politik hayatın önde gelen denetleyicisidir.

Demokrasinin müessese rejimi sayıldığı çağımızda, sendikacılık hareketi, denetimde olduğu kadar, yol göstermede de büyük görevler yüklenmiştir. Bu yüzden de işçi hareketleri aynı zamanda büyük bir tarihi sorumluluk altındadır .

Bu görüşün ışığı altında, Türk-İş, yurdumuzun bugünkü genel politik görünümü içinde yol gösterme görevini yerine getirmektedir.

Bu satırlar yazıldığı sırada seçimlere altı ay kalmış bulunuyor. Seçimlere bu kadar az bir süre kaldığında, ülkede tansiyonun yükselmesini, genel bir heyecan dalgasının görünmesini olağan karşılamamaya imkân yoktur. Ancak bu tansiyonu, bu heyecanı, bir takım aşırı hareketler için bir mazaret saymak aynı ölçüde imkânsızdır.

Seçimlere altı ay kalmış olması, nasıl aşırı hareketleri mazur göstermeyecekse, aynı şekilde, bazı görevlerin ihmalini de hoşgörüle karşılamak için bir neden teşkil etmeyecektir.

Gelişme çabası içinde bulunan Türkiyede parlamentonun özel bir görevi vardır ve bu görev, en ufak bir aksamaya dahi izin vermeyecek kadar önemlidir.

Örneğin, emekli işçilerin bir sosyal facia teşkil eden durumlarının düzeltilmesi için bütün ümitler, parlamentoya ve onun yapacağı çalışmalara bağlanmış bulunmaktadır. Eğer, seçimlere altı ay kalmış olmasının he-

yecanı içinde, milletvekilleri, seçim bölgelerinde kendi durumlarını garantiye almayı, emekli işçileri kurtaracak kanunu çıkarmaya tercih ederlerse, sosyal kalkınmamız bundan büyük bir darbe yemiş olacaktır.

Bir başka örnek: Cumhuriyet Senatosu bor mineralleri araştırma komisyonu raporunda, yasama organlarının boraks konusunda oynanan oyunu bir an önce ele alması tavsiye edilmekteydi. Bu raporun hazırlanmasından bu yana, altı aya yakın bir zaman geçtiği halde, mesele hâlâ ele alınmamıştır. Eğer, parlamento da bu konuyu görüşmektense, mesela, TRT Kanununun değişikliğini gerçekleştirmeyi tercih ederse, bu defa da ekonomik kalkınmamıza büyük bir çelme takılmış olacaktır.

Meclisin geçen dört yılı içinde, maalesef büyük ümitlerle beklenen birçok kanun çıkmamıştır. Görünüşe göre, tasarılar kadük olacak, seçimlerden sonra, bu tasarıların yeniden hazırlanmasına çalışılacak ve bir dört yıl daha geçecektir. Oysa, öyle konular vardır ki, gerçekten beklemeye tahammülü kalmamıştır.

Günlük politika oyunları söz konusu olunca, üç günde hazırlanan ve yine o kadar kısa bir süre içinde Millet Meclisinden geçirilme imkanı bulunan tasarıların yanında, bir Tarım İş Kanununun yıllardanberi yapılan vadelere rağmen gerçekleştirilememesi, hangi mazeret perdesi ile örtülmeye çalışılırsa çalışılsın, gözlerden gizlenemeyecektir.

Parlamentonun, giderayak, lüzumsuz tartışmalara yol açacak, memleket çıkarlarına hiçbir katkısı olmayacak işler yerine gerçekten yararlı konuları ele alması tahminlerin de ötesinde faydalar sağlayacaktır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BİNASI
Gözler Üzerinde

İşçinin Parlamentodan beklediği

A NAYASA Nizamını Koruma Kanunu adı verilen tasarı ile TRT Kanununda değişiklik tasarısının sebep olduğu tartışmalar, geçtiğimiz ay içinde de devam etti.

Bir yandan bu iki konu üzerinde çeşitli görüşler ortaya atılırken, öbür yandan siyaset galerisi çeşitli kulislere sahne oluyor, her ağ zandan bir değişik ses çıkıyordu.

Seçimlere altı ay kala, siyasi partilerde başlayan heyecan, önümüzdeki aylarda ister istemez kamuoyunu da etkileyecek ve tansiyon seçimlere kadar gittikçe yükselecek. Bunu demokrasinin, serbest seçim sisteminin olağan bir sonucu saymak gerek.

Ne var ki, seçim öncesi tartışmalarını demokrasinin zaafı olarak takdim etmek isteyenler de boş durmamaktadırlar. Bu tartışmalar yüzünden rejim karalanmaya çalışılırken, başta gelen hedeflerden biri de hür sendikacılık olmaktadır. Bu anlayışta olanlar, «madem ki sendikacılık hareketi demokratik

rejimin savunucusudur, öyleyse, yıkılması gereken ilk müesseselerden biri sendikacılık olmalıdır» görüşünden hareket etmektedirler. Zaman zaman, sendikacılık, toplu sözleşme, grev hakkı aleyhinde yapılmak istenen propagandaların altında, bir rejim düşmanlığının yatığını anlamak zor olmasa gerektir.

DEMİRSOY UYARIYOR

Nisan ayının başında Kayseri Harb-İş kongresinde bir konuşma yapan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, bu anlayışta olanları uyarıyor ve «hürriyetleri katletmek isteyenlerin karşısına Türk-İş daima çıkmıştır ve bundan sonra da çıkacaktır» diyor ve şöyle devam ediyordu :

«İşçi hakları bugün Anayasa teminatı altındadır. Hür sendikacılık hareketine baş koyduk ve bunu sonuna kadar korumaya azmettik. Bugün bir takım çevreler, bu hakların kısıtlanmasını istemektedir-

ler. Ancak bilmedikleri Türk-İş'in gücüdür. Türk-İş herşeye muktedirdir. Anayasanın öngördüğü hakları almak bizim görevimizdir, buna kimse mani olamayacaktır.»

Demirsoy, Türkiye'de hür sendikacılığın kökleştiğini belirtiyor ve «Güçlü sendikalar sermayenin müdaffi, demokrasinin bekçisidir. Bir memlekette hür sendikacılık varsa, toplu sözleşme düzeni iyi işliyorsa, demokrasi var demektir. Yalan söyleyenler, iftira edenler rejimin kundakçılarıdır. Biz bu kundakçılara asla fırsat vermeyeceğiz» diyordu.

MÜESSESE REJİMİ

Türk-İş Başkanı, son günlerin üzerinde en çok durulan iki konusu olan Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısı ve TRT Kanunu değişikliği konularında da Türk İşçi Hareketinin görüşünü açıklıyor ve demokratik rejimlerin müessese rejimleri olduğunu, bağımsız mahkeme, hür basın, özerk radyo ve serbest seçim müesseselerinin de-

EMEKLİ BİR İŞÇİ

250 lira aylıkla nasıl geçinilir?

mokratik rejimin vazgeçilmez unsurları bulunduğunu söyledikten sonra diyordu ki :

«TRT muhtar olacaktır. TRT'nin özerkliğini zedeleyecek davranışlardan politikacıların kaçınmalarını tavsiye ediyorum. Siyasiler her hakkın kendi avuçları içinde olmasını isterler, bu onların zaafıdır. Politikacılara lüzumlu ikazı yapıp, hatadan dönmelerini temine çalışıyoruz. Tenkidlerimizde ard düşünce yoktur. Biz baskı grubuyuz. Millet, memleket ve işçi menfaatini ön plânde tutarız.»

Türk-İş Başkanı, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısı üzerinde sendikacıların çok hassas olduğunu, bu tasarının işçi haklarını zedeleyici hükümler getirdiğini ve bir baskı kanunu niteliğini taşıdığını söylüyor, konuşmasını şu şekilde tamamlıyordu :

«Bu kanun bu hali ile çıkarsa durum çok feci olur. Bu bir

baskı kanunudur. Biz baskı kanunlarının daima karşısına çıkmışızdır. Müsamaha etmeyeceğiz. Edersek, arkası çorap söküğü gibi gelir. Son günlerde aşırı uçlar büyük bir faaliyet içindedir. Aşırı solcular NATO'ya hayır diyorlar da neden Varşova Paktına hayır demiyorlar. Milletler kendi güvenliklerini devam ettirmek için anlaşmalar yaparlar. Milli bütünlüğümüz bakımından NATO'ya evet diyoruz.»

TUNÇ DA ANKARA'DA KONUŞUYOR

Demirsoy'un Kayseri'de bu konuşmayı yaptığı gün, Ankara'da da Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç aynı konulara değiniyor «Anayasanın getirdiği hakların en büyük koruyucusu Türk İşçi Hareketidir. Çünkü Anayasamızın öngördüğü birçok haklar gerçekleştirilemediği halde, işçilere tanınan hakların hepsi uygulama alanına konulmuştur. Meselâ toprak reformu bir politik istismar konusu haline geldiği, çık-

ması önlendiği halde, işçilere tanınan toplu sözleşme, grev hakları yıllar önce yürürlüğe konmuştur. İşçiler, hem kendilerine, hem topluma büyük haklar sağlayan Anayasa'nın en büyük savunucusu, Anayasamızın getirdiği özgürlüklerin bekçisidir» diyor ve konuşmasına şu şekilde devam ediyordu :

«Bir süredenberi bütün politikacılar, yazarlar, bilim adamları, düşünürler Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısı ve TRT Kanunu değişikliği üzerinde duruyor. Görünüşe göre, önümüzdeki günlerde, Parlâmentoda bu konuların en şiddetli şekilde tartışmalarına tanık olacağız.

İktidar bu kanunları çıkartmak isteyecek, muhalefet engellemeye çalışacak. Zaten, seçim yılında oluşumuz dolaısıyla, bir süre sonra meclislerin toplanması güçleşecek ve bu hava içinde, Parlâmentonun bu dönem yılı da gelip gidecek.

Bu arada, ekonomimizi çok yakından ilgilendiren bazı temel meseleler, sosyal hayatımızla ilgili önemli kanunlar ya da kanun tadillerinin gerçekleşmesi de tehlikeye düşmüş bulunuyor.

Türk İşçi Hareketi Anayasa Nizamının baş savunucusudur. Ama Türk İşçi Hareketi aynı zamanda, Anayasa Nizamının kanunlarla korunmayacağını da bilmektedir. Eğer rejlimimizi samimi olarak benimsiyor, onu aşırı akımlara karşı korumak istiyorsak, bunun tek çaresi sosyal ve ekonomik tedbirler almaktır. Memleketin ekonomik ve sosyal yapısını kökünden düzeltecek tedbirleri almadığımız sürece hiçbir kanun, hiçbir ceza, hiçbir müeyyide rejimin koruyucusu olamaz.»

İŞÇİ LEHİNE NE YAPILDI

Türk-İş Genel Sekreteri daha sonra bir örnek olarak, boraks konusunu ele alıyor, bu meselenin Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısından da TRT Kanununun değiştirilmesinden de çok önemli olduğunu, çünkü bu konunun ele alın-

TARIM işçisi

Tarım İş Kanunu ne oldu?

masıyla, kalkınmamızı gerçekleştirmek yolunda büyük adımlar atmamızı sağlayacak yeni bir gelir kaynağına kavuşmuş olacağımızı söylüyor, ama buna rağmen, bir takım tartışmalara yol açacak, huzursuzluk yaratacak ve hürriyetleri kısıtlayacak tasarıların ön planı işgal ettiğini belirterek, sözü sosyal hayatımızı ilgilendiren yasalara getiriyor ve şöyle diyordu :

«Sendikalar Kanunu, Toplu Sözleşme, Grev Kanunu değişikliği tasarısı ve teklifleri Meclise verildi. Yıllardanberi gerçekleştirilmesi için çaba sarfettiğimiz İşsizlik Sigortası, ve Tarım İş Kanunlarının çıkmasını istiyoruz. Memleketin sosyal ve ekonomik hayatına yararı olacak asıl önemli konular bunlar. Yoksa ne Anayasa Nizamını Koruma Kanunu ne de TRT Kanunu değişikliği Türkiyeye Türk halkına fayda sağlar.

Üzülerek belirtmek isterim ki, geçtiğimiz dönemde Meclisten çalışma hayatımızı ilgilendiren, işçiler lehine, yeralında çalışan işçilerin emeklilik yaşını 55'e indiren kanun

dışında hiçbir yasa çıkmamıştır. Bu meclisin işçilerden yana, işçi haklarını benimsemiş bir meclis olduğunu iddia etmek imkânsızdır.

Şu anda mecliste, işçi emekli yaşının 55'e indirilip, emekli aylığının son ücretin % 70 ine çıkarılmasını öngören tasarı ve teklif var. Biz bu konuyu, Parlamentonun işçilere karşı tutumunu tesbit etmek üzere bir ölçü sayıyoruz.

Yarın, seçim arefesinde milletvekilleri yurdun dört bir yanına dağılıp, oy isteyecekler. O zaman, işçinin karşısına çıkıp ne diyecekler? «Biz sizin sosyal ve ekonomik haklarınızı korumadık ama, TRT Kanununu değiştirdik, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu çıkardık» diyerek mi oy isteyecekler.

Türk İşçi Hareketinin Parlamentonun çalışmalarını, çok yakından izlediği iyi bilinmelidir. Özellikle işçinin emeklilik yaşının indirilmesi ve emeklilik ödeneğinin artırılması konusu üzerinde ısrarla duruyor ve bu dönemde mutlaka gerçekleştirilmesini istiyoruz. İşçi emekli aylıklarının artırılması devlete hiçbir külfet yüklemeyecektir. İşçi kendi ödediği primlerle kendi haklarının korunmasını istemektedir ve bunda yüzde yüz haklıdır.

Türk-İş ağırlığı olan bir kuruluştur. Türk-İş bu ağırlığını, işçi haklarını koruyacak kanunların çıkmaması halinde, önümüzdeki seçimlerde ortaya koyacaktır.

Dört yıl boyunca işçi lehine hiçbir olumlu adım atmayan kişiler, dört yıl sonunda gidip işçiden oy istediklerinde gerekli cevabı alacaklardır.»

İŞÇİ KURULUŞLARININ TEPKİLERİ

Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısına özellikle işçi kuruluşlarının tepkileri artarak devam ediyor ve çeşitli işçi kuruluşları yayınladıkları bildirilerde bu konuya geniş yer ayırıyorlardı.

Örneğin, Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulunun 7 Nisanda başlayan toplantısından sonra yayınlanan bildiri şu satırlar yer alıyordu :

«Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu Anayasa Nizamını Koruma Kanunu ve TRT Kanunu tadil tasarılarını da gözden geçirmiştir.

Her iki tasarının da Anayasanın sağladığı özgürlük ve radyo özerkliğini kısıtlayıcı nitelikte olduğunu tesbit eden Yönetim Kurulu, bu kanunlar yerine, Meclislerde bekleyen memleket yararına olan kanunların ele alınmasını bir yurtseverlik örneği telakki edecektir.

Bunun yanı sıra bugün memlekette tehlike haline gelen aşırı sol ve aşırı sağ'a karşı tedbirler alınmasını da arzulamakta ve yetkili organlardan istemekteyiz.

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu, Parliamentoda lüzumsuz tartışmalara yol açacak Meclis çalışmalarını engelleyecek ve memlekette tansiyonu yükseltecek bu tasarıların karşısında olduğunu kamuoyuna duyurur.

Yönetim Kurulumuz, Türk-İş'in her beyanına tamamen katıldığını kamuoyuna duyurmayı bir görev sayar. Maden İşçileri, Türk İşçi Hareketi içindeki önemli yerlerinin kendilerine yüklediği sorumluluğu müdrik olarak, Türk-İş'i, işçi ve yurt çıkarlarının korunması yolunda giriştiği ve girişeceği her harekette destekleyecektir.

Federasyonumuz Yönetim Kurulu, bu görüşün ışığında Türk-İş'e karşı çıkanlarla da, kim olursa olsun, mücadele etmek kararındadır.»

Bu tasarılar üzerinde gittikçe belirginleşen yaygın kanaat, bunlardan çok daha önemli, konuların ele alınmasının memlekete daha yararlı olacağı, ekonomik ve sosyal tedbirlerin aşırı akımlarla mücadelede asıl etkili metod teşkil edeceği yolundaydı.

TASARI GERİ ALINIYOR

Bu tartışmalar devam ederken, Başbakanın çağrısı üzerine yapılan bir Bakanlar Kurulu toplantısından sonra, Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısının Meclisten geri alındığı açıklanıyordu. Tasarının geri alınmasını Başbakan Demirel istemişti.

Haber büyük bir memnuniyet yaratıyor ve «çok yerinde, olumlu bir hareket» olarak nitelendiriliyordu.

Kabul etmek gerekir ki, «dediğim dedik» diyen, «tek başına hükümet eder, tenkidlere kulak asmam» diyen bir politikacı tipi modern demokrasilerde artık görül-

Muhalefet iktidarı, iktidar muhalefeti suçluyor, her iki taraf da tansiyonu yükseltmek için elinden geleni yapıyordu.

Bu satırlar yazıldığı sırada görünen odur ki, Parlâmento bazen toplanacak, bazen toplanamayacak, toplanınca gürültülü, kavgalı oturumlar yapacak ve bu dönem de bu suretle sona erecektir.

MECLİSTEN BEKLENENLER

Oysa Mecliste, TRT Kanunu değişikliğinden çok daha önemli, çok daha olumlu tasarı ve teklifler beklenmektedir.

- Toplu Sözleşme ve Grev Kanunu değişikliği,
- İşçi Yardımlaşma Kurumu

«Çalışma hayatımızı yakından ilgilendiren ve Hükümet sözcülerinin çeşitli konuşmalarında bu devre Meclisten çıkarılacağı vaad ettiği kanunların, genel seçim hazırlıkları sebebiyle gelecek devreye kalmasından endişe etmekteyiz. 274 ve 275 sayılı Sen-dikalar, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunlarının tadili, Tarım İş Kanunu, 306 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun tadili, asgari ücret, emekli yaşının 55'e indirilmesi, emeklilik maaşının % 70'e çıkarılması, İşçi Yardımlaşma Kurumu (İYAK) tasarılarının ivedilikle

MİLLET MECLİSİ TOPLANTI HALİNDE

Dört yılın bilançosu yapılsa...

mez olmuştur. Uzun yıllar öncesi-nin, tenkidlere uymayı bir zaaf sa-yan katı politikacı tipi, bütün dün-yada tarihe gömülmektedir. Buna karşı, Demirsoy'un Kayseri'de yapı-tığı konuşmada belirttiği gibi, de-mokrasinin müessesese rejimi oldu-ğunu kabul edenler politika sahne sinde başarı kazanmaktadır. Mese leye bu açıdan bakınca, Başbakan Demirel'in tasarı üzerindeki ten kidleri benimsemesi, ve hatada is-rar etmemesi, kamuoyundan olum-lu puan toplamasına sebep oldu.

YA TRT DEĞİŞİKLİĞİ...

Buna karşı, TRT Kanununu de-ğiştirmeyi öngören tasarı tartışma-ların ağırlık merkezi hâlini aldı ve daha tasarıyı inceleyecek geçici ko-misyonun teşkili sırasında Meclis-te muhalefetin engellemesi başla-dı.

Meclis çalışmalarının engellen-mesi karşılıklı ithamlara yol açtı.

'İYAK' Kanunu,

- Tarım İş Kanunu,
- İşsizlik Sigortası,
- Memur-İşçi ayırımı,
- İşçi emeklilik yaş haddi-nin indirilmesi ve emekli maaşının % 70 e yükseltil-mesi.

Özellikle işçi emeklilik yaş had-dinin 55'e indirilmesi, buna karşı emeklilik ödeneğinin % 70'e çıkar-tılmasını öngören tasarı ve teklif bütün işçiler tarafından sabırsızlık la beklenmektedir.

Parlâmentonun gerçekleştirmesi istenen bu konular üzerinde yıllar-danberi bütün işçi kuruluşları is-rarla durmaktadır.

TES-İŞ'İN GÖRÜŞÜ

Son olarak, Tes-İş Federasyo-nu Temsilciler Meclisinin Nisan ayı içinde yaptığı toplantıdan sonra ya-ynlanan bildiriye bu konuda şun-lar söyleniyordu :

çıkartılması yolunda hangi si-yasi partiye mensup olursa olsun, bütün parlâmenterleri göreve davet etmekteyiz.

PARLAMENTODAN BEKLENEN

Seçimlere altı ay kaldığı, parlâmentonun ancak kısa bir süre daha çalışabileceği dikkate alınrsa, işçilerin yıllardan beri bek lediği, yetkililerce çıkacağı vaadeç-len kanunların bu dönemde ger-çekleşemeyeceği ortaya çıkacaktır.

Ancak, bu kanunlar arasında bir tanesi vardır ki, bu dönemde çıkmaması, işçiler arasında büyük hayal kırıklığı yaratacaktır. Bu, işçi emeklilik yaşının 55 e indirilmesini öngören tasarı ile işçi emeklilik maaşlarının % 70'e çıkarılmasını sağlayacak kanun teklifidir.

Kaya Özdemiroğlu, Hasan Tür-kay, Enver Turgut ve Mustafa Er-tuğrul tarafından verilen kanun

teklifi, yürürlükteki 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun bazı maddelerini değiştirmektedir. Öngörülen değişikliklerle, sürekli ve tam işgörmezlik hallerinde ödenen para miktarı yıllık kazancın, % 70'ine çıkarılmaktadır. Bu durumda olan bir sigortalı, başka birinin sürekli bakımına muhtaç ise, kendisine bağlanan gelir, % 50 oranında artırılacak, fakat gelirin % 100 ünü geçemeyecektir.

Teklifte, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonunda ölen sigortalıların hak sahiplerine ödenecek paralar da % 70 esasına göre yeniden tesbit edilmiştir. Sosyal Sigortalar Kanununun 24 maddesinde yapılması öngörülen değişikliklerle, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda ölen sigortalıların ana ve babalarına gelir sağlanması için, eşi ve çocuklarına bağlanan gelir toplamının % 70 ten az olması esasını getirmektedir. Ana ve babaların hissesi sigortalının yıllık kazancının % 70 inin dörtte birini geçemeyecektir.

Sosyal Sigortalar Kanununda değişiklik yapılmasını öngören tasarı da işçilerin emeklilik yaşının 60 tan 55'e indirilmesine ilişkindir.

BENİMSEMİŞ OLMAK YETMİYOR

Geçtiğimiz ay içinde konu aşığı yukarı bütün siyasi partiler tarafından ele alındı ve benimsendiği açıklandı.

Bu durumda, Mecliste bütün siyasi partilerin görüş birliği halinde oldukları bir konunun gerçekleşmemesi için hiçbir sebep yok gibi görünmektedir. Görünen odur ama, pratikte çok önemli bir engel, bu teklif ve tasarının karşısına çıkacaktır: TRT Kanunu değişikliği yüzünden Meclis çalışmalarının durması. Eğer iktidar partisi, TRT değişikliğini önce çıkarma düşüncesiyle hareket ederse, bu, işçilerin dört gözle beklediği, emekli işçileri sefaletten kurtaracak kanun değişikliğinin daha uzun bir süre gecikmesine yol açacaktır. İşin aslı aranacak olursa, Hükümetin TRT kanunu değişikliği tasarısını da Anayasa Nizamını Koruma Kanunu tasarısında yaptığı gibi geri alması bütün bu problemlerin hallini sağlayacak ve bunu yapanlara büyük puan kazandıracaktır.

Kanunlar

Avukatlık Kanunu

İşinin parasına uzanan eller

HABER, 5 Nisan günü öğleye doğru duyuldu ve kısa zamanda yayıldı: Cumhurbaşkanlığı Avukatlık Kanununu onaylamış.

Doğrusunu söylemek gerekirse, bu sonucu kimse beklemiyordu. Yaygın kanaat, Cumhurbaşkanının bu kanunu veto edip, bir kere daha görüşülmek üzere Meclislere göndereceği merkezinde idi. Bu çeşit, geniş bir çevreyi ilgilendiren kanunların Parlamentodan geçtikten sonra, bastırılıp, Cumhurbaşkanınca onaylanır onaylanmaz piyasaya çıkarılması âdet olduğu halde bu defa, kanunun nasıl olsa veto edileceği düşüncesiyle, kimse böyle bir işe girişmemişti bile...

Avukatlık Kanununun getirdiği bazı hükümlerin yarattığı tepki o kadar büyük olmuştu ki, bazı parlamento üyeleri dahi hata ettiklerini kabul ediyor, «nasıl olsa bu kanun yeniden Meclise gelecek, o zaman bu haksızlıkları düzeltiriz» diyorlardı. Aslında, Meclise sevk edilen tasarıda bulunmayan bazı hükümler, Meclis komisyonlarında kaşla göz arası tasarıya dahil edilmiş ve Meclis çoğunluğunu teşkil eden avukatlar, parti farkı gözetmeksizin, kendi çıkarları etrafında birleşip, bu hükümleri kanunlaştırmışlardı.

NADİR NADİ'NİN YAZISI

Kanunun onaylandığı haberinin gazetelerde yayınlandığı 6 Nisan Pazar günü, Cumhuriyet gazetesinde Nadir Nadi, Parlâmentodaki avukatların bu kanunu nasıl çıkardıklarını şu sözlerle anlatıyordu :

«Yeni Avukatlar Kanunu Tasarısının Meclislerden geçip onaylanması görülecek şeydi. Ne A.P., ne C.H.P., ne M.P., ne G.P. Partileri birbirleriyle çatıştiran fikir ayrılıklarından ortada eser kalmamıştı. Bir yanda avukat olan, öte yanda da avukat olmayan

RESMÎ GAZETED E AVUKATLIK KANUNU

Kamuoyundan veto

parlâmento üyeleri, parti farkı gözetmeksizin karşılıklı cephe almışlardı. Eğer hukuk devleti ilkelerini savunmak amacıyla birleşmiş olsalardı, böylesine bir meslek tesanüdü karşısında memleket hesabına sevinmemek şüphesiz elden gelmezdi.

Ne yazık ki ,A.P. li avukatlarla C.H.P.'li, M.P.'li ve G.P.' li avukatları sarmaş dolaş kucak kucağa getiren bu «meslek tesanüdü» hukuk devleti ilkelerinden ziyade özel çıkar kaygıları ile ilgili görünüyordu.»

Türkiye'nin en usta kalemlerinden biri olan Nadir Nadi, aynı zamanda kontenjan senatörü olarak bulunduğu Cumhuriyet Senatosunda gördüğü manzarayı yukardaki sözlerle belirttiikten sonra yapılan haksızlığı dile getiriyordu. Cumhurbaşkanının Kanunu onaylamasından önce yazılan makale «Bizden Veto» başlığını taşıyordu.

«BİZDEN VETO»

Avukatların özel çıkar kaygıları ile parti farkı gözetmeksizin sarmaş dolaş, kucak kucağa geldiklerini açıklayan Nadir Nadi, yazısına şöyle devam ediyordu :

«Meclislerde sayıları bir hayli kabarık olan sayın avukatlar kürsüye gelerek çokun bir dille tasarıyı savunurken, mesleklerine değgin doğru ve yurt şartlarına uygun maddelerin yanısıra kendile-

rine bir nevi imtiyaz sağla-
yıcı, Anayasamıza açıkça aykırı
düşen kimi hükümleri de
beraber savundular. Bir kez
Siyasal Bilgiler Fakültesinden
mezun olup da eksik dersler-
den sınav geçerek avukat ola-
bilme durumuna gelmiş va-
tandaşların «müktesep hakla-
rını» bir kalemde silip attı-
lar. Sonra devlet dairelerin-
de iş takip edebilmek hakkı-
nı, çekişmesiz, yani herhangi
bir dâvaya konu olmayan hal-
lerde dahi avukatların tekeli-
ne verdiler. Nihayet Sosyal
Sigortalara tepeden inme or-
taklıklarını tescil ettirmek su-
retiyle, ufak bir ödenti karşı-
lığı, emekliliklerini de garanti-
ye bağladılar.

Bu maddelerin haksızlığını
ve Anayasaya aykırılığını ile-
ri süren her partiden birçok
konuşmacılar oldu. Hiçbiri
avukat değildi. Ne tuhaftır ki,
bunlara karşı o haksız mad-
deleri ağız birliği ile savunan-
ların da hemen hepsi çeşitli
partilere mensup avukatlardı.
Anayasamıza göre demokrasi-
nin vazgeçilmez unsurları o-
lan siyasi partilerimiz Avu-
katlık Kanunu Tasarısı görü-
şüldüğü sırada sanki ortadan
silinmişler, yerlerini acayip
bir korporasyon sistemine bı-
rakmışlardı.

Sayın avukat milletvekili ve
senatörlerimiz kürsiden belâ-
gatle konuşmak, kulis arasın-
da yoğun propaganda yapmak
suretiyle sistemli bir biçimde
çalıştılar. Tasarı hükümetten
geldiği için de onu kanunlaş-
tırmakta güçlük çekmediler.

Şimdi Sayın Cumhurbaşkanının
bu kanunu veto edece-
ğine dair söylentiler duyuyo-
ruz. Söylentilerin lâfta kalma-
yarak gerçekleşmesini yürek-
ten dileriz. Zira bir hukuk
devletinde imtiyazlara ve ay-
rıcalı işlemlere hiç bir zaman
yer verilmemek gerektiğine i-
nananlarıdır.

Avukatlık Kanununun ak-
sak maddeleri veto edilmedi-
ği takdirde, doktorlara imti-
yazlı emeklilik hakkı tanıyan
bir başka tasarı arkadan yeti-

Avukatlık Kanunu Tasarısını komisyonlarda değiştirerek, Avu-
katlar lehine hükümler koyan ve bunları kanunlaştıran Millet Mec-
lisinde, milletvekilleri'nin meslekleri bakımından ayırımı ilginç so-
nuçlar vermektedir. Meslekleri bakımından Milletvekilleri'nin ayırımı
şöyledir: Avukatlar: 148; eski askerler: 34; tabipler, 33; eğitimciler:
29; ticaretle uğraşanlar: 28; gazeteciler: 26; çiftçiler: 25; idareciler:
20; ziraatçılar: 8; müteahhitler: 7; sendikacılar: 7; çeşitli meslek
mensupları da 38. Çeşitli meslek mensupları arasında diplomatlar:
6; belediyeçiler: 5; ormancılar: 5; bankacılar: 5 kişidir.

şekettir. O halde insan ister
istememez düşünüyor: Acaba
mühendislerin, mimarların,
ressamların, şairlerin, sinema
artistlerinin, bir kelime ile
tüm serbest meslek erbabının
kusuru ne? Emekli Sandığı-
nın ve Sosyal Sigortaların ka-
pılarını ardına kadar açarak
fakir fıkaranın nafakasından
biriktirilmiş paraları önümü-
ze gelene neden bol keseden
dağıtmayalım?

Bu işi ciddi olarak çözme-
nin yolu vardır. O da şu ya da
bu zümreye imtiyazlar ve ay-
rıcalıklar tanıyacak yerde, bu-
günden tezi yok, doğrudan
doğruya yurdumuzda her va-
tandaşı kapsayan genel sigor-
ta sistemini uygulamaya bak-
maktır.

Dâva, zümre güvenliği değil,
sosyal güvenlik dâvasıdır.»

TÜRK-İŞ YÖNETİCİLERİNİN SÖZLERİ

Kanunun onaylanmasından bir
gün sonra, 6 Nisan Pazar günü,
Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy
Kayseride Harp-İş kongresinde yap-
tığı konuşmada işçi hareketinin gö-
rüşünü şu şekilde dile getirdi ve
coşkun şekilde alkışlandı :

«Bu kanunda hak, hukuk ve
adalet var mıdır? Onlara si-
zin haklarınızı yedirmeyece-
ğiz. Onların ellerini Sosyal Si-
gortadan çıkaracağız.»

Türk-İş Başkanının bu konu-
şmayı yaptığı saatlerde, 326 kilomet-
re mesafede, Türk-İş Genel Sekre-
teri Halil Tunç da Petrol-İş'in An-
kara şubesi kongresinde aynı konu-
ya değindi :

«Maalesef, yurdumuzda ba-
zı çevreler, sosyal ve ekono-

Siyasi partilerin meclis gruplarında avukatların oranı

Avukat milletvekillerinin siyasi partiler grupları içinde oranı şu şekildedir: AP: % 34,7; CHP: % 37,7; GP: % 26,4; MP: % 17,3; TİP: % 28,5. Yukardaki grafikte avukatların parti grupları içindeki oranları siyahla gösterilmiştir. Buna göre en çok avukata sahip parti CHP dir. O'nu AP izlemekte, sırayla TİP, GP ve MP gelmektedir.

mik hayatımızı bildiklerince yönetme çabası içinde bulunmakta ve işin acı tarafı bunda başarı da kazanmaktadır. Bu çevreler, kendi çıkarlarını herşeyin üstünde tutmakta ve çıkarları uğruna en tarafsız olması gereken kişileri dahi taraf tutar duruma getirmektedirler.

Avukatlık Kanunu Tasarısı Parlamentoda görüşülürken, tasarının getirdiği bazı maddelerin adalet duygusunu yok edecek şekilde, Sosyal Sigortalar Kurumu içinde imtiyazlı bir sınıf yaratacağını açıklamış ve Senatörlerin bu tasarımı bu şekilde kabul etmemelerini istemiştik. Ancak, kendi çıkarlarını düşünenler, kanunu bu haksızlığıyla çıkardılar. Türk İşçisi bu tutumun hesabını elbet Senato seçiminde soracak. Kanuna oy veren Senatörleri tek tek tesmiş bulunuyoruz.

Kanun Senatodan çıktıktan sonra Cumhurbaşkanı nezdinde teşebbüste bulunduk. Getirilen haksızlıkları belirterek, bu yasaı bu şekilde onaylamamasını Türk işçileri adına rica ettik. Ne var ki, yine bir takım çevreler faaliyete geçti ve açık haksızlığa rağmen kanunu onaylatmaya muvafak oldular.

Hatırlanacağı üzere, Cumhurbaşkanı, İş Kanunumuzu Meclisten ilk çıktığı şekliyle onaylamamış ve kanun ikinci

defa Meclise dönünce büyük değişikliklere uğramıştı.

İşçiler lehine olan bir kanunun hiç sebep yokken veto edilmesi, buna karşı işçilere karşı büyük haksızlık teşkil eden işçinin parasıyla kurulmuş, bir kurulda, imtiyazlı bir sınıfın yaratılmasına sebep olacak kanunun onaylanması, işçilerin büyük üzüntüsüyle karşılanmıştır.

Bu durumda, bugüne kadar en büyük teminat saydığımız, veto müessesesinin yerinde kullanılmadığı fikri Türk işçisine hakim olacaktır. Bundan sonra, işçi haklarının korunmasıyla ilgili herhangi bir konuda sayın Cumhurbaşkanına müracaat düşünmeyeceğiz. Çünkü işçi haklarının korunmasında Sayın Cumhurbaşkanına müracaatın bir faydası olmayacağı bu son olayda da görülmüştür.»

Demirsoy ve Tunç'un yanı sıra, çeşitli yerlerde yapılan sendika kongrelerinde de aynı konu ele alınıyor ve işçilerin bu kanuna tepkileri kürsülerden açıklanıyor ve bu konudaki konuşmaların hepsi de işçiler tarafından tezahüratla onaylanıyordu.

KAMUOYU DA HAKSIZLIĞA KARŞI

İşin asıl önemli yönü, kamuoyunun işçilerin tepkisini benimsemesi idi. İşçilere yapılan haksızlığın hoşgörü ile karşılanacağını umanlar, bir kere daha yanıldıklarını gördüler. Aslında Türk halkının büyük özelliği kimden ve nereden gelirse gelsin, haksızlığa karşı çıkmaktır. Bu defa da öyle oldu. Ortada en açık şekilde bir haksızlık vardır. Bir işçi emekli olmadan önceki son on yılın en yüksek prim ödediği yedi yılının ortalaması esas alınarak emekli maaşına hak kazan-

İŞÇİNİN PARASIYLA KURULAN KURUM

Haksızlığın bu kadarı

makta; buna karşı bir avukat emekli olmadan önceki son üç ayda ödediği prim miktarına göre emekli maaşı alabilme imkânına kavuşmuş bulunmaktadır. Buna göre, yıllarca gelirini en düşük seviyede gösteren bir avukat, emeklilik yaşına gelince, emekliliğini istemedi önceki üç ayda, «kazancım birdenbire arttı» diyerek, en yüksek primi ödeyebilecek ve üç aylık bir fedakârlık karşılığında, en yüksek emekli maaşı alabilecektir. Bir işçi ise, Sosyal Sigortalar Kurumuna yıllarca prim ödediği halde, en mütevazı, hatta bugünkü şartlarda yaşamasına imkân vermeyecek miktarda emekli maaşı almaktadır. Bu durumda, avukatların Sosyal Sigortalar Kurumuna katkıları en düşük, buna mukabil elde edecekleri imkân en yüksek oranda olacağı için, bunların emeklilik ödenekleri de işçilerden alınacak para ile karşılanacaktır.

İşte bu haksızlık, haksızlıklara tahammülü olmayan Türk halkını adamakıllı rahatsız etti. Basında çeşitli yazılar çıkıyor, çeşitli kuruluşlar, kanunu protesto ediyorlardı.

Bu arada Türk-İş'e yüzlerce mektup ve telgraf geliyor, haksızlığa karşı direnmede Türk-İş'in destekleneceği belirtiliyordu. Bunu söyleyenler arasında avukatlar ve çeşitli barolar da bulunmaktaydı.

HATIRLA MAZİYİ

Kanunun onaylanması, hafızaları da tazeledi ve herkes elinde olmaksızın İş Kanununu hatırladı. İş Kanunu Meclislerden ilk defa çıktığı zaman, işçi lehine bir takım hükümler getirmişti. Ne var ki, işçi lehinde hükümler taşıyan kanun, onaylanmak üzere gittiği Cumhurbaşkanından veto edilip yeniden Meclise döndü. Mecliste ikinci defa görüşülen kanunda işçi lehine ne kadar hüküm varsa, hepsi «tırpanlandı» ve 931 sayılı İş Kanunu bu şekliyle onaylandı. Bu olayı hatırlayanlar, «bir kanunun veto edilmesi için işçi lehine hüküm getirmesi mi lazım?» sorusuna halâ cevap aramakla meşgul bulunuyorlar.

GAF ÜSTÜNE GAF

9 Nisan Çarşamba günü, yani Kanunun onaylanmasından dört gün

TEPKİYE DEVAM

Yazan: Nadir NADİ

Nadir Nadi Cumhuriyet Gazetesinde 13 Nisan günü Avukatlık Kanunu hakkında ikinci bir makale yayınladı. «Tepkiye devam» başlığını taşıyan makalede Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerinin görüşleri anlatılıyor ve işçi kuruluşlarının tepkisinden bahsedilerek şöyle deniyordu :

Yeni Avukatlık Kanununun Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili hükümleri işçi kuruluşları arasında ayrıca sert tepkilere yol açmıştır. Sayın avukatlarımızın bu kurumun kaynaklarına imtiyazlı bir biçimde ortak edilmeleri sosyal adalet ilkesiyle bağdaşır bir davranış olmamıştır. Bunun, eski deyiimi ile «kabili müdafaa» bir yanı yoktur. Bu konuda Türk-İş'in son yayınladığı bildiri ortadaki haksızlığı açıkca dile getirmektedir: «İşçilerin emeklilik ödeneği, emekli olmadan önceki son on yılın prim ortalaması esas alınarak tesbit edildiği halde, Avukatlık Kanununa göre, bir avukatın emeklilik ödeneğinin tesbitinde, son üç ayda ödediği primler esas alınacaktır. Buna göre, yıllarca en düşük prim ödeyerek Sosyal Sigortalar Kurumuna hiçbir katkıda bulunmayan bir avukat, emekli olmadan önceki son üç ayda en yüksek primi ödeyecek ve en yüksek emeklilik ödeneğini alabilecektir.»

Sayın avukatlarımız ne denli mantık ustalıklarına baş vursalar da bu açık haksızlığı ortadan kaldırmaya, ya da gözlerden saklamaya imkân bulamayacaklardır.

Hangi sigorta uzmanına sorarsanız sorunuz, kanunun bu hükmünün, sosyal adalet şöyle dursun, sigorta tekniğine bile ters düştüğünü size söyleyecektir.

Şimdi ne olacaktır?

Tasarı kanunlaşmış, sayın Cumhurbaşkanı, kanunu onaylamıştır. Parlâmentoda varlığı olan büyüklü küçüklü bütün partilerde avukatlar söz sahibi bulunduğu için biz herhangi bir partinin Anayasa Mahkemesine başvuracağını pek sanmıyoruz. İşçi haklarını zedeleyen böyle imtiyazlı bir durumun ise mevzuatımız arasında yerleşip kalması, ileride yeni haksızlıklara kapı açabilecek bir nitelik taşımaktadır.

Atılan yanlış adımın düzeltililebilmesi için ortada bir tek ihtimal kalıyor demektir: İşçi kuruluşlarından biri konuyla ilgili bir dâvaya açar ve yargıcın Anayasa Mahkemesine baş vurmasını sağlamaya çalışır.

Evet, çalışır ve belki de başarır.

Türkiye'de yalnız avukatlar değil, aynı zamanda hâkimler de bulunduğu düşünürsek, yukarıdaki «belki» belki de gereksizdir.

sonra Ankara Barosu Başkanının yaptığı basın toplantısında söylediği bazı sözler, tepkiyi büsbütün artırdı. Ankara Barosu Başkanı Rahmi Magat, o ana kadar yaptığı hataların en büyüğüne düşüyor ve Avukatlık Kanununun Sosyal Sigor-

talarla ilgili hükmünü savunmaya kalkışıyor; üstelik bunu yaparken de Türk-İş'i suçlamaya teşebbüs ediyordu.

Bunların hepsi de ayrı ayrı, bir baro başkanının, hele Ankara Barosu gibi, Türkiye Barolarını

temsile yetkili bir baro başkanının yapmaması gereken birer hataydı.

Şöyle diyordu Rahmi Magat :

Türk-İş, sigortanın artık bir işçi sigortasından çıkartılıp, sosyal sigorta mahiyetine getirildiğini de kavramamış görünmektedir.

Türk-İş sigortanın bir sosyal sigorta niteliğinde olduğunu çok iyi bilmekte ve dağdaki çobandan, şehirdeki küçük esnafa kadar herkesin de sosyal sigortadan yararlanmasını gerektiği görüşünü savunmaktadır. Ancak, Türk-İş, hiçbir kişi ya da grubun sosyal sigorta içinde imtiyazlı haklara sahip olmaması gerektiği inancındadır. Bu yüzden de Sosyal Sigortalar Kurumu bünyesinde imtiyazlı bir sınıfın doğmasına sebep olan Avukatlık Kanununa karşı çıkmıştır.

Elbette, Türk-İş'le Rahmi Magat'ın sosyal sigorta anlayışı birbirine benzemeyecektir. Türk-İş, Sosyal Sigorta kavramından herkesin eşit katkıda bulunup, katkısı oranında yararlanacağı sosyal güvenlik kuruluşunu anlamaktadır.

Baro Başkanı sözlerine şu şekilde devam ediyordu :

Sigortaya girecek on bin avukat, sigorta primi ödemek suretiyle sigortaya büyük katkıda bulunacaklardır. Ödemelerde bu primlerin de büyük rolü olacaktır.

On bin avukat elbette sigortaya katkıda bulunacaklardır. Ancak bu katkının büyük olacağını söylemek imkânsızdır. Zaten meselenin asıl şikâyet noktası budur. Kanun, avukatlara sigortaya istedikleri oranda katkıda bulunmak imkânını tanımıştır. Bu durumda avukatların sigortaya katkıları, normal olarak en düşük oranda olacak, buna karşı, ödemelerde en yüksek ödenek elde etmek imkânına sahip olacaklardır. Bir basın mensubu, bu durumu şu sözlerle tarif etmektedir: **Bir koy, on al... Baro başkanı, «katkı» demekte, «prim» demekte, «ödenek» demekte, fakat bunlardan sonra bir türlü, «avukatlar, sigortaya ödedikleri prim, yani katkıları oranında ödenek alacaklardır» diymemektedir. Baro başkanı Rahmi Magat bunu diyemediği için de yu-**

BARO BAŞKANI RAHMI MAGAT

Abesi savunma çabası

varlık laflarla kanunu savunmaya çalışmaktadır.

Baro Başkanı bu sözlerinden sonra en büyük vecizesini şu şekilde açıklıyordu :

Hesap mı dediniz ...

Ankara Barosu Başkanı Rahmi Magat, 9 Nisan günü yaptığı basın toplantısında Avukatlık Kanununu savunuyor ve Sosyal Sigortalar Kurumu bünyesinde imtiyazlı bir sınıf yaratılmasına karşı çıkan Türk-İş'i bu tutumundan dolayı suçlayarak, şöyle diyor:

«Bir gün işçiler bu tutumlarından dolayı, bu yöneticilerden hesap soracaklardır.»

Magat şöyle bir manzara geçiriyor olsa gerek aklından:

Bir mahkeme salonu. Sanık yerinde Türk-İş yöneticileri. İşçiler hesap soruyor:

«Ey Türk-İş yöneticileri, siz bizim hakkımızı niçin korudunuz? Bizim paralarımızın avukatlara peşkeş çekilmesine niçin göz yummadınız. Bizim ödediğimiz primlerle kurulan Sosyal Sigortalar Kurumunda avukatların imtiyazlı bir sınıf teşkil edip, keyiflerine bakmasına niçin engel olmak istediniz?»

Rahmi Magat'ın sorulacağını söylediği hesap, işte bu cins bir hesap...

Yarabbi, koskoca insanlar menfaatleri söz konusu olunca neler düşünebiliyor, neler söyleyebiliyorlar.

Bir gün işçiler, bu tutumlarından dolayı, Türk-İş yöneticilerinden hesap soracaklardır.

Baro Başkanı, işçilerin, haklarını koruyan Türk-İş yöneticilerinden hesap soracaklarını düşüncesinden cevap işçi kuruluşlarından almayla başladı.

İŞÇİ KURULUŞLARININ BİLDİRİLERİ

11 Nisan günü bir bildiri yayınlayan Türk-İş, «Türk İşçi Hareketinin, adalet ve sosyal adalet kelimelerinin dillerden düşmediği bir dönemde çıkarılan Avukatlık Kanununu, bütün bu kutsal kavramları yok eden yazılı ve açık bir belge olarak tescil ettiğini» belirtiyor, şöyle devam ediyordu :

«En önemli yurt meselelerinde bir görüş etrafında toplanamayanlar, kendi çıkarları bahis konusu olunca, politik görüş ayrılıklarını bir kenara itip, parti farkı gözetmeksizin bir araya gelmiş ve yeminlerinin enkazı üzerine kendilerine menfaatler inşa etmişlerdir.

Yüzyıllar boyu her türlü haktan yoksun bırakılan Türk işçisinin nihayet eline geçen tek imkân da O'na çok görülmüş ve işçinin kendi sosyal güvenliğini sağlamak için ödediği primlere de el uzatılmıştır.

Adaletin koruyucusu olması gerekenler, işçiye karşı yaptıkları adaletsizliğin telâş içinde, suçluluklarını örtbas etmek için düzenledikleri basın toplantılarında gerçekleri tahrif etmekten, kamuoyuna yanlış bilgi vermekten bile kaçınmamaktadırlar.

Türk-İş bildirisinde, daha sonra Avukatlık Kanunu hakkındaki görüşlerini yeniden açıklıyor ve şu şekilde son buluyordu :

«İşçiler bundan böyle Sosyal Sigortalar Kurumuna prim öderlerken, haklarının kanun zoru ve kuvvetiyle ellerinden alınıp, avukatlara

“Yeminlerin enkazı üzerine menfaatler inşa edildi ... ,”

Türk-İş, Avukatlık Kanununun onaylanmasından sonra 11 Nisan günü bir bildiri yayınladı. Türk-İş'in bildirisi aynen şöyledir :

«Sosyal güvenlik alanında sosyal adaleti yok eden Avukatlık Kanunu, Türk-İş'in bütün uyarılarına rağmen onaylanmıştır.

Türk İşçi Hareketi, adalet ve sosyal adalet kelimelerinin dillerden düşmediği bir dönemde çıkarılan bu kanunu, bütün bu kutsal kavramları yok eden yazılı ve açık bir belge olarak tescil etmektedir.

En önemli yurt meselelerinde bir görüş etrafında toplanamayanlar, kendi çıkarları bahis konusu olunca, politik görüş ayrılıklarını bir kenara, itip, parti farkı gözetmeksizin bir araya gelmiş ve yeminlerinin enkazı üzerine kendilerine menfaatler inşa etmişlerdir.

Yüzyıllar boyu her türlü haktan yoksun bırakılan Türk işçisinin nihayet eline geçen tek imkân da O'na çok görül-müş ve işçinin kendi sosyal güvenliğini sağlamak için ödediği primlere de el uzatılmıştır.

Adaletin koruyucusu olması gerekenler, işçiye karşı yaptıkları adaletsizliğin telâfı içinde, suçluluklarını örtbas etmek için düzenledikleri basın toplantılarında gerçekleri tahrif etmekten, kamuoyuna yanlış bilgi vermekten bile kaçınmamaktadırlar.

Türk-İş, sadece avukatların değil, dağdaki çobana kadar bütün meslek mensuplarının, bütün çalışanların sosyal güvenlik hakkına sahip olmasını, Sosyal Sigortalardan yararlanmasını gerekli görmektedir. Ancak, bunun tek şartı, Sosyal Sigortalar Kurumu içinde hiç kimsenin, hiçbir grubun imtiyaza sahip olmamasıdır.

Türk-İş, avukatların Sosyal Sigortalar Kurumundan yararlanmasına karşı değildir. Türk-İş avukatlara imtiyaz tanımamasına karşıdır. Eğer avukatlar, işçiler kadar prim ödeyip, Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunundaki şartlara uysalar ve ödedikleri prim oranında hak sağlasalardı, bunu ilk alkış-layacak Türk-İş olurdu.

Ama Avukatlar Kanunu bu dürüst yol yerine, avukatlara, işçiden az prim ödeyip, işçiden çok gelire sahip olma hakkı tanımıştır.

İşçilerin emeklilik ödeneği, emekli olmadan önceki son on yılın prim ortalaması esas alınarak tesbit edildiği halde, Avukatlık Kanununa göre, bir Avukatın emeklilik ödeneğinin tesbitinde, son üç ayda ödediği primler esas alınacaktır. Buna göre, yıllarca en düşük primi ödeyerek, Sosyal Sigortalar Kurumuna hiçbir katkıda bulunmayan bir avukat, emekli olmadan önceki son üç ayda en yüksek primi ödeyecek ve en yüksek emeklilik ödeneği alabilecektir. Yine bir işçi emekli olduktan sonra başka bir işte çalışmazken, bir avukata bu hak tanınmıştır.

Haksız duruma bilerek göz yuman bazı çevreler, suçluluklarını hafif gösterebilmek amacıyla, işçilerin de aynı haklara sahip olmasını temenni etmektedirler. Oysa, işçilerin de bu şartlarla Sosyal Sigortalar Kurumundan yararlanmaları halinde, Kurumun en geç iki yıl içinde batmaya mahkûm olacağı ortadadır.

Gerçekleri gören, haksızlıkları reddeden bazı barolar Türk-İş ile aynı görüşü savunmuş bu kanuna karşı çıkmıştır.

Baroların yanısıra, hakka ve adalete yürekten saygılı yüzlerce avukat da kanunu şiddetle tenkid ederek, bu açık haksızlıktan dolayı duydukları üzüntüyü Türk-İş'e bildirmişlerdir. Türk-İş, avukatların büyük çoğunluğunun işçinin alın terine el uzatan bir avuç çıkarıcıyla aynı görüşte olmadığını bildiği için bu kutsal mesleğin mensuplarına karşı saygısını eksiksiz muhafaza etmektedir.

Türk-İş işçinin sosyal güvenlik hakkına karşı bir suikast teşkil eden bu kanunu Uluslararası Çalışma Teşkilâtına bildirecektir.

Türk işçisinin, haklarına el uzatanları asla affetmeyeceği çok iyi bilinmelidir.

İşçiler bundan böyle Sosyal Sigortalar Kurumuna prim öderlerken, haklarının kanun zoru ve kuvvetiyle ellerinden alınıp, avukatlara peşkeş çekildiğini düşüneceklerdir.»

peşkeş çekildiğini düşüneceklerdir.»

Türk-İş'in yanısıra, diğer işçi kuruluşları da bu konunun üzerine eğiliyor ve yayınladıkları bildirilerle, Avukatlık Kanununu protesto ediyorlardı.

MADEN İŞ FEDERASYONU'NUN BİLDİRİSİ

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu yayınladığı bildiriye şunları söylüyordu :

«Avukatlık Kanunu ile Sosyal Sigortalar kanununda imtiyazlı bir sınıf yaratılmaktadır. Bu kanunun amacı, işçilerin ölüm pahasına elde ettikleri primlerin avukatlara peşkeş çekilmesidir.

“El maliyla ...”

Avukat parlamenterler, giderayak, meslekdaşlarına bir armağan vermek amacıyla, onlara işçinin cebinden bir gelir sağlayıverdiler.

Bunu yaparken, seçimleri hatırlayıp, hesapta gidip de gelmemek var diye, kendi geleceklerini de düşündükleri muhakkak.

Hadi kendi geleceklerini düşünüyorlar, hadi meslekdaşlarına hoş görünmek için bir armağan vermek istiyorlar... Bunları anladık ama, işçinin parasına el uzatmak ne oluyor?

Buna dilimizde «el maliyla gerdeğe girmek» denir...

İşçi lehine hükümler taşıyan İş Kanununun ilk şeklini veto eden Sayın Cumhurbaşkanı'nın işçilere karşı açık haksızlık teşkil eden Avukatlar kanununu onaylaması, bütün işçiler için büyük üzüntü kaynağı olmuştur.

Parlamentoda çeşitli partilere mensup avukatların kendi çıkarları bahis konusu olduğu zaman bir görüş etrafında birleşerek, işçinin sosyal güvenlik hakkına nasıl el zattıklarını maden işçileri çok iyi bilmektedir.

İşçi, işçi haklarına el uzatmak isteyenleri asla affetmeyecektir.»

TES-İŞ FEDERASYONUNUN BİLDİRİSİ

Tes-İş Federasyonu Temsilciler Meclisinin Nisan ayı ortasında yaptığı toplantıdan sonra yayınlanan bildiride ise Avukatlık Kanunu hakkında şu satırlar yer alıyordu:

«Türkiye'de mevcut 15 milyon sigortalı içinde imtiyazlı bir sınıf yaratan ve üst teşekkülümüz TÜRK-İŞ'in bütün ikazlarına rağmen Cumhuriyet Senatosundan ve Cumhurbaşkanlığı onayından geçen Avukatlık Kanunu, Sosyal Sigortalar Kurumu içinde sos-

yal adalet ilkelerini temelinden sarsmıştır. Herkese katkısı oranında tanınması gereken sosyal güvenliğin, hiçbir katkıda bulunmayan bir gruba peşkeş çekilmesi, büyük işçi kitlesini tedirgin etmiş ve daha ileriki günlerde Noterler, Doktorlar, vs. meslek sahipleri için de bu gibi kanunlar çıkarılabileceği endişesini doğurmuştur. Şiddetle kınadığımız bu kanun vesilesiyle sayın parlamenterleri bu konuda acil tedbir almaya ve bundan böyle daha hassas davranmaya davet ediyoruz.»

ŞİMDİ NE OLACAK...

Görünmektedir ki, Türk İşçi Hareketi bu işin ucunu bırakmayacaktır. Başta Türk-İş olmak üzere, bütün işçi kuruluşları, yapılan haksızlığı her vesile ile tekrarlayacaklardır. Bu arada, haksızlığa tahammül edemeyen, haksız çıkar sağlamamak isteyen birçok avukatın da Türk İşçi Hareketinin yanında yer alacağı anlaşılmaktadır.

Kanun Anayasa Mahkemesine gitmiştir. Bir milletvekili, kanunun değiştirilmesi için teklif hazırlamıştır. Hükümetin de kanunun bu şekilde çıkmasından memnun olmadığı, söylentileri yaygındır.

13 Nisan Pazar günü aynı konuda ikinci bir başyazı yayınlayan Nadir Nadi Anayasa Mahkemesinin bu kanunu iptal edeceğine inandığını belirterek, şöyle diyordu :

«Atılan yanlış adımın düzeltilmesi için ortada bir tek ihtimal kalıyor demektir: İşçi kuruluşlarından biri konu ile ilgili bir dava açar ve yargıç Anayasa Mahkemesine baş vurmasını sağlamaya çalışır.

Evet, çalışır ve belki de başarır.

Türkiye'de yalnız avukatlar değil, aynı zamanda hakimler de bulunduğunu düşünürsek, yukarıdaki «belki» belki de gereksizdir.»

Evet, Türkiyede yalnız avukatlar değil hakimler de vardır...

Grevler

Bir işveren oyunu

Jandarma Genel Komutanlığında işçi hakları

Sendikacılık alanında eşine ender rastlanan bir oyun, geçtiğimiz ay içinde Jandarma Genel Komutanlığında oynandı.

Harb-İş Federasyonu, 13 ay devam eden toplu sözleşme görüşmelerinde olumlu bir sonuca varamayınca grev kararı almış, ancak uygulamayı, bir anlaşma zemini bulmacağı inancını taşıdığından bir süre ertelemişti.

Federasyon, gerekli bütün formaliteleri yerine getirmiş, Jandarma Genel Komutanlığının iş ve işçi münasebetleri bürosu başında bulunan yedek bir asteğmenin oyunlarını hesaba katmamıştı. Sivil hayatta çeşitli işveren kuruluşlarında avukat olarak görev yapan asteğmen, Harb-İş Federasyonunun bütün iyi niyetlerini, işçi aleyhindeki tutumu ile bir anda yok etmişti. Asteğmen, üst makamlara tesir ederek, sözleşmenin imzalanmaması için, hukuki yönden gösterilebilecek bütün oyunları oynamaktan çekinmemiş ve işyerlerindeki işçileri, Federasyon bünyesindeki sendikadan baskı yolu ile istifa ettirip kurdurduğu bir «Sarı Sendika» ya üye yapmıştı.

Bu oyun, Federasyonun sözleşme yapmasına mani olmuştu, ancak işçi, Federasyonun kendisine sağlayacağı haklara kavuşmak imkanından da yoksun bırakılmıştı.

KELLE İSTENİYOR

Harb-İş Federasyonu, Nisan ayı ortalarında yayınladığı basın bülteninde bu konuyu bütün açıklığı ile ortaya seriyor ve şöyle diyordu :

«Birkaç gün sonra 14 üncü ayına basacak üçüncü dönem Jandarma Toplu iş sözleşmesinin pazarlık safhası kelle alış verişine dökmüştür. Jandarma Genel Komutanlığı gizli değil açıkça, Jandarma işçisinden toplu iş sözleşme-

sini imzalamak için kelle istemektedir. Sendikalarımız ve Federasyonunuzun İcra Kurullarını değiştirin, size istediğinizi verelim demektedirler. Bu istek, hangi devrin hangi zihniyetini temsil ediyor?»

SONUÇ YOK

Jandarmanın Genel Komutanlığında işçi aleyhine oynanan bu oyun Nisan ayı sona erdiğinde henüz devam etmekteydi. Harb-İş Federasyonu durumu Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genel Kurmay Başkanı başta olmak üzere çeşitli yerlere çektiği telgraflarla duyurmasına rağmen bir sonuç alamamıştı.

Kanunsuz eylemi, yurdun iç emniyetini korumakla görevli bir makamın yapması gerçekten çok acı idi. Bu davranış hür sendikacılık ve işçi haklarına indirilmek istenen bir darbeden başka bir şekilde de ifade edilemezdi..

Amerikan işyerlerinde Harb-İş'in grevi

Türk yasalarına saygı öğretilcek...

Nisan ayı Harb-İş Federasyonu yönünden gerçekten hareketli bir ay oldu. Jandarmanın Genel Komutanlığındaki tatsız davranış devam edip giderken, Tumpene Şirketi ile de toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varamadığı için grev kararı alınmış, İzmir ve İstanbul'da uygulamaya geçilmişti.

Federasyon ilk grevini 17 Nisan'da İzmir'de 500 işçinin bulunduğu beş Amerikan işyerinde başlatmış, bir hafta sonra da İstanbul'daki grevini uygulamıştı.

Federasyon, Amerikan işyerlerinde iş güvenliğinin bulunmadığını ve son bir buçuk yıl içinde 1200 işçinin tensikata uğradığını, işverenin ücret zammı ve sosyal yardımlar konusunda ileri sürülen istekleri kabul etmediğini kamuoyuna açıklamıştı.

TECAVÜZLER

Türk-İş ve ona bağlı kuruluşlar tarafından desteklenen Harb-İş

Federasyonunun grevi İzmirde Amerikalıların sendikacıları tecavüzleri ile devam ediyordu. Türk-İş 30 Nisan'da yayınladığı bildiride bu konuya değinerek şöyle diyordu :

«Amerikan işyerlerinde çalışmakta olan işçiler adına Türk Harb-İş Federasyonu ile Amerikalı işveren Tumpene şirketi arasında yapılan toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamadığı için Federasyonumuz tarafından grev kararı alınmış ve bu karar uyarınca bir kısım işyerlerinde grev başlamıştır.

Ancak grevin başlamasıyla, Amerikalı işveren sahneden çekilmiş ve sendikalarla işçilerin karşısına Amerikan Si-

ve grev haklarını Türk işçisine veren Anayasamızın yapıcısı Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Amerikalı işverenin bu oyununu boşa çıkaracağı inancındadır.

Harb-İş Federasyonunun girdiği ve Türk İşçi Hareketi tarafından da tamamen desteklenmekte olan grevin gayesi sadece işçi haklarını almak değil, yasalara saygı göstermeyenlere, işvereni hangi ulusa mensup olursa olsun Türkiye'deki bütün işyerlerinde Türk yasalarının uygulanacağını öğretmektir. Türk İşçi Hareketi, Türk yasalarını çiğnetmemekte kararlıdır.

Başta Türk-İş ve Harb-İş

HARB-İŞ ÜYELERİ GREVDE

«Haklar alınacaktır...»

lâhlı Kuvvetleri mensuplarını çıkarmıştır.

Anayasa teminatı altındaki kanuni hakkını kullanmakta olan işçilerimiz Amerikan Silâhlı Kuvvetleri mensupları tarafından tecavüze uğramakta, Türk yasaları açıkça çiğnenmektedir.

Amerikalı işveren bu arada, Türk işçilerini Türk Silâhlı Kuvvetler mensupları ile de karşı karşıya getirmek için çaba sarfetmekte, çeşitli oyunlara girişmiş bulunmaktadır. Türk-İş, toplu sözleşme

olmak üzere, Türk sendikacıları, bu ana kadar sabır göstermiştir. Ancak grevci işçilerimize ve kanuni haklarını kullanmakta olan grev gözcülerine karşı girişilen barbarca hareketlere bundan sonra göz yumulmayacağı bilinmelidir.

Grev gözcüleri, grevci işçiler ve sendika yöneticilerine karşı girişilecek her davranış aynı şekil ve şiddetle mukabele edilecektir.

Türk-İş, Türk Harb-İş Federasyonu tarafından Ameri-

kan işyerlerinde ilân edilmiş ve edilecek grevleri sonuna kadar desteklemek kararındadır.»

DÖVÜLEN TÜRK SENDİKACI

İzmir'deki grevde üzüntü veren olaylar cereyan ediyordu. İzmir Nato-İş Sendikası Başkanı Kemal Öz, Amerikalı askerler tarafından dövülüyor, türlü hakaretlere maruz bırakılıyor, hatta silah bile çekiliyordu.

Bütün basının geniş yer verdiği bu olaylar Nisan ayı sonuna kadar devam edip durdu.

GREV GÖZCÜSÜ ATILAY ÖZEL

Saldırıya rağmen göreve devam...

Metal-İş'in grevi

Mart ayından bu yana...

İzmir'de Harb-İş Grevinde silahlar konuşurken, İzmir'in ilçesi Bornovada Mart ayından beri yürütülen grev sessiz sedasız devam ediyordu.

Metal-İş Federasyonuna bağlı Ege Bölgesi Metal-İş Sendikası, Bornovada kurulu Bisiklet Fabrikasında çalışan 225 işçi adına yürüttüğü toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varamamış ve grev uygulamasına geçmişti.

Fabrikada çalışan 250 işçiden sendikalı olan 225 işçinin tümü greve katılıyor ve haklarının alınmasına kadar direnmeğe kararlı olduklarını ilân ediyorlardı.

Toplantılar

Muhteşem karşılama

«Hayır gelenler politikacı değil sendikacı...»

5 Nisan Kayseri için gerçekten heyecanlı bir gündü. Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, beraberinde Türk-İş Mali Sekreteri Ömer Ergün, Teşkilatlanma Sekreteri Ethem Ezgü, Metal-İş Federasyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir, Tes-İş Federasyonu Başkanı İzmir Milletvekili Enver Turgut ve İstanbul Milletvekili Mustafa Ertuğrul olduğu halde, Kayseri Harb-İş Sendikası'nın kongresinde hazır bulunmak üzere sabah 7'de Ankara'dan hareket etmişlerdi.

Kayseriye 50 kilometre yakınındaki Himmetdede'ye gelindiğinde işçi liderleri, büyük bir konvoyla karşılaşmışlardı. 40 otomobil ve otobüsün getirdiği karşılayıcılar, Ankara'dan gelenleri büyük bir sevgi ile kucaklıyor ve yağan yağmura rağmen hepsi ayrı ayrı «hoş geldiniz» diyorlardı.

Konvoy, Kayseriye muhteşem bir manzara içinde girdi. Caddelerden gelip geçenler şaşırmışlardı. Ne olmuştu, kim gelmişti? Ancak otomobillerdeki flamaları görenler bu meraklarını yenmişler ve gelenlerin politikacılar olmadığını anlamışlardı. Gelenler sendikacıları.

Kongreden önce Kayseri Harb-İş Sendikası eğitim binasının açılış töreni yapıldı. Burada bir konuşma yapan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy şöyle diyordu :

«Türk demokrasisinin temelinde hür sendikacılık vardır. Sendikaların mülk sahibi olmaları mutlu bir olaydır. Bu, Türk sendikacılığının büyük bir gelişme içinde olduğunu gösterir.»

KONGREDE

Türk-İş Teşkilatlanma Sekreteri Ethem Ezgü Başkanlığında ya-

DEMİRSOY ŞEREF DEFTERİNİ İMZALİYOR

Türk sendikacılığının gelişmesi...

pılan kongrenin ilk gününde bir konuşma yapan Türk-İş Mali Sekreteri Ömer Ergün, Türk-İş'e bağlı sendikaların kanunların kendilerine tanıdığı hakları suistimal etmediğini ve bu hakları korumanın şuuru içinde hareket ettiklerini söylüyor, demokratik rejim içinde hür sendikacılığın büyük bir güç olduğunu belirttikten daha sonra şöyle diyor :

«Son günlerde sosyal meselelerde birbirinden farklı kanunlar çıkmağa başlamıştır. Biz kanunların bütün millete hitap etmesini istiyoruz.»

Ergün, işçi emekli aylıklarının da memurlar gibi artırılması gerektiği üzerinde duruyor ve bu dengesizliğin bir an önce giderilmesini ısrarla talep ettikten sonra anarşist hareketler üzerinde durarak Türk-İş'in bu yöndeki davranışları benimsemediğini ve daima karşısında olduğunu söylüyordu.

DEMİRSOY HİMMETDEDE'DE KARŞILANIYOR

Kayseri işçilerinin sevgileriyle

HARB-İŞ EĞİTİM BİNASININ AÇILIŞ TÖRENİ

Kayseri Harb-İş'in başarısı

Daha sonra konuşan işçi milletvekillerinden Kaya Özdemir, Enver Turgut ve Mustafa Ertuğrul, çalışma hayatımızla ilgili konularda geniş açıklamalarda bulunarak, işçi yararına çıkarılan kanunlardan bahsediyorlardı.

Kongre başladığı gibi aynı heyecanla son buluyordu. .

kararlaştırdı daha sonra seçimlere geçilerek Doğan Can yeniden Genel Başkanlığa, İsmet Yenisey Genel Sekreterliğe, Sadullah Usumi Genel Muhasipliğe ve Sabahat Toktamış, Hilmi Kürklü, Doğan Koloğlu, Ural Yamaç, Ergin İnanc, Orhan İlhan, Sami Karaören ve Abdullah Uraz yönetim kuruluna seçildi.

Doğu Anadolu'dan gelen sendikacılar Dertli insanların temsilcileri

Unutulmuş insanlar diyarı Doğu Anadolu'dan bir hayet geldi geçen ay Ankara'ya...

Konutsuz, yolsuz, susuz, elektriksiz, okulsuz, beslenme ve sağlık

TGS kongresi

Basın işçilerinin sesi

Türkiye'nin çalışma hayatında olduğu kadar fikir hayatında da önemli bir yeri olan Türkiye Gazeteciler Sendikasının Genel Kurulu Mart ayı sonlarında İstanbul'da yapıldı.

Genel Başkan Doğan Can'ın kısa bir konuşması ile çalışmalarına başlayan Genel Kurul'da bir hafta devam eden Anadolu Ajansı grevinin olumlu sonuçlanmasında büyük yardımları dokunan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'a teşekkür edildi, bu arada basının çeşitli sorunları üzerinde önemle duruldu.

Genel Kurul, değiştirilmek istenen TRT Kanunu ve Anayasaya karşı işlenen suçlarla ilgili tasarılar hakkında bir bildiri yayınlanmasını

DOĞU BÖLGESİ SENDİKACILARI TOPLANTIDA

Dert bir değil ki...

DOĞU ANADOLU SENDİKACILARI
İçlerini döktüler

imkânlarından yoksun insanların temsilcileri. Bunlar Türk-İş Beşinci Bölgesine bağlı 110 sendikanın seçtikleri insanlardı. Türk-İş Genel Merkezinde yöneticilerle konuştular, dertleştirdiler. İzdıraplıydılar, hastahaneler açılıyor, doktor gönderilmiyordu. Yüzlerce, binlerce insan doktorsuzluktan kıvranıyordu. İlgililer uyarılıyor, dinleyen yoktu. Mektup gönderiyorlar, telgraf çekiyorlar, cevap bile alamıyorlardı.

Yollara dökülmekten, karşılıklı konuşmaktan başka çare bulamamışlardı. Türk-İş'te iki gün devam eden toplantılarından sonra Başbakanla ve Çalışma Bakanı ile görüşmüşler ve içlerini dökmüşlerdi. Sosyal Sigorta hastahanelerinin yetersiz çalışmaları ve eleman yokluğundan şikayet etmişlerdi.

Hükümet üyeleri, kendilerine vaadde bulunmuşlar ve yüreklerine su serpmişlerdi. Şimdi hepsi bu vadelerin gerçekleşmesini büyük bir ümitle beklemektedirler.

Tes-İş Temsilciler Meclisi toplandı

Türkiye'nin ve işkolunun sorunları

Türkiye Enerji, Su, Gaz ve DSI İşçileri Sendikaları Federasyonu (TES-İŞ) Temsilciler Meclisi Nisan ayı içinde toplanmıştır. Tes-İş Temsilciler Meclisinin beş gün devam eden toplantısı sonunda bir bildiri yayınlanmış ve Federasyonun, çeşitli işçi ve yurt sorunları hakkın-

da görüşü kamuoyuna duyurulmuştur.

Bildiri, Federasyonun Avukatlık Kanunu üzerindeki görüşü açıklanarak başlamakta (bakınız: Avukatlık Kanunu) ve şöyle devam etmektedir :

• **Türk-İş Konfederasyonunun son Genel Kurulunda bir kez daha teşcil edilen «Partiler üstü politika» prensibi bazı sendikacılar tarafından sık sık zedelenmekte ve Genel Kurulun bu yolda ittifakla aldığı karar çiğnenmektedir. Çalışma Meclisi adı altında siyasi bir partinin örgütü olarak faaliyet gösteren ve maalesef yine Türk-İş'e bağlı bazı sendika liderlerinin ve hatta bir Türk-İş Bölge Temsilcisinin içinde bulunduğu bu Meclisin yayınladığı bildirilerin, sendikal prensiplerle taban tabana zıt olduğunu esefle görmekteyiz.**

Bir taraftan Türk-İş'in 7. Genel Kuruluna sunulan faaliyet raporunu «Bizim partinin programı» diye niteleyen politikacıların, diğer taraftan bu rapor içinde «Partiler üstü davranma» gereğinden bahsedildiğini unutmuş görünmekte ve yaklaşan seçimlerde işçinin oy'unu toplayabilmek amacıyla sendikacıları vasıta kılmaktadırlar.

TES-İŞ Federasyonu olarak, Türk sendikacılığının müşterek bir kararı olmadık-

ça herhangi bir siyasi partinin destekçisi olmama yolunda kararlı bulunmaktayız.

• **Yurdumuzun en önemli sorunlarından biri olan sokak hareketleri, boykot ve işgal-ler konusunda bundan önceki toplantıda da belirttiğimiz gibi; artık milletimizin sabrı kalmamıştır. Hangi aşırı uçtan gelirse gelsin, Türk işçisi bu hareketlerin yurdumuzun huzurunu kaçırdığında hemfikiridir.**

• **Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğundan, buyana ihmal edilmiş bölgesi olan Doğu'nun problemleri halâ çözüm beklemektedir. Hastanesi bulunmayan, doktor girmeyen, yol ulaşmayan, elektrikten mahrum kasaba ve köylerde ikâmet eden yurttaşlarımıza; yapılanların yanı sıra hükümetin daha geniş imkânlarla el uzatmasını bekliyoruz. Böylelikle, bu yurttaşlarımızın içinde bulunduğu ve maalesef sefalet olarak niteliyebileceğimiz şartlarının, bazı siyasiler tarafından istismarı da önlenmiş olacak, her türlü aşırı akımın memleket içindeki faaliyeti ancak bu bölgelerde alınacak ekonomik ve sosyal tedbirlerle durdurulabilecektir.**

Tes-İş Temsilciler Meclisi daha sonra parlamentodan çıkmasını temenni ettikleri konulara değinmek-

TES-İŞ TEMSİLCİLER MECLİSİ TOPLANTISI

Enerji işkolunda da grev hakkı

te (bakınız: Parlamentodan beklenen) ve bildiri şu şekilde son bulmaktadır :

• Bütün çalışmalarımızda örnek olarak ele alınan batı ülkelerinin şartlarını, grev hakkı içinde düşünmek gerekir. Bu ülkelerde grev dışı bırakılan işkolları artık tarihe karışmıştır. Federasyonumuzun faaliyet gösterdiği enerji işkolunda da grev hakkının tanınması yolunda ilgililerin çaba sarfetmelerini istemekteyiz.

• Türk-İş'in son Yönetim Kurulunda alınan ve aynı işkolunda kurulu sendikaların birleştirilmesini öngören karar, birleşik oturumumuzda eleştirilmiş ve bu karara uyulması hususunda ittifakla prensip kararına varılmıştır.»

Maden Federasyonu yönetim kurulu

Beşinci Genel Kurul toplamıyor

Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu geçtiğimiz ay içinde yaptığı toplantıda, Federasyon Beşinci Genel Kurulunun 14 Mayıs'ta Ankarada toplanmasını kararlaştırmış ve bir bildiri yayınlamıştır.

Maden İş Federasyonunun bildirisinde önce yeraltı servetlerinin durumu etraflıca anlatılmakta (bakınız : Yeraltı servetleri), Avukatlık Kanununa değinilmekte (bakınız: Avukatlık Kanunu), Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısı ve TRT Kanunu değişikliği üzerinde durulmakta, (bakınız: Parlamentodan beklenen) ve Sosyal Sigortalar Kurumu hastahanelerine değilerak şöyle denilmektedir :

Sosyal Sigortalar Kurumu Hastahanelerinin durumu bütün işçiler için ızdırıp kaynağı olmaya devam etmektedir.

Birçok yerde doktorsuzluk yüzünden Sigortalılar kaderlerine terk edilmektedir. Meselâ maden sahasında 40-50 bin sigortalı her türlü tedavi imkânlarından yoksun bulunmaktadır.

Yeraltı servetleri

Madenlerimiz heder ediliyor

Türk İşçi Hareketi, yetkilileri bir kere daha uyardı, madenlerde oynanan oyunu açıkladı

«Petrollerimiz ve madenlerimizin geniş ölçüde devlet eliyle işletilmesi, bu alanda özel teşebbüse, devlet yatırımının verimli olamayacağı küçük madenlerimizin işletilmesi için, devlet kontrolü ve işçilerin yönetime katılmaları, kârdan ve verim artışından pay almaları şartı ile izin verilebilmesini sağlayıcı tedbir-

lerin alınması konusunda Türk-İş gerekli çalışmaları yapacaktır. Bu alanda, yabancı sermayeye mümkün mertebe yer verilmemesi, yurdumuzun imkânları elverdiği anda yabancı sermayenin bu alanda çalıştırılmaması amaç edinilecek ve Türk-İş bu konuda takipçilik görevini eksiksiz yerine getirecektir.»

Bu cümleler, Türk-İş'in Yedinci kongresinde alkışlar arasında ve oybirliğiyle kabul edilen 23 ilkenin 16 ncı maddesini teşkil etmektedir.

Türk-İş olsun, ona bağlı kuruluşların olsun, yeraltı servetlerinin işletilmesinde yıllardanberi gösterdikleri, hassasiyet, Yedinci Kongrede 23 vazgeçilmez ilkedden birisi olarak tescil edilmişti.

Yeraltı servetlerimizin işletilmesi konusunda, Türk-İş'e bağlı kuruluşlar içinde Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu'nun tutumu özel bir önem taşımaktadır. Madenlerin nasıl işletildiğini, özel sektörle devlet sektörünün ve yabancı sermayenin işlemede tuttukları yolu, içinde yaşayarak tesbit eden Maden işçileri, zaman zaman yaptıkları açıklamalarla, tedbir tavsiyeleri ile bu konuda otorite olduklarını kabul ettirmişlerdir.

MADEN İŞÇİLERİNİN BİLDİRİSİ

Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu 7-9 Nisan tarihleri arasında yaptığı toplantıdan sonra yayınladığı bildiride bu konuya geniş yer ayırdı. Maden işçi-

bir oyunun içyüzü

boraks

Bu, bir tröst, bir yeraltı serveti ve bir ölüm

TRÖST, bir maden cehennemi, meselâ borax etmez şekilde hakikidir. Bu hakikyetin kontrol etmekte, sanayinin artan talebine müz artırarak, fiyatları istediği gibi ayarlayarak

TRÖST, hakimiyetini sürdürmek için, kendi kontrolü altında bulundurmamak zorun

TÜRK-İŞ'İN 73. SAYISINDA ÇIKAN YAZININ KUPÜRÜ

Oyunlar açıklanıyor ama...

lerinin bildirisinde, önce kömür-fuel oil rekabetine değinilmekte, «maden işçileri olarak yeraltı servetlerimizin durumunu bir kere daha kamu oyuna açıklamayı faydalı görmekteyiz» dendiikten sonra madenlerimiz hakkında açıklama yapılmaktadır.

Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu bildirisinin bu konu ile ilgili bölümünde şöyle denilmektedir :

Federasyonumuz uzun bir süreden beri Türkiye'nin bir yakıt politikasına kavuşturulması için ilgililere çağrıda bulunmaktadır. Böyle bir yakıt politikasının eksikliği ve Ulusal Ekonomimizin yapısı dikkate alınmadığı için, sanayimizin kömür yerine Fuel-Oil kullanmasının meydana getireceği zararlar, Federasyonumuz tarafından, defalarca ilgililere duyurulmuştur.

Son olarak, Ereğli Kömür İşletmesinde bir milyon, Garp Linyitleri İşletmesinde de yüz binlerce ton kömür, tüketim imkânı bulunamadığı için yanmaya terkedilmiştir.

Bir yandan milyonlarca liramızı Fuel-Oil ithal etmek için yabancı Petrol Şirketlerine akıtırken, öbür yandan kendi öz servetimiz olan kömürün yanmaya terkedilmesi, ekonomimize büyük bir darbe olmaktadır. Bugünkü zihniyet devam ettiği, Sanayimizin kömür yerine Fuel-Oil kullanıldığı sürece, Türkiye zara görmeye devam edecektir.

İlgililer, ulusal çıkarlarımızı za inen bu darbeye büyük bir vurdumduymazlık içinde seyirci kalmaktadır.

Yurdumuzun bu yüzden uğradığı büyük zarar, her zaman olduğu gibi dar gelirli yurttaşın sırtından çıkmakta ve bütün umutların bağlandığı kalkınma hızını yavaşlatmaktadır.

Maden İşçileri olarak, yeraltı servetlerimizin durumunu bir kere daha kamuoyuna açıklamayı faydalı görmekteyiz.

Boraks Madenleri konusunda yıllardanberi yaptığımız uyarıların haklılığı, Cumhuriyet Senatosu Bor Mineralleri araştırma komisyonu tarafından da tescil edilmiştir. Komisyon Boraks konusunda en süratli şekilde tedbir alınması gerektiğini yasama organına duyurmuştur.

Aynı durum diğer madenlerde de kendini göstermektedir.

Etibank elindeki bakır madenlerini bir yandan özel te-

BİR OCAKTA MADEN İŞÇİLERİ

Madenlerin gerçek sahibi

şebbüse devrederken, özel sektör de madenlerimizi heder etmektedir. En büyük kiskanıklıkla korumamız gereken yeraltı servetleri, özel sektörün elinde heba olmaktadır. Özel Sektör bir yandan yeraltı servetini heder ederken, bir yandan da işçi sağlığı ve iş güvenliğini yok etmekte, gerekli tedbirlerin hiçbirini almamaktadır.

Maden kanunu değişikliği ve Maden Dairesi Teşkilât Kanunu çıkmadığı için gerekli kontroller yapılmamakta ve işçilerin güvenliği konusunda tedbir almayan özel sektör işyerlerinde, işçi her an ölüm tehlikesiyle karşı karşıya çalışma zorunda kalmaktadır.

Özel sektöre ait madenlerde iş güvenliği tedbirlerinin alınmayışının yanı sıra işçinin Anayasa teminatı altındaki hakları da kısıtlanmak istenmektedir.

Bunun son örneği Ödemiş'te görülmüş ve Ödemiş Civa İşletmesi işvereni, Toplu Söz-

leşme çağrısına dahi uymamıştır. İşçiye en tabii hakkını dahi tanımak istemeyen bu işverenin tutumuna karşı Ege Bölgesi Maden İşçileri Sendikası grev kararı almıştır. Federasyonumuzun da destekleyeceği grev, işçi hakkı tanımuncaya kadar devam edecektir.

Boraks oyunu

Senato komisyonu raporu ne oldu?

Türk-İş Dergisinin geçen sayısında içyüzü bütün açıklığıyla ortaya konan boraks oyununun akisleri geçtiğimiz ay içinde devam etti.

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç 6 Nisan'da Ankara Petrol-İş Kongresinde yaptığı konuşmada bu konuya değinerek şunları söyledi :

«Ekonomimizi çok yakından ilgilendiren bir meselemiz vardır. Yeraltı servetlerimizin işletilmesi. Biz yıllardanberi bu konuda ilgilileri uyarıyoruz. Bundan beş-altı yıl önce, borakslarımızın nasıl heba edildiğini açıklamış, ekonomimizin büyük zararlara uğradığını rakamlarla ortaya koymuştuk. Aradan geçen yıllarda da bu görüşleri tekrarladık. İlgilileri uyarmaya çalıştık.

Mesele kısaca şuydu :

Türkiye dünyanın en zengin boraks yataklarına sahip ülkelerden biridir. Ne var ki, dünya boraks piyasasını elinde tutan bir tröst, bu yataklara elkoymuş ve yıllarca biz bu kaynaklardan yararlanamamış bulunuyoruz. Bu yabancı şirket bize verdiği raporda 9 milyon ton boraks rezervimiz olduğunu söylüyordu. Meselenin üstüne biraz düşülünce, «yanılmışız, sizin rezerviniz 49 milyon ton» dediler. Bir ufaklık ilgi, rezervimizi 9 milyondan 49 milyona çıkardı. Fakta iş bu kadarla da bitmiyor. Yetkili kurulların yaptığı araştırmalarda boraks rezervimizin 500 milyon

TOPLU İŞ SÖZLEŞME YETKİSİNİN TESBİTİ

-II-

YAZAN
Av. ÜMİT TEOMAN

Yazımızın ilk bölümünde toplu iş sözleşmesi yetkisinin kazanılmasında takibi gereken prosedürü incelemeye başlamış, öncelikle, «bildiri - ilân ve çağrı süresine» temas etmiştik. Vardığımız sonuç, bildiri ile ilân arasında bir öncelik sırası bulunmadığı, aslolan çağrıda bulunan sendikanın birbirini tamamlayan şekil şartlarına uyarak işçi kuruluşlarını haberdar etmesi ve onlara itiraz haklarını kullanmak imkânını tanınması şeklinde ifade olunabilir. Ayrıca çağrı süresinin, bir aylık feshi ihbar müddetinden önceye rastlatılması gerekeceğine işaret etmiştik.

Bu ikinci görüşümüz uygulamada bazı itirazlara yol açmıştır. İtiraz sahipleri, 275 sayılı Yasanın, 4. maddesinde öngörülen bir aylık feshi ihbar müddetinden hareketle, akid sendikanın her zaman sözleşmeyi bir yıl daha yenileyebileceğini ileri sürmekte ve yürürlükte bulunan bir sözleşmenin yenilenme ihtimali her an mümkün iken çağrı hakkının hangi hukuki esasa dayanılarak kullanılacağını sormaktadırlar. Aynı görüşü Yargıtaya onanan İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesinin E. 68/176, K. 968/72 ve 7.2.1968 tarihli kararında görmekteyiz: «..... O halde; her iki halde de, kanunun amir hükümleri veçhile, bir mer'î toplu iş sözleşmesi varken yenisi yapılamıyacağına göre, kısabir müddet dahi olsa mer'î toplu iş sözleşmesinin bitiminden evvel aynı işveren toplu iş sözleşmesine çağrılanamaz ve toplu iş sözleşmesi yapılamaz...»

Kısa özetini sunduğumuz bu karar, mer'î toplu iş sözleşmesi mevcutken yenisi yapılamaz realitesine dayanmaktadır. Biz aksini iddia etmemekte ancak, sözleşmenin bitiminden kısa bir süre önce çağrıda bulunabileceğini ileri sürmekteyiz. Erişmek istediğimiz netice, işçi çoğunluğunu temsil eden sendikalara sözleşme yapma imkânını tanımaktır. Zira toplu iş sözleşmesinin tarafını teşkil eden işçi sendikası, sözleşmenin bitiminden bir ay önce işçi çoğunluğunu kaybedebilir. Rakip sendikanın sözleşme yapmasına mani olmanın en kestirme yolu, feshi ihbarda bulunmayarak sözleşmeyi bir yıl daha yenile-

mehtir. İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesi gibi düşünürsek, işçi çoğunluğunu sonradan elde eden sendika mer'î sözleşme bulunması sebebiyle çağrıda bulunamayacak ve taraflar bir ay önce feshi ihbarda bulunmazlar ise sözleşme bir yıl daha yenilenecektir.

Bu suretle işçi çoğunluğuna sahip sendika kanunun kendisine tanıdığı sözleşme yapma hakkını kullanamayacaktır. Biz Yargıtayın böyle bir sonucu kabulleneceğini sanmıyoruz. Bu sebeptir ki görüşümüzün dayandığı temel noktaları bir kez daha tekrarlamayı faydalı saymaktayız. (1)

275 sayılı Yasanın 4. maddesine Meclis müzakerelerinde hâkim olan görüş, toplu iş sözleşmesinin akdi bir mahiyet taşıdığı şeklindedir. Halbuki toplu iş sözleşmesini bazı yönleriyle Türk Hukuku bakımından akid statüsü içersinde görmek ve onu tek bir hukuki kalıba sokabilecek bir anlaşma olarak tanımlamak mümkün değildir. Klâsik manada akid, yalnız akde taraf teşkil etmiş kimseler arasında bir hukuki bağ doğurur ve akdin sonuçları üçüncü şahıslara etki yapmaz. Halbuki toplu iş sözleşmesi, sözleşmeye doğrudan doğruya taraf teşkil etmemiş olan kimseler yani üçüncü şahıslar bakımından da hüküm ifade eder ve onları bağlar. (2)

Bunun içindir ki 275 sayılı Yasanın 7. maddesinde özellikle «işçi çoğunluğu» kıstasına yer verilmiştir. Bu noktada bir hususun aydınlığa kavuşturulması gerekir. Akid sendikanın zamanla çoğunluğu kaybetmesi halinde dahi sözleşme neden süresi sonuna kadar hüküm ifade etmekte ve o sendika taraf olma vasfını devam ettirmektedir? Zannederiz ki bu sorunun cevabı sonuca varmamızı kolaylaştıracaktır.

Toplu iş sözleşmelerinin devamlılık niteliği onun akdi ve düzenleyici karakterinden doğmaktadır. Aksi bir görüşün kabulü, sözleşmeden memnun olmayan işçilerin akid sendikadan istifa ederek her an yeni bir sözleşme yapmak istemeleri sonucunu doğurur ki, bu, taraflar arasındaki sulh ve sükûnun bozulmasına yol açar. Yürürlükte bir sözleşme mevcutken yenisinin yapılamıyacağı husu-

sunu bu görüş içersinde değerlendirmek gerekir. Fakat sözleşmenin hitamında durum başkalaşmıştır. İşçiler süresi sonuna kadar sözleşmeye riayet etmişler ve fakat bir başka sendikada toplanmışlardır. Yeni sözleşme yapmak istemeleri Anayasanın kendilerine tanıdığı bir haktır. Böylece değişen hayat şartları ile orantılı olarak adaletli bir ücret elde edecekler ve sermayeye karşı güçleneceklerdir. Temsil niteliğine sahip sendika da 275 sayılı Yasanın 7 nci maddesi uyarınca sözleşme yapmak isteyecektir. İşte bu noktada karşımıza bir problem çıkmaktadır. Bir aylık süre içersinde sözleşmeye imza koyan taraflar sükût ederlerse mukavele bir yıl yenilenecektir. Bu müddet içersinde, 275 sayılı Yasanın 7 nci maddesinde gösterilen şartları haiz sendika çağrıda bulunsu dahi hüküm ifade etmeyecektir. O halde bir aylık müddetten önce ve münasip bir zamanda çağrının yapılması zorunludur. Bu suretle yetkili sendikanın tayini ve sözleşmenin bitiminden sonra toplu görüşmelere başlanılması imkânı doğmuş olur.

Biz bu görüşten farklı bir düzenlemeyi, uygulamada tereddütlere yol açan İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesinin bir başka kararında görmekteyiz. (4) Muhterem Mahkeme 20.3.1965 tarihli bu kararında, «Türkiye İş Bankası Anonim Şti. mensupları sendikası, kanunun ruhuna ve kanun vazınının maksadına uygun olarak ancak, mezkûr toplu iş sözleşmesi müddeti hitamında uzatılsa dahi artık hiçbir kayda tutulmaksızın toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili bulunduğu...» demek suretile, feshi ihbarda bulunulmadan sözleşme bir yıl daha yenilense dahi çağrıda bulunularak yenisinin yapılacağını ileri sürmektedir. Böyle bir görüşü paylaşmak mümkün değildir. Zira süresi bir yıl daha uzamış bir sözleşme mevcut iken yenisinin bu süre içersinde yapılması 275 sayılı Yasanın âmir hükümleri ile bağdaşmaz. Ne var ki, İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesi 1965 senesinde bizim yukarıda izahına çalıştığımız problemle karşılaşmış ve işçi çoğunluğunu bünyesinde toplamayan bir teşekkülün sözleşmeyi bir yıl daha yenilediğine, buna mukabil çoğunluğu haiz sendikanın hiç bir şey yapamadığına ve bundan en çok işçilerin zarara uğradığına şahit olmuş ve o tarihte anılan kararını vermiştir. Ancak bu karardan hareketle varacağımız sonuç, tek işyeri için iki ayrı toplu iş sözleşmesi yapılması veya uygulanması olur ki, bunun doğuracağı sakıncaları izah etmek zor olmasa gerektir. Konuyu Yargıtayın görüşünü belirterek sonuçlandırmanın faydalı olacağı kanaatindeyim. Yüksek mahkemenin müteaddit kararlarında, «275 sayılı Kanuna göre, bir toplu iş sözleşmesi yürürlükte iken, yenisinin yapılması mümkün değildir. Fakat; toplu iş sözleşmesinin sona ermesinden kısa bir süre evvelinden çağrıda bulunmasını önleyen bir hüküm anılan kanunda yer almış değildir...» denilerek görüşümüz doğrulanmaktadır. (3) Şu kadar ki, kısa bir süre önce kıstasının her kararda aynı tutulmadığını görmekteyiz. Kanaatimizce bu süre feshi ihbar müddetinden evvel 7 - 15 gün arasında kullanılmalıdır. İlâve edelim

ki çağrıda, mevcut sözleşmenin bitiminden sonra yeni sözleşmenin yapılacağına dair sarih ifadenin kullanılması faydalı olur.

Yetki itirazına geçmeden önce geçen sayımızda incelemediğimiz bir hususa temas etmek isteriz. Buna göre çağrı ilânlarının neşredileceği gazetelerde aranılacak vasıf ne olmalıdır? Zira 275 sayılı Yasanın 12. maddesinde bu sualin cevabını bulmak mümkün değildir. Tatbikatta kanundaki boşluktan istifade edilerek bazı sendikalar bu ilânları okunmayan ve sadece abonelere gönderilen gazetelerde yayınlamışlardır. Halbuki kanun vazının ilândan maksadı; alâkadar olup ta haber verilmiş teşekküllere ve efkârı umumiyeye duyurmak ve bu suretle aleni-yeti temin etmektir. Neticede haberdar olan teşekküller itiraz haklarını kullanabilecekler ve gerçek yetkiye sahip sendika belli olacaktır. Bu sebeple bahse konu ilânların piyasada satılan ve herkesçe okunabilen gazetelerde neşredilmesi gerekeceği görüşündeyiz. Yargıtay kararları da bu merkezdedir. (5)

1) YETKİ İTİRAZI :

Toplu iş sözleşmesi yetkisini kendisinde gören işçi teşekküllerinin sözleşme yapma isteğinin gazetelerde ilân edilmesinden itibaren 6 iş günü içersinde ilgisine göre Çalışma Bakanlığı veya Bölge Çalışma Müdürlüğüne itiraz etmek hakları mevcuttur. Bu süre bir sükütu hak müddeti olup, anılan süre geçtikten sonra yapılacak itirazlar nazara alınmaz.

Ancak, yazımızın ilk bölümünde bildiri - ilân prose-dürünü anlatırken gazete ilânından sonra yazılı bildirinin yapılabileceğine temas etmiş ve rakip işçi kuruluşlarına süre yönünden itiraz hakkının tanınması gerekeceğini belirtmiştik. Örneğin, gazete ilânının hemen akabinde veya bir iki gün sonra bildirinin muhataba tebliğ edilmiş olması halinde itiraz hakkının tanınmış olduğu kolayca görülebilir. Burada dikkat edilecek husus yazılı bildirinin notere veya postaya tevdi değil, muhataba tebliği olmalıdır. Ayrıca yazılı bildiride gazete ilânlarının hangi gün ve hangi gazetede neşrolunduğunun belirtilmiş olması da hüsnüniyetle hareket olunduğunun tesbiti yönünden faydalıdır. Bu suretle gazete ilânının hemen akabinde yazılı bildiriyi alan işçi kuruluşu itiraz hakkını kullanmak imkânına kavuşacaktır. Bunun aksine yapılabilir. Yani önce yazılı bildiri, sonra gazete ilânı neşrolunabilir. Bizim Yargıtay kararlarından çıkardığımız sonuç budur.

Yetki itirazı bilineceği üzere sadece işçi kuruluşlarının değil işverenler tarafından da yürütülebilir. İşçi teşekkülü ile işveren arasındaki bu uyumsuzluğa «yetki konusunda itiraz» denilmektedir. Kanunda derpiş edilmemekle beraber anılan itirazında gazete ilânının neşrinin müteakip 6 iş günü içersinde kullanılması gerekeceği kabul olunmaktadır. (6) Ancak 275 sayılı Yasada işveren teşekküllerine veya işverene yazılı bildiride bulunulacağına dair bir hüküm mevcut değildir. Öte yandan tatbikatta işverenler, kendilerine haber verilmediği cihetle bilinme-

Bu iddiayı hukuki bir gerçeğin ifadesi saymak gerekir. Ancak, kanunda bulunmayan bir müesseseyi mevcutmuş gibi mütalâa etmek de mümkün değildir. 275 sayılı Yasadaki bu boşluğun süratle doldurulması gerektiği görüşünü paylaşmaktayız. (7)

II — İTİRAZ EHLİYETİ :

Yargıtayımıza göre yetki itirazında bulunan sendikanın mücerret yetkisizlik itirazında bulunamayacağı, aynı zamanda kendisinin işçi çoğunluğunu bünyesinde topladığını yani yetkili olduğunu iddia ve isbat etmesi gerekmektedir. (8) Buna mukabil işverenin yapacağı itirazda böyle bir şart aranmamakta ve mücerret çağrıda bulunan sendikanın işçi çoğunluğuna sahip olmadığının ileri sürülmesi yeterli görülmektedir.

III — İSPAT KÜLFETİ :

Mevzuatımıza göre bütün işçi teşekküllerinin üye sayıları ne olursa olsun sözleşme yapma yetkileri asıldır. Bunun aksini iddia eden, bu iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Bu sebeple itirazını doğrulayan belgeleri ekliyerek ilgili mercie tevdi etmesi gerekir. Eğer itiraz eden gerekli belgeleri 6 işgünlük süre içerisinde tevdi etmemiş ise iddiasını ispatlayamamış sayılır ve itirazı dinlenmez. Hal böyle iken Çalışma Bakanlığı ve Bölge Çalışma Müdürlüklerinin bu usule uymadıkları ve itiraz evrakını aldıktan sonra belgeleri teslim için taraflara mehil verdikleri çoğu zaman bilinmektedir. Halbuki 275 sayılı Yasada karar verme süreleri çok kısa tutulmuş ve uyuşmazlığın süratle sonuçlandırılması öngörülmüştür. Yargıtayımız da bir kararında bu gibi müstacel işlerde, itirazcı tarafın sağlanması gereken bilgi ve haberleri kendisinin toplamakla ödevli olmadığına işaret etmiştir. (9) Bu sebeple muteriz sendikaya belgelerini ibraz için süre tanınmasına katılmaklığımız mümkün değildir.

IV — KARA SÜRESİ :

275 sayılı Yasanın 11. maddesi uyarınca yetki itirazları işkolu seviyesinde Çalışma Bakanlığınca, yazılı başvurma tarihinden başlayarak 6 iş günü içerisinde, işyeri seviyesinde ise Bölge Çalışma Müdürlüğünce 3 iş günü içer-

sinde karara bağlanmak zorundadır. Uygulamada bu süre içerisinde idari mercilerce karar verilmemesi halinde, itirazın reddedilmiş sayılacağı ve adli organa başvurulabileceği ileri sürülmektedir. (10)

Kanaatimizce bu görüş idare hukukunun temel prensiplerine dayanmaktadır. Ancak meseleyi kesinlikle halleden bir çözüm yolu değildir.

Yetki itirazından tarafların idari mercilerce verilecek kararlara yazılı bildiriden başlayarak, işkolunda 6 işgünü içerisinde, işyerinde 3 işgünü içerisinde Yargıtay Başkanlığına veya mahalli iş mahkemesine itiraz hakları mevcuttur. Bu itirazlar adli organlarca 3 ve 6 işgünü içerisinde kesin olarak karara bağlanır.

En son Yargıtay kararları göz önünde tutularak işçi teşekküllerinin toplu iş sözleşmesi yapma yetkilerinin tesbitini incelemiş bulunuyoruz. Uygulamada Kanundaki boşluklar her ne kadar ilmi ve kazai içtihatlar ile doldurulmaya çalışılmış ise de, bu husus problemlerin halinde yeterli sayılamaz. Bu nedenledir ki, Kanunun tadilinde aksaklıkların teşhisi ve tedbirlerinin alınması zarureti mevcuttur. Tadil tasarısında konumuza ilişkin problemlere kesin çözüm yolları bulunduğu şahit olmaktayız. Bu suretle tasarının süratle kanunlaşması sonucunda toplu iş sözleşmesi yetkisinin tesbiti ile ilgili uyuşmazlıkların halli mümkün olabilecek ve bundan en çok çalışma barışı yararlanacaktır.

- (1) Teoman — Türk-İş Mec. Mayıs 1968, Sah. 170
- (2) Mimaroglu, Türk Hukukunda Toplu İş Sözleşmesi, 1965, Sah. 54
- (3) Yarg. 9. HD, E. 2639, K. 16, 19.3.1966
- (4) İst. 13. Asliye Hukuk Mahkemesi, E. 964/201, D. İ. K. 965/7, 20.3.1965
- (5) Ank. 1. İş Mah. E. 101, 24.12.1966
- (6) Yarg. 9. HD, E. 4173, K. 4717, 11.7.1964
- (7) 275 Sayılı Yasanın bazı maddelerinin değiştirilmesini öngören tasarıda, işveren kuruluşlarına haber verme mecburiyeti konulmuştur.
- (8) Yarg. 9. HD, E. 5505, K. 22, 14.6.1966
- (9) Yarg. 9. HD, 234, K. 8, 14.1.1966
- (10) Apaydın, Türk-İş Mec. Ekim, 1966 Sh. 114

İL HAKEM KURULUNUN TEŞEKKÜLÜ

«İl Hakem Kuruluna işverenin hakemlerini göndermemesi halinde müracaat üzerine bu hakemlerin yerine yenileri İş Mahkemesince seçilir. Yarg. 9 HD, E. 6074, K. 11321, 30.9.1968».

Kanun No. 275, Mad. 35 H.M.U.K, 520.

Yargıtay kararı

«İstanbul 22. Asliye Hukuk, E. 968/258, K. 968/464, 27.3.1968»

Davacı vekili tarafından verilen 12.2.1968 tarihli dilekçe ile hakemlerini seçmekten imtina eden davalı Şişli Özel İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu Müdürlüğü adına hakemlerinin mahkememiz tarafından seçilmesi talebi ile ikame olunan davanın taraflar vekillerinin yüzlerine karşı İstanbul 22. Asliye Hukuk Mahkemesinde icra kılınan açık duruşması sonunda :

Davacı vekili: 12.2.1968 tarihli dilekçesi münderecatını aynen tekrarlar Bölge Çalışma Müdürlüğünce 2 hakemi ile İl Hakem Kurulu toplantısında bulunması işveren davalıya tebliğ olunmuşsa da, davalı işverenin tayin

olunan günde 2 hakemi seçmediğini ve İl Hakem Kurulunda gelmediğini ileri sürerek, Hukuk Mahkemeleri Usulü ve Kanunun ilgili maddeleri gereğince işveren adına 2 hakemin mahkemece seçilmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili: Dosyada mevcut 6.3.1968 tarihli cevap dilekçesiyle müracaatını aynen tekrarlar davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

275 sayılı Kanunun 35 inci maddesi İl Hakem Kurulunun teşkili şeklini tayin etmiş olup işveren veya işçi sendikası hakemlerinin seçilmesi hakkında takip edilecek usulü gösterir bir hüküm derpiş etmemiştir. Hususi kanunda hüküm bulunmadığı hallerde, mesele ilgili umumi kanunun tatbiki hukukunun umumi prensiplerinden olduğu cihetle meselenin halinde Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanununun 520 inci maddesinin tatbiki uygun görülmüştür.

KESİNLEŞMİŞ YETKİ İPTAL EDİLMEZ

«Kesinleşmiş bir yetki yeni bir dava konusu yapılamaz. Derecelerden geçmek sureti ile kesinleşen bir yetkinin iptali yasaya aykırıdır. Yarg. H.G.K. E. 1968/9 — 74, K. 82, 14.2.1968».

Kanun No: 275 Mad. 11-12-7.

Yargıtay kararı

Taraflar arasındaki davadan dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul 13 üncü Asliye Hukuk (İş) Hakimliğinden verilen 3.11.1967 gün ve 1825/1323 sayılı hükmün incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmiş olmakla Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesince: (Dava hukuki nitelikte, rakip işçi kuruluştan tarafından kullanılmakta olan ve kesinleşmiş bulunan çağrı ve toplu iş görüşme yetkisinin kaldırılması isteğine ilişkindir. Davacı iptal nedeni olarak, davalı kuruluşun gerekli çoğunluğa sahip bulunmamasını ve 275 sayılı yasada öngörülen prosedüre uymamasını göstermiştir. Mahkeme çoğunluk sebebi üzerinde durmamış, fakat prosedüre uymama yönünü kanıtlanmış görerek istek gibi iptal kararı vermiştir.

İşkolunda çalışan işçilerin çoğunluğunu temsil nedeni, mahkemece gözönünde tutulmamış ve bu husus davalı tarafından temyiz konusu yapılmamış bulunduğu göre Yargıtay incelemesi, prosedüre uymama sebebi ve bu sebebe ilişkin maddi olaylar çevresinde yapılmak gerekir.

Şu hale göre, işveren tarafından seçilmesi gerektiği halde, seçimden imtina edilen 2 hakemin işveren hakemi olarak İl Hakem Kuruluna iştirak etmek üzere, mahkememizce seçilmesi icap eylediğinden :

Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanununun 520 inci maddesi gereğince Sultan Ahmet Ticari İlimler Akademisi İş Hukuku Doçenti Doktor Nuri Çelik ile İstanbul Barosu avukatlarından Sirkeci Merkez Han Kat 4 no. 17/1 de Şinasi Tümer'in işveren hakemleri olarak seçilmelerine ve gereğinin Bölge Çalışma Müdürlüğünde ifasına karar verildi.

YARGITAY KARARI

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle takdirinde bir yolsuzluk görülmemesine göre, yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA.

1 — Anılan nitelikteki yetki kaldırma isteklerine ilişkin hükümler, 275 sayılı Yasanın 12 nci maddesinin 3 üncü bendinde yer almıştır. Bu hükümlere göre yetki kaldırma istekleri, itiraz şeklinde kanunen belli mercilere yöneltilmeli ve bu mercilerin kararlarına karşı da yine kanunen belli yargı yerlerine başvurulmalıdır. Yoksa doğrudan doğruya mahkemeye başvurma imkânı söz konusu değildir. Gerçi sözü edilen bend hükmünde toplu iş sözleşmesinin yapılmış olmasından bahsedilmektedir. **Ne var ki bu bendin sağladığı itiraz hakkının kullanılması için toplu iş sözleşmesinin yapılmış olmasını beklemeyi gerektirir herhangi bir sebep yoktur.** İlgililer görüşmelerin her safhasında yetkisizlik itirazında bulunma imkânına sahiptirler. Nitekim bu yön, doktrince de benimsenmiştir.

Mahkemece açıklanan hususlar üzerinde gereği gibi durulmadan davanın görülmesi ve esası hakkında hüküm tesisi, usule ve yasaya aykırıdır.

2 — Davalı kuruluşun yetkisi, daha önce itiraz üzerine Yargıtayca verilmiş olan kararla kesinleşmiştir. Esasen bu yönden taraflar arasında bir uyumsuzluk da mevcut değildir. Öbür yandan yetki üzerindeki anlaşmazlıklar, Millet Meclisi Geçici Komisyon raporunda da belirtilmiş gibi, kazai niteliktedir. Şu duruma göre Yargıtay tarafından verilen ve kesin olan karar, maddi anlamda kesin yargı teşkil eden bir husus ise, yeni bir dava ve karar konusu yapılamaz. Özellikle kanunun öngördüğü sisteme göre buna cevaz yoktur. Diğer taraftan Kanunlarımızda mahkemelere Yargıtayca kesin olarak verilmiş karar-

ları iptal etme sonucunu doğuracak karar verme yetkisini tanıyan bir hüküm de yer almamıştır.

Mahkemenin kabulü bakımından da bu yönün gözönünde tutulmaması kezaîlik usule ve yasaya aykırıdır.

Temyiz olunan hükmün yukarda açıklanan sebeplerden dolayı davalı yararına bozulmasına, bozmanın niteliğine göre sair cihetlerin şimdilik incelenmesine yer olmadığına 12275/12061 sayı ile 25.12.1967 gününde kararı verilip yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda; bazı sebep ve düşüncelerle eski hükümde direnmeye karar verilmiştir.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnmeyi kapayan son hükmün süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü :

Davacı vekili; dava dilekçesinde ve duruşma sırasında; davalı federasyonun 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun gösterdiği prosedüre uygun olmayarak işveren federasyonları ve sendikaları ile işverenlere çağrıda bulunmadan, Çalışma Bakanlığına müracaat edip iş kollarında kurulu sendikaların listesini almadan iş kollarında kurulu sendikalara yazılı bildiride bulunmadan ve 275 sayılı kanunun 7 nci maddesinde açıklandığı şekilde işçi çoğunluğunu temsil etmediği halde Ankara, İstanbul ve İzmir de yayınlanan isim ve durumları dava dilekçesinde belirtilen üç gazetede ilân verdiğinden ve bu ilânların yayınlandığı günden itibaren altı iş günü içerisinde itiraz edilmemiş olmasından dolayı İş Kolları Yönetmeliğinin 5 sıra numarasında yetki almış olduğundan bahisle Tekel Genel Müdürlüğü ile toplu iş sözleşmesi görüşmelerine başladığını ileri sürmüş, yapılan çağrı ve buna dayanılarak alınan yetkinin kanunda belirtilen prosedür içinde yapılmadığı gibi 275 sayılı Kanunun gösterdiği toplu iş sözleşmesi yapma çoğunluğuna mezkûr federasyonun sahip bulunmadığından çağrı ve yetkinin iptaline karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme davalının iş kolunda çalışan işçilerin çoğunluğunu temsil edip etmediği üzerinde durmamış, davacı isteğinin çoğunluk yetkisi dışındaki sebeplerle ve yazılı çağrı ve yazılı bildirinin 275 sayılı kanundaki prosedüre aykırı yapılmış olmasından dolayı kanunsuz bulunan yetkinin iptali niteliğinde bulunduğunu ve bunun dava yoluyla tesbitinin mümkün olduğunu kabul ederek prosedüre uymama yönünü sabit görerek istek gibi iptal kararı vermiş ve özel daire de vaki bozma ilâmı üzerine de eski kararında direnmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda da çağrı yazılı bildirinin 275 sayılı kanunda gösterilen prosedüre aykırı

yapılmış olduğu ve bu nedenle muallel bulunduğu ileri sürülen yetki iptalinin, dava yoluyla halli gerekip gerekmiyeceği, bu hususun mahkemenin görevi içinde olup olmadığı müzakere konusu yapılmıştır.

275 sayılı Kanunun tetkik konusu dava ile ilgili maddede, bend ve fıkraları incelendiğinde uyumsuzluk mezkûr kanunun 12 nci maddesi hükmü çerçevesinde halledilmek gerekmektedir. 12 nci maddenin 1 nci bendi (belli iş kolunda toplu iş sözleşmesi yapmağa kendisini yetkili gören işçi federasyonu veya sendikası o işkolunda kurulu başka işçi federasyonlarının ve sendikalarının adreslerini, toplu görüşme başlamadan en az altı iş günü önce Çalışma Bakanlığına yazı ile baş vurarak almaya ve federasyon ve sendikalara hangi işkolunda toplu iş sözleşmesi yapmak istediğini yazı ile bildirmeye ve bunu Ankara, İstanbul ve İzmirde çıkan bir gazete ile yayınlamaya mecburdur.) hükmüyle prosedürü belirtmiştir. Aynı maddenin üçüncü bendinde (yukardaki bendler gereğince ilânın yapılmasından ve eğer ilân yapılması gerekmiyorsa yazılı bildirinin yapılmasından itibaren altı iş günü geçtikten sonra yetkisizlik itirazı dinlenmez.

1 ve 2 bendlerde yer alan bildiri ve ilân şartlarına uyulmaksızın yapılmış olan toplu iş sözleşmesinin taraflarından birinin yukarıdaki bendler gereğince yetkisiz olduğu sözleşmenin uygulanmaya başlandığı günden itibaren altı iş günü içinde ilgililerce yapılacak itiraz sonucunda anlaşılırsa bu sözleşme hükümsüz sayılır.) denilmektedir. Davanın bu fıkra ile ilgisi bulunmamaktadır.

(Bu bend uyarınca itirazlar 11. madde gereğince yapılır)

Metni yukarıya aynen alınan 12 maddenin üçüncü bendinin ikinci fıkrası gereğince 1 ve 2 nci bendlerde yer alan bildiri ve ilân şartlarına (prosedüre) uyulmaksızın bir toplu iş sözleşmesi yapılırsa, bu sözleşmeyi yapan taraflardan birinin yetkisiz olduğu ilgililerce itiraz yoluyla ileri sürülebileceği açıkça belirtilmiş ve bütün itirazların mezkûr kanunun 11 inci maddesi gereğince yapılacağı kabul edilmiştir.

O halde davacının ileri sürdüğü iddialarının itiraz yoluyla 11 inci maddenin açık hükmüne binaen ve özel daire bozma ilâmında yazılı olduğu üzere, Çalışma Bakanlığınca çözülmesi Çalışma Bakanlığının bu konudaki kararlarına karşı da süresinde Yargıtay Başkanlığına itiraz yoluyla müracaat edilmesi ve bu itirazların Yargıtayın iş davalarına bakmakla görevli dairesi tarafından karara bağlanması lâzımdır.

Bu nedenlerle yerinde olan özel daire bozma ilâmına uyulmak gerekirken eski hükümde direnilmesi usul ve

Kanuna aykırı bulunmuş ve bozmayı gerektirmiştir.
SONUÇ: Davalının temyiz itirazlarının kabulüyle Hu-

kuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 429 uncu maddesi gereğince bozulmasına.

YETKİ UYUŞMAZLIKLARINDA İŞ MAHKEMESİNCE VERİLEN KARARLAR KESİNDİR

«Yetki itirazı üzerine iş mahkemelerince verilen kararlar kesin olduğu gibi, bu kararların iadei muhakeme yoluyla kaldırılmak isteği üzerine verilen kararlar da kesindir.. Yarg. 9 HD. E. 12527, K. 10838, 19.9.1968».
Kanun No 275, Madde 11.

Yargıtay kararı

Iadei muhakeme isteyen avukatı, Ensü-İş Sendikası'nın toplu sözleşme yapmak üzere yaptığı çağırısı üzerine müvekkili sendikaca yapılan itiraz sonunda Çalışma Bölge Müdürlüğüne müvekkili sendikaya bağlı işçilerin çoğunlukta bulundukları yolunda karar verildiğini, bu karara Ensü-İş Sendikası'nın itirazı üzerine mahkemece, itiraz kabul edilerek Ensü-İş Sendikası'nın toplu sözleşme yapmak yetkisi bulunduğu karar verilmiş isede; Bölge Çalışma Müdürlüğüne Ensü-İş Sendikası'nın 370 ve müvekkili sendikanın ise 450 üyesi olduğunun tesbit edildiğini, yapılan bu tesbite göre çoğunluğun müvekkili sendikada olması gerekirken Ensü-İş Sendikası'nın ekseriyette olduğu yolunda mahkemece verilmiş bulunan kara-

rın zuhule müstenit bulunduğu ileri sürülerek; iadei muhakeme isteklerinin kabulü ile DSİ 7 nci Bölge Müdürlüğü 71 nci Şube Başmühendisliği işyerindeki çoğunluğa binaen sözleşme yapma yetkisinin Ensü-İş Sendikasında olmadığına karar verilmesini istemiştir.

H.U.M.K.'nin 445 inci maddesine göre muhakemenin iadesini gerektiren şartlardan hiç birisinin mevcut olmadığından bahisle isteğin reddine karar verilmiştir.

275 sayılı Kanunun 11 inci maddesine göre Bölge Çalışma Müdürlüğü'nün kararları aleyhine vaki itiraz üzerine İş Mahkemelerince verilen kararlar kesin olduğu gibi, bu kararların iadei muhakeme yoluyla kaldırılması isteği üzerine verilen karar da kesindir. O halde itirazın reddi gerekir.

SONUÇ: Yukarda gösterilen sebepten dilekçenin REDDİNE.

TALİ İŞVEREN İŞÇİ SAYILMAZ

«5521 Sayılı Yasanın 1. maddesine göre, tali iş veren (taşaron) işçi niteliğinde olmadığı cihetle, davanın İş Mahkemesinde görülmesi mümkün değildir. Yarg. 9 HD. E. 5633, K. 10917, 20.9.1968» Kanun No. 5521 Mad. 1, 931/1.

Yargıtay kararı

Davacı, davalının yaptırdığı inşaatı 5/6/1963 tarihinden 1/8/1964 tarihine ve 18/3/1963 tarihinden 10/8/1966 tarihine kadar iki defa boya ustabaşısı olarak çalıştığını, her iki seferinde iş bitti gerekçesiyle işine son verildiğini ancak, yasaya uyan haklarının davalıca ödenmediğini ileri sürerek, her iki devreye ait alacakları tutarı 8390 liranın faizile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davacının işçi niteliğini taşımadığı, taşaron olduğu gerekçesiyle, davanın reddine karar verildiğine dairdir.

Davacının işçi değil, tali işveren (taşaron) olduğu toplanan delillere dayanılarak hüküm yerinde kabul edilmiş v şu suretle taraflar arasındaki uyuşmazlığın istisna aktine dayandığının kabulü zorunlu bulunmuş olmasına göre, 5521 sayılı (İş Mahkemeleri Kanunu) nun 1 in-

ci maddesinin hükmü gereğince görev cihetinin düşünülmemesi; usule ve kanuna aykırıdır.

Şu duruma göre temyiz itirazları bu yönden kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan hükmün yukarıda yazılı sebeplerden dolayı BOZULMASINA.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ ÇAĞRISI

«275 sayılı Yasanın 12 nci maddesinin öngördüğü bildirinin adres değişikliği sebebiyle muhatap ve muterize tebliğ edilmediği cihetle, geçerli bir bildirisi bulunmadığına göre itirazın süresinde yapıldığını kabul etmek gerekir. Yarg. 9 HD. E.8173, K. 20, 10.5.1968,

Kanun No: 275 Mad. 12/1-3.

Yargıtay kararı

275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 12. maddesinin 1. bendine göre, belli bir işkolunda toplu iş sözleşmesi yapmaya kendisini yetkili gören işçi federasyonu veya sendikası, o işkolunda kurulu başka işçi federasyonunun ve sendikalarının adreslerini, toplu görüşmeye başlamadan en az altı işgünü önce Çalışma Bakanlığına yazı ile başvurarak almaya ve bu federasyon ve sendikalara hangi iş kolunda toplu sözleşme yapmak istediğini yazı ile bildirmeye ve bunu Ankara, İstanbul ve İzmir'de çıkan birer gazete ile yayınlamaya mecburdur.

Çalışma Bakanlığı aynı Kanunun 12 nci maddesinin 3 ncü bendine göre gazete ilânlarını yeterli görerek süresinde bir itiraz olmadığı gerekçesiyle işin esasının incelenmesine yer görülmediğine karar vermiştir.

Gerçekten; Deniz Ulaş-İş Federasyonu yukarıda söz edilen maddenin tarifata uyarak işkolu seviyesinden toplu sözleşme yapmak için Çalışma Bakanlığından o işkolunda kurulu sendikaların isim ve adreslerini temin ederek ilgili sendikalara yazılı bildiride bulunmuş ve üç ayrı gazete ile de ilân yaptırmıştır.

Ne var ki; muteriz sendika adına postaya verilen yazılı bildiri, adres değişikliği sebebiyle muhatap ve muteriz Armatör Denizciler Sendikasına tebliğ edilememiştir.

Bu durumda geçerli bir bildiri bulunmadığına göre itirazın süresinde yapıldığını kabul etmek gerekir. O halde işin esası incelenip varılacak sonuç uyarınca bir karar verilmelidir.

SONUÇ: İtirazın kabulü ile Çalışma Bakanlığı kararının kaldırılmasına.

İŞÇİDEN RIZASI HİLAFINA ALINAN İBRANAME HÜKÜMSÜZDÜR

«İşverenin işçiyi yanıltarak rızası hilâfına düzenlediği ve imzalatıldığı ihbarname hükümsüzdür. Yarg. 9 HD. E. 7809, K. 9784, 9.7.1968».

Yargıtay kararı

Dava, fazla çalışma parası isteğinden ibarettir.

Davalı idare, davacının fazla çalışma yaptığı zaman karşılığını aldığını, ve bu konuda bir de ibraname verdiğini savunmuştur.

Mahkeme, ibraz edilen ibraname yazısına dayanarak davayı reddetmiştir.

Davacı dava tarihinden sonra davalı idareden izin istemiştir. İdare izin işlemi için doldurulan ve adına izin formu denilen kâğıdı davacıya imzalatmıştır. Anılan kâğıdın bir kısmına fazla çalışmadan doğan haklarımı aldım ve başka hakkım yoktur, diye bir yazı eklenmiştir. Davacı izin formu kâğıdının ibraname olarak kabul edilemeyeceğini iddia etmiştir. Gerçekten, formun doldurulmasının amacı izin verildiğini tesbit etmektir. Davacı bu amaçla formu imzalamıştır. İmzanın formun amacı ile bağdaşmayan fazla çalışmadan doğan alacakların alındığı meşruhatını da kapsadığını da bilmesine imkân yoktur.

Davalı idare davacının bu yönü de bilerek izin kâğıdını imzaladığını ispat etmiş değildir. O halde izin kâğıdının ibraname olarak kabul edilmesi doğru değildir. Yapılacak iş, davacıdan fazla çalışma iddiasını ispat için delilleri sorulup ikamesi halinde incelemek ve varılacak sonuç uyarınca bir karar vermekten ibarettir.

Mahkemenin bu yönü gözönünde tutmaksızın isteği reddetmesi usule ve kanuna aykırıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen kararın gösterilen sebepten **BOZULMASINA.**

SENDİKALARIN FAALİYETEN MEN'İ

«274 Sayılı Yasanın 30. maddesinde yazılı sebepler dışında sendikalar faaliyetten men edilip kapatılmaz. Yarg. 9 HD. E. 13771, K. 6469, 26.4.1968»
Kanun No: 274. Mad. 30

Yargıtay kararı

Davanın konusu, tüzüğü kanuna uygun bulunmayan işçi sendikasının faaliyetten men'ine hüküm verilmesi isteğine ilişkindir.

Mahkeme, iddianın hukuki sebeplere dayanmadığı gerekçesiyle isteği reddeylemiştir.

Buna karşı davacı işletme mahkeme kararının yasa-ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Gerçekten Demiryolu Görevlileri İşçi Sendikasının kurucuları ile kongreden sonra yönetim kuruluna seçilen üyelerinin 274 sayılı kanunun 2 nci maddesindeki tarife

uygun nitelikte işçi bulunmadıkları, şahsi dosyaların incelenmesinden anlaşılmıştır. Sendikalar Kanununa göre işçi vasfını taşımayanların işçi sendikalarına üye olabilmelerine imkân yoktur. Ancak yönetim kuruluna seçilmiş olup kanunen işçi sendikası üyesi sıfatını taşımayan bu gibi kişilerin; genel kurulca değiştirilmesi her zaman mümkündür. 274 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinde, hangi şartların gerçekleşmesi halinde, bir sendikanın faaliyetten men edilip kapatılacağı yazılıdır. Davacı işletmece öne sürülen sebepler, bir sendikanın faaliyetten men edilip kapatılmasını gerektirmemektedir. Sendikalar Kanunun 30 uncu maddesindeki şartlar gerçekleşmemiş olmasına göre isteğin reddine ilişkin karar sonucu bakımından doğrudur.

SONUÇ: Sonucu bakımından doğru olan kararın **ONANMASINA.**

ton olduğu tesbit edildi. Bu miktar boraks rezervi bize asırlar boyu yabana atılma- yacak dış gelir sağlama imkânı veriyor. Ama bu dış geliri sağlayabilmenin tek şartı, boraksın devlet eliyle işletilmesi, çünkü, yabancı şirket, dünya piyasasını elinde tutabilmek, kendi kazancını sağlayabilmek için yeterli boraks üretmiyor.

1968 yılı başında iki senatör, bu konuda Senato araştırması istediler. Cumhuriyet Senatosu bir araştırma Komisyonu kurdu. Komisyon geçen yılın sonunda tamamladığı çalışmalarının sonucunu bir raporla açıkladı. Bu rapor da bizim 5-6 yıl önce yaptığımız uyarmaların ne kadar yerinde olduğunu bir kere daha ortaya koyuyor. Senato Komisyonu, raporunun sonunda, konunun parlamento tarafından çok acele bir şekilde ele alınması gerektiğini de belirtiyor.

Eğer bu konu, bundan beş-altı yıl önce ele alınmış olsaydı, geçen sürede yurdumuz bu ihracat malını değerlendirerek, ihracat gelirini büyük ölçüde artırmış olacaktı.

Bu kadar yılı boşu boşuna heba etmiş bulunuyoruz. Hiç olmazsa, meseleyi şimdi süratli şekilde ele alsak ya. Hayır bu da yapılmıyor. Komisyon çok acele görüşülmesi kaydıyla raporunu vereli dört aya yakın zaman geçti. Konu hâlâ ele alınmadı.»

PARLAMENTO KULİSİNDE

Evet, konu, Halil Tunç'un bu konuşmayı yapmasından uzun bir süre daha geçmesine rağmen hâlâ ele alınmamış bulunuyor.

Bu satırların yazıldığı sıralarda parlamento kulisinde, önümüzdeki günlerde bir milletvekilinin bu konuda meclis kürsüsünden bazı itihamlarda bulunacağı, aralarında bir kısım parlamenterlerin de yer aldığı bir takım kişileri suçlayacağı söylentileri dolaşıyor.

Ekonomi

Asgari ücret çalışmaları

İşçinin sabrı kalmadı

ÇALIŞMA Bakanı Turgut Tokker, Nisan ayı ortalarında asgari ücret çalışmaları hakkında bir demeç vererek beş bölgeyi kapsayacak asgari ücret tespiti- nin önümüzdeki günlerde sona ereceğini söylüyordu.

Toker, komisyonun bir işçinin günde 3500 kalori alması gerektiği kararına vardığını asgari ücretin tespitinde işçinin eş ve çocuklarının da yiyecek ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulacağını açıklıyordu.

Bakanın verdiği bilgiye göre, Türkiye asgari ücret konusunda beş bölgeye ayrılmıştı ve asgari ücret tespit edilirken, bir işçinin alması gereken gıda maddelerinin o bölgedeki fiyatları dikkate alınacak, elde edilecek 3500 kalori değeri olan rakama işçinin diğer ihtiyaçları için de bir karşılık konulmak suretiyle asgari ücret tespit edilecekti.

TUNÇ'UN DEMECİ

Bir kaç gün sonra konuşan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, asgari ücret konusunda şu bilgiyi veriyordu :

«İşçiye insanlık haysiyeti ile bağdaşan ve insanca yaşaması için yeterli bir ücretin tespitinde ölçü sosyal adalet ilkesidir. Asgari ücret ekonomik ölçü ve endişelerin tamamen dışında kutsal bir ücrettir. Esasen işçilerin emeklerinin onları sefaletten kurtaracak şekilde değerlendirilmesi halinde Türkiye'nin kalkınmakta olduğu sözleri boş laf olmaktan öteye geçemeyecektir.»

HIZLA YÜKSELEN FİYATLAR

Asgari Ücret hâlâ çıkacak...

MPM de bir yıldönümü

Sessiz bir kuruluş

Plânlı döneme geçişten sonra kurulmuş bir teşkilatımız, Nisan ayının ortalarında yıldönümünü kutladı. Sessiz, sedasız bir törendi bu. Tıpkı süregelmekte olan çalışmaları gibi sessiz.

Dört yıl önce kurulan ve adı Milli Prodüktivite Merkezi olan bu teşkilatımız, her nedense Mithatpaşa caddesindeki binasından bir türlü dışarı çıkamamıştır. Aslında, yurt ekonomisinde önemli bir yeri olması gereken Milli Prodüktivite Merkezi (MPM) nin, propaganda çalışmalarını yeterli şekilde kullanamaması nedeniyle, kendini duyuramamış, hatta adının dahi neyi ifade ettiğini kamuoyuna anlatamamıştır.

Gelişmiş ülkeler, prodüktivite çalışmalarına gerçekten büyük bir önem vermekte ve bu alanda kurulmuş teşkilâtlara imkânlar sağlamaktadırlar. Ancak yurdumuzda bu aksi yönde olmakta ve Milli Prodüktivite Merkezi'nin başında bir işçi kuruluşunun Genel Sekreteri- nin bulunması, bazı çevreleri tedirgin etmektedir. Bu yüzden MPM'nin kadroları yıllarca Maliye Ba-

VERİMLİLİK ÇALIŞMALARI

Erdoğan Alkan

Bir tiyatro düşünün. Sahnede hep gelişmiş ülkeler, oyunu onlar oynuyorlar. Seyirci koltuklarında ise hep geri kalmış ülkeler, kibar deyimiyle gelişmekte olan ülkeler oturuyor. Oyun bittikten sonra seyirciler hararetle oyunu yeniden birbirlerine anlatıyorlar. Oysa her biri biraz önce oyunu seyretmişti. Ertesi gün aynı oyunu bir daha görmeye geliyorlar, ve yine oyun bittikten sonra dışarda heyecanla aynı oyunu birbirlerine anlatıyorlar: — Şöyle güzel oynadılar, böyle güzel oynadılar. («Çağdaş ülkeler aya füzeler atarken» «...Onlar aya gidiyor, biz yaya gidiyoruz» «Eloğlu hızla ilerliyor» gibi sloganlara sık sık rastlamıyor muyuz?)

Oyun değişiyor ama oyuncularla seyirciler değişmiyor. Oyunun adı bazan «Halkla Münasebetler - Public Relations» bazan «Teknik Enformasyon», bazan «Communication» oluyor. Bir süre sonra seyircilerde özentî başlıyor, bu oyun güzel ve basit, haydi biz de oynayalım diyorlar. Ama oyunun konusu yabancı, sahne yabancı, dili yabancı, sahneye koyucu yabancı, senaryo yabancı, suflör yabancı. Sonuç: Geri kalmış ülkelerin yapısına karşı düşen acayip bir oyun. Oyuncular oynamıyor sadece garip hareketler yapıyorlar, şaşkınllaşıyorlar.

Gelişmiş ülkelerin sahneye koydukları oyunlardan biri de produktivitedir, sanayinin ortaya çıkardığı bir sorundur. Girdi-çıktı (input-outpüt) oranının sonuçlarını araştırır. Çeşitli tanımlar yapılmıştır, henüz kesin bir tanım konamamıştır ortaya. Rantabilite hesaplarının derinleştirilmiş şeklidir diyebiliriz.

Tarımsal alanda verimlilik çalışmalarına ise endüstrinin ortaya çıkardığı tarım aleyhine sorunların çözülmesi amacıyla başlamıştır. Şöyle ki:

— Sanayi sektörünün işçiye ihtiyacı vardı, eksikliğini kır nüfusuyla tamamlamıştır. Nitekim köylerden kentlere doğru sürekli bir emek olmuştur.

— Köylerde kalanların ise hayat standartları endüstri işçisine göre düşmüştür.

O halde,

— Hem tarım kesiminden çekilen işçinin emek eksikliğini hissettirmeyecek.

— Hem de köy nüfusunun hayat standardını yükseltmek gerekiyordu. Bu da ancak tarımsal alanda emeğin verimini artırmakla gerçekleştirilirdi. Böylece hem emek verimi artırılacak - dolayısıyla sanayi sektörünün ihtiyacı olan emekten tarım kesiminde tasarruf yapılacak - hem de tarım işçinin, tarım nüfusunun hayat standardı yükseltilecekti.

Bu amaçla

a) Küçük işletmeler birleştirilerek büyük ve orta işletmeler haline getirildi. Bir yandan insangücü, bir yandan da makinelerin manevra yeteneği artırılarak makine gücünden tasarruf edildi, bir başka deyimle emeğin ve makinenin verimi artırıldı.

Bu oyunu seyreden geri kalmış ülke kuramaları ve uygulamaları beğendiler ve sahneye koymak istiyorlar. Ülkemizde de küçük işletmeleri büyütelim deniyor. Hangi işletmeleri? Örneğin AET ülkelerinin tamamındaki 1-5 hektarlık işletme sayısı 46.000 olduğu halde memleketimizde bu sayı 373.743'e ulaşmaktadır. Bunlara işletme bile denilemez. Neden büyütmemiz gerekiyor, izahı yok. Emek tasarrufu mu? Olamaz, zira ülkemizde tarım kesiminde işsizliğin her türlüşü var; gizli, açık, mevsimlik vs. Tarım kesiminde emek tasarrufu değil istihdam alanı yaratmak söz konusudur. Makinelerin manevra yeteneğini mi artıracamız? Kaç makinamız var: 65.103. Oysa yalnız Hollanda'nın traktör sayısı 110.000'dir. Her makina işgücünü elemine eder.

b) Gelişmiş ülkeler tarımda klâsik yöntemi bırakıp çağdaş teknolojik olanakları kullandılar. Teknoloji sanayinin sorunudur. Bu ülkeler sanayi ülkeleridir. Onların uyguladığı her yeni teknoloji endüstri alanında da kanatlanmalar doğuruyor. Oysa bizler teknolojik araç ve bulguları satın alıyoruz, döviz ödemek zorundayız. Gelişmiş ülkelerin her kullandığını ülkemize aktaramayız,

aktarsak da sonuç değişmez. Köylü karasabanın sapını bırakmıyor. Celahetinden mi? Değil tabi. Mecbur olduğu için sabanın sapını bırakmıyor.

c) Gelişmiş ülkeler teknolojik bulguları tarımcıya ulaştırabiliyor. Köyler toplu halde, yok üstünde. Oysa ülkemizde 40.000 köy var, çoğu da yolsuz. Biz tarımsal halk eğitimi adına broşür gönderiyoruz, onlar da muhtarın odasında kalıyor.

O halde ülke ekonomisinin bütünü bakımından ne yapmak gerekiyor :

SANAYİDE PRODÜKTİVİTE, TARIMDA PRODÜKSİYONDAN KALKINILIM.

Önce köylünün ürünü değerlendirsin, üreticinin eline para geçsin. Örneğin sütü alalım ele. Sütün üretici fiyatı Hollandada kg. a 70 kuruştur. Tüketicî fiyatı ise 122 kş. Üretici tüketici fiyat farkı 52 kş. Oysa ülkemizde durum şu: Karsta 1 kg. sütün üretici fiyatı 45 kş. İstanbulda tüketici fiyatı 152 kş. aradaki fark 107. Hollandadaki iki misli. Görülüyor ki sütü Hollandadan daha pahalı içiyoruz, üreticimize ise Hollandadakinden çok daha az para veriyoruz. 107 kş. luk fark nereye gidiyor? Aracılara. Aracı kârlarının bir kısmı üreticiye verilemez mi? Verilebilir elbette. Nasıl? Kooperatifler yoluyla değil. Ülkemizde kooperatifçilik yozlaşmıştır, 8043 kooperatif var, her ile ortalama 135 kooperatif düşüyor. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir komedi yok (tabi geri kalmış ülkeler hariç). Kooperatiflerin yerine tanzim satışları yapan bordrları koyalım. Bordrlar köylünün ürününü destek bir fiyatla satın almayı garanti etsin. Böylece köylü sütünü daha ineğin memesindeyken tefeciye satmak zorunda kalmayacaktır. Köylünün ürünü değerlendirirse köyün ekonomik yüzü de değişir. Cebi para gören köylü produktiviteyi artıracak yöntemleri deneyebilir. Üretim değerlendirirse produktivite de artar. Üretimi, mevcut üretimi değerlendirmeden produktivite çalışmaları yaparak sahneye konan oyunların seyircisi durumundan kurtulamaz.

MPM'NİN YILDÖNÜMÜ TÖRENİNİ İZLEYENLER

Mütevazı bir tören

MPM GENEL MERKEZİ

Büyük işler yapması gerek

kanlığı tarafından onaylanmamaktadır.

Milli Prodüktivite Merkezinin çalışmaları bu şekilde aksatılmak istenirken, Teşkilatın kendi propaganda imkânlarını iyi kullanamaması da ayrı bir tenkid konusu olmaktadır.

Prodüktivite, üretim araçlarını daha bilgili, daha ustaca kullanarak üretimin verimini arttırmak amacını gütmektedir. Üretimin verimini, yani yapılan işin verimini arttırmak, işçinin, işverenin ve yurdun ekonomisinin gelişmesini, ilerlemesini sağlamak başlıca görevi olan Milli Prodüktivite Merkezinin bu amacı gerçekleştirmek için ilk çabası, kendini kamuoyuna tanıtmak ve kabul ettirmek olmalıdır. Bunun da tek yolu, yoğun bir eğitim ve tanıtma çalışması yapmaktır.

YILDÖNÜMÜ

17 Nisan günü, Mithatpaşa caddesindeki Milli Prodüktivite Merkezi her günküden daha hareketli bir kalabalığa sahne olmuştu. O gün Merkezin kuruluş yıldönümü kutlanmaktaydı.

Saat 10'u biraz geçe kürsüye gelen Milli Prodüktivite Merkezi Yönetim Kurulu Başkanı Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Türkiye'nin değerlendirilmesi gereken sonsuz imkânları bulunduğunu söy-

lüyor ve «Bu bakımdan, prodüktivite konusu ülkemiz için büyük önem taşımaktadır» diyordu.

Milli Prodüktivite Merkezinin amaçları ve çalışmaları hakkında bilgi veren Tunç, bir kaç kuruluşun prodüktivite konusundaki çabalarının amaçların gerçekleşmesi yönünden yeterli olmadığını belirterek şöyle diyordu :

MPM NİN YILDÖNÜMÜ TÖRENİNDE BİR KONUSMACI

Verimi artırmak için

«Ülkemizde prodüktivite sorununun çözümlenmesi, Milli Prodüktivite Merkezinin kapasitesinin çok üstündedir. Sorunu topluma maletmek zorundayız. İşçi, işveren kuruluşlarının, hükümet çevrelerinin, bilim adamlarının, resmi ve özel sektörün bu yolda el ele vermeleri, verimin artması, arttırılması için gayret göstermeleri gerekir. Gelişmiş ülkelerle aramızdaki mesafenin daha fazla açılmasına meydan vermemenin başlıca yolu, prodüktivitenin, verimin artmasıdır.»

Halil Tunç, prodüktivitenin arttırılması konusunda başarıya ulaşılabilmesi için eğitim sorununun çözümlenmesi gerektiği üzerinde de önemle durarak «En yüksek kademedeki idarecinin sevk ve idare konusunda eğitilmesinden işçinin iş başındaki eğitimine kadar olan eğitim, gereğince yapılmadığını, verimin nasıl arttırılacağı, israfın nasıl önleneceği öğretilmediği sürece amaçlarımıza erişmemiz çok zor olacaktır» diyordu.

Yönetim Kurulu Başkanı Halil Tunç'tan sonra konuşan, MPM uzmanlarından Ayhan Başkan, Engin Güner, Erdoğan Alkan ve Tuncer Tamıkan da eğitim sorunu üzerinde önemle durulması gerektiğini belirtiyorlardı.

DÜNYADA

Komünist Dünya Federasyonu ciddi bir krizin eşiğindedir. Resimde Federasyonun Prag'da düzenlediği bir miting.

Dünya sendikacılığında bölünmeler ...

KOMÜNİST Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu (WFTU) nda Çekoslovakya olayları sırasında başlayan çözülme, şimdi de uluslararası hür sendikacılık hareketine sıçramış görünmektedir. Hür sendikacılık hareketini, dünyada geniş ölçüde temsil eden Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun en güçlü üyelerinden olan Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) bu kuruluşun resmen ayrılmıştır. Böylece, komünist Federasyon ile hür işçi hareketi arasında 1949'lardan bu yana süregelen ideolojik mücadele, yerini, bir çeşit «**kardeş kavgasına**» terketmektedir. Şüphesiz bu durumun işçiler üzerinde, uzun vadede, olumsuz etkileri olacaktır.

«SOSYALİZME KARŞI CİNAYET!»

1968 Çekoslovakya olayları, komünist bloku birbirine katmada, Kızıl Çin-Rusya anlaşmazlığı kadar önemli bir rol oynamıştır. Komünizmde revizyonist akımın «**peygamberlerinden kabul edilen**» Fransız Roger Garaudy'nin, «... ümide

karşı bir cinayet; sosyalizme karşı bir cinayet; geleceğe karşı bir cinayet!» sözleriyle nitelediği işgal olayı, Avrupa'da komünist hareketi ikiye bölmüştür. Bugün, Avrupa'da, Rusya'nın liderliğini yaptığı işgalci Varşova Paktı üyeleri ile Batı Avrupa ülkelerinin iktidarda olmayan komünist partileri tam bir çatışma halindedirler. Bu durumun, komünist sendikacılık hareketi üzerindeki etkilerinin anlaşılabilmesi için Çek olayının öncesine dönmek lazımdır.

BİR ÜMİT VE BİR SON...

Çekoslovakya'daki hürriyetçi gelişme, Sovyet Rusya'ya göre, «**anti - sosyalist güçlerin ve reaksiyoner çevrelerin, tüm sosyalist ülkelerin hayatı çıkarlarını tehlikeye düşüren bir baş kaldırma hareketiydi...**»

Rusya, Varşova'da işgalci ülkelerle düzenlediği bir ortak toplantıda hazırlanan bir mektupla, Çekoslovakya'ya uluslararası komünizm hareketinin çıkarlarını korumak, hatta ön planda tutmakla yükümlü olduğunu hatırlatmış, tedbir alın-

madığı takdirde duruma müdahale edileceğini bildirmiştir .

Sansürün yeniden konmasını, söz ve seyahat özgürlüklerinin kaldırılmasını, sınırların kapatılmasını ve merkezîyetçi olmadığını iddia ettiği yönetim şeklinin derhal değiştirilmesini isteyen Rusya, daha sonra, askerî müdahaleden kaçınmamıştır.

BİR BAŞKA GÖRÜŞ ..

Batı Avrupa'nın iktidarda olmayan komünist partileri ise, Çekoslovakya'daki gelişmeleri tamamen değişik bir açıdan değerlendirmişlerdir. Örneğin İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreteri Luigi Longo, Dubçek rejimini, «**sosyalist topluma; özgürlüğün, insanlığın ve demokrasinin gerçek vechesini kazandırmaya çalışan bir sistem**» olarak ilân etmiş ve kısa bir süre içinde, bu görüşün Batı Avrupa komünist partilerinin çoğunluğunca benimsendiği görülmüştür. Bu partiler açısından, Çekoslovakya'daki değişiklikler, O'na, «**örnek bir ülke olarak gösterilebilecek bir özellik**» kazandırmıştır.

Aynı görüş Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri Waldeck Rochet tarafından da ortaya atılmıştır. Rochet, Dubçek sosyalizminin, «aslında sosyalizmin genişlemesine imkân verecek bir sistem olduğunu» belirtmiş, Çek yöneticilerine çabalarında başarılar dilemiştir. Bu beyanat, Batı Avrupa'nın en güçlü iki komünist partisi arasındaki buzların artık kesinlikle çözüldüğünün ve 1965'te başlayan «yakınlaşma hareketinin devam ettiğinin» bir işareti sayılmıştır. İtalyan-Fransız işbirliği, bir süre sonra, Avrupa'nın önemsiz kabul edilen birkaç komünist partisi bir yana bırakılırsa, diğer partileri aynı safta toplamıştır.

DİRENME BAŞLIYOR...

Batı Avrupa komünist partileri, Çekoslovakya'nın Rus tehditlerine karşı korunması gerektiğinde anlaşıldıktan sonra ortak bir direnme hareketine girişmişlerdir. Direnme, Mayıs 1968'de İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreteri Luigi Longo'nun ani olarak Prag'a gitmesiyle açığa çıkmıştır. Novotni'nin devrilmesinden sonra Prag'ı ilk ziyaret eden komünist partisi yöneticisi olan Longo, burada bir basın toplantısı düzenlemiş, Dubçek yönetimini övmüş, şunları söylemiştir :

«... Çekoslovakya'da cereyan edenler; çeşitli sosyalist ülkelere ve özellikle kapitalist ülkelerin komünist partilerine; genç, modern ve açık sözleriyle nitelendireceğim yeni bir sosyalist toplum meydana getirme mücadelelerinde yardımcı olabilecek bir denemedir...»

Longo'nun bu sözlerini işgalle sonuçlanan bir olaylar zinciri izlemiştir.

SIYASAL ÇÖZÜM YOLU...

Haziran ve Temmuz ayları içinde, işgalci Varşova Paktı üyeleri tehditlerini arttırmışlar, 14 Temmuz'da, Varşova'da Çekoslovakya'ya gönderilen uyarı mektubu kaleme alınmıştır. Bu arada, Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri Waldeck Rochet, İtalyan Komünist Partisinin iki ünlü yöneticisi, Giancarlo Pagetta ve Carlo Galuzzi ile birlikte Moskova'ya gitmiş ve anlaşmazlığa siyasal bir çözüm yolu bulunması gerektiğini savunmuşlar-

dır. Komünist yöneticiler, silahlı müdahaleyi tepkiyle karşılayacaklarını da sözlerine eklemişlerdir.

Fransız Komünist Partisi Politbürosu tarafından 17 Temmuz günü yapılan bir çağrı ile de, Batı Avrupa'nın iktidarda olmayan komünist partileri, Paris'te bir ortak toplantıya davet edilmişlerdir. Çekoslovakya'daki gelişmelerin ve bunların yarattığı çeşitli problemlerin görüşüleceğini belirten çağrı rağbet görmüş ve 14 komünist partisi toplantıya katılacaklarını bildirmişlerdir. Ne var ki, toplantı yapılamadan Çekoslovakya işgal edilmiştir.

LOUIS SALLIANT

Aforoz edilmek üzere...

ÇATIŞMALAR BAŞLIYOR...

İşgali takiben, sadece işgalci ülkelerle Batı Avrupa komünist partileri arasında değil, her partinin kendi bünyesinde de çatışmalar başlamıştır. Batı Avrupa'nın 21 komünist partisinden sadece dördü, Lüksemburg, Yunanistan, Batı Almanya ve Batı Berlin Komünist Partileri işgali desteklemişlerdir. Buna karşılık; jeopolitik durumunun elverişsizliğine rağmen, Finlandiya, «tedbirin tüm uluslararası işçi hareketini olumsuz yönde etkileyeceğini ve zararlı olduğunu» açıklamış, İsveç Komünist Partisi Genel Sekreteri C. H. Hermansson, «Stokholm-Moskova ilişkilerinin, iş-

gal kalkana kadar kesilmesini» istemiş, İngiliz Komünist Partisi Genel Sekreteri Jack Woodis, «... işgalci ülkelerin iddiaları boşlukta kalmıştır; Çekoslovakya'da karşı ihtilâlcilerin varlığını doğrulayan tek belirti yoktur!» demiştir. Avusturya Komünist Partisi Genel Sekreteri Franz Muhri de, «... hangi karşı ihtilâl!.. Karşı ihtilâl dedikleri, gerçekte Çekoslovakya Komünist Partisinin benimsediği yeni bir sevki idare şeklidir.» sözüyle, işgalcilerin karşılarındaki tutumunu açığa vurmuştur.

Batı Avrupa Komünist Partileriyle işgalci Varşova Paktı üyelerini birbirine düşüren Çekoslovakya olayı, faaliyetlerini doğrudan doğruya bu partilerin direktifleri altında yürüten işçi kuruluşlarını da etkilemiş ve çok geçmeden Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nda bir çözümlere başlamıştır.

Fransız İşçi Sendikaları Genel Konfederasyonu (CGT) ve komünist İtalyan İşçi Sendikaları Konfederasyonu işgali, ilk gün yayınladıkları bildirilerle takbih etmişler ve Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu (WFTU) nun bu iki güçlü üyesi, Federasyon İcra Kurulunun politikasını da etkilemişlerdir. Bilindiği gibi Federasyon İcra Kurulu'nun başta gelen iki üyesi, Genel Sekreter Louis Salliant ve Genel Başkan Renato Bitossi, komünist eğilimli Fransız ve İtalyan işçi kuruluşlarına mensuplardır. Bu durum, WFTU İcra Kurulunun da, Çekoslovakya'nın işgalini protesto etmesini kolaylaştırmıştır.

SHELEPİN SAHNEDE!

Louis Salliant ve Renato Bitossinin 28 Ağustos günü yayınlanan bir bildiri ile, «... işgalin, Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nun savunduğu temel prensiplerle bağdaşması mümkün olmayan bir davranış olduğunu» açıklamaları WFTU bünyesinde, tamiri pek kolay olmayan çatlamalara sebep olmuştur. Başta Rusya olmak üzere, işgalci Varşova Paktı ülkelerinin işçi kuruluşlarını son derece kızdıran bu bildiri, komünist Federasyonu geçmişle çelişir bir hale de düşürmüştür... İşgalci devletlerin işçi liderleri, Macaristan, Doğu Berlin ve Polonya'da yıllar önce patlak veren direnme hareketlerini tasvip

etmeyen ve hürriyetçi mücadeleye karşı açıkça cephe alan komünist Federasyonun bu defaki tutumunun «anlaşılmaz» olduğunu söylemişler, «işleri normal gösterme» yoluna girmesini istemişlerdir. İşgalciler adına bu istekleri, Rusya'nın yakın geçmişin Gizli Polis Teşkilâtı şefi ve günümüzün Sovyet Rusya İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Shelepin öne sürmüştür. Ancak bu defa, Shelepin'in ne tehditleri, ne de «izlenecek politika»nın ortak bir toplantıda belirlenmesi isteği para etmiş, Batı Avrupa komünist partilerinin direktifine uyan WFTU yöneticileri tutumlarını değiştirmemişlerdir.

WFTU'NUN GELECEĞİ...

WFTU'daki çatlama, en açık şekliyle, İtalyan Komünist İşçi Sendikaları Konfederasyonu (CGIL) nun Eylül ayı içinde yaptığı bir açıklamada görülmüştür. Bu bildiri ile İtalyan-Fransız işbirliği tekrarlanmış, işgalin, «... artık, uluslararası işçi hareketinin geleceğini ve özellikle WFTU'nun bekasını ilgi-

Séguy'un bu sözleriyle neyi kastettiği, aynı kuruluşun yöneticilerinden André Berteloot'un açıklamasından anlaşılabilir. Berteloot, işgal karşısında duyulan haklı tepkiye değindikten sonra, baklayı ağzından çıkarmış, «... WFTU bölünme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Çekoslovakya olayı, anlaşmaları mümkün görünmeyen, iki güçlü grup meydana getirmiştir!» demiştir.

BİLİNMIYOR DEĞİLDİ...

André Berteloot'un sözleri, aslında, yıllardır WFTU bünyesinde devam ettiği bilinen çatışmaların açığa vurulmasından ibarettir. WFTU, 1949'da Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICTFU) nun kurulmasıyla sonuçlanan krizden kendisini uzun yıllar kurtaramamıştır. Kurulduğu günden bu yana, komünizmin bir propaganda aracı olarak hareket etmesi WFTU'nun prestijini sarsmış, Kızıl Çin-Rusya mücadelesinin ve zaman zaman komünist partiler

ICFTU'DAKİ HUZURSUZLUK

Hür sendikacılık hareketinde, Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) nun, ICFTU'dan çıkma kararını alması ile başlayan huzursuzluğun kökü 5-6 yıl öncesine uzanmaktadır.

Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile ICFTU yöneticileri arasında ilk çatışma eski ICFTU Genel Sekreteri Omer Becu zamanında meydana gelmiş, uluslararası Konfederasyonu şiddetle hücum eden AFL-CIO Başkanı George Meany «ICFTU'yu; komünizmle mücadele etmekten çok, sosyalizmin yayılmasına hizmet etmekle...» suçlamıştır. Bu iddia, daha sonra, ICFTU İcra Kurullarında ve Dünya Kongrelerinde enine boyuna tartışılmış ve taraflar arasında bir anlaşma zemini bulunmuştur. Bu arada sıhhi sebeplerle görevinden ayrılan Omer Becu'nun yerine Hollandalı sendikacılardan Harm Bui-ter getirilmiştir. Görevi, çok zor şartlar altında devraldığını belirten Bui-ter, hür sendikacılık topluluğundan «tam bir dayanışma içinde olmalarını» istemiştir. AFL-CIO ile ICFTU yöneticileri arasındaki buzların artık tamamıyla çözüldüğünün sanıldığı günlerse ise, George Meany, teşkilâtının ICFTU'dan ayrılacağını açıklamıştır.

AFL-CIO Başkanı bu defa da, dört-beş yıl önceki iddialarını tekrarlamaktadır. Meany'e göre, ICFTU komünizmle mücadelede etkisiz kalmış, kuruluş amaçlarını gerçekleştiremez bir hale gelmiştir...

AFL-CIO Başkanının bu iddialarındaki doğruluk payının tesbiti bugün için mümkün görünmemektedir.

Şüphesiz, bu konuda en doğru kararı, Temmuz 1969'da Brüksel'de Dokuzuncu Dünya Kongresinde bir araya gelecek olan 113 ülkenin işçi liderleri verecektir.

İNGİLTERE :

Sonun başlangıcı...

«İşçi Hareketinin, temel hak ve özgürlüklerini, ekonomik çıkarlarını koruyabilmek için, mutlaka bir kez daha iflas etmiştir. 1966 bağ kurması gerektiği» yolundaki görüş, İngiltere'de iki aya yakın bir zamandır cereyan eden olaylarla

SVOBODA MOSKOVA'DA RUS YÖNETİCİLERİYLE

Çabalar sonucu değiştiremedi!

lendiren bir konu haline geldiği...» belirtilmiştir. Daha sonra, Fransız ve İtalyan komünist sendika yöneticilerinden bir grup, Eylül ayının son günlerinde Moskova'ya gitmişler, fakat bu temaslarından olumlu bir sonuç alamamışlardır. Fransız İşçi Sendikaları Genel Konfederasyonu (CGT) Genel Sekreteri Séguy, Moskova dönüşünde Prag'da verdiği bir demeçte durumu şu sözlerle özetlemiştir :

«... Moskova'da vahim görüş ayrılıkları var; Prag'da ise şartlar aynen devam ediyor...»

arasında meydana gelen görüş ayrılıklarının esiri olmuş ve nihayet, Çekoslovakya olayından sonra, bünyesindeki huzursuzluğu artık gizleyemez bir duruma gelmiştir.

WFTU'nun yanıltıcı, aldatıcı propagandasının etkisinden hâlâ kendilerini kurtaramamış milyonlarca işçi için, bir uyanış ümidinin belirdiği şu günlerde ise, gereken çabayı göstermesi beklenen Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu da, hiç yoktan yaratılan bir huzursuzluğa itilmiştir.

ÜÇ AYRI KARİKATURİSTİN GOZUYLA VERİMLİLİK VE İSTİHDAM BAKANI BARBARA CASTLE

Kabinenin istenmeyen bakanı...

bir kez daha iflas etmiştir. 1966 seçimlerinde her 100 İngiliz'den 66'sının oyunu alan Harold Wilson liderliğindeki İşçi Partisi, bir yıldır uyguladığı «fiyatları ve ücretleri dondurma politikası», çeşitli ekonomik sıkıntılar, dış politikasındaki başarısızlıklarla, bugün 100 İngiliz'den sadece 35'inin desteklediği bir iktidar halini almıştır. Şüphesiz, Wilson Hükümetinin 1966'dan bu yana kaybettiği yüzde 31 içinde büyük çoğunluğu işçiler teşkil etmektedir. Geri kalan yüzde 35'in de, Hükümetin sendikal hak ve özgürlüklere karşı giriştiği son oyunlardan sonra muhafaza edilebileceğine imkânsız nazarıyla bakılmaktadır.

GENEL GREV

İngiltere'de çeşitli sendikaları «... 1 Mayıs'ta genel grev yapalım!» dedirten olaylar, bir süre önce, Verimlilik ve İstihdam Bakanı Bayan Barbara Castle'ın hazırladığı bir «sendikalar reform tasarısı» üzerine patlak vermiştir.

Başta İngiliz İşçi Sendikaları Konfederasyonu olmak üzere, tüm sendikalar tarafından tepkiyle karşılanan reform tasarısına göre, «greve gidilmeden önce 28 günlük bir —soğutma devresi— geçirilecek, gizli grev oylaması yapılacak, tedbirlere uymayan işçiler ve işverenler para cezasına çarptırılacaklardır...»

ELMA ŞEKERİ

Wilson'un, kızıl saçlı, «...56 yaşında ama halâ cazip» dedirtecek kadar bakımlı Bakanı Barbara Castle, grev hakkını, İngiltere bakımından önemli ölçüde sınırlandıran bu tekliflerine karşılık bir «elma şekeri» vermektedir. «İngiliz sendikacı-

VICTOR FEATHER

«Prensip meselesi...»

lığının içinde bulunduğu dağınmış durumdan kurtarılması, İngiliz ekonomisi için olsun, sendikacılık hareketi için olsun zorunludur. Sendikalar bu probleme kendi başlarına çare bulamamakta iseler, dağınmışlık pek alâ, Devletin yapacağı maddî yardımla önlenabilir...»

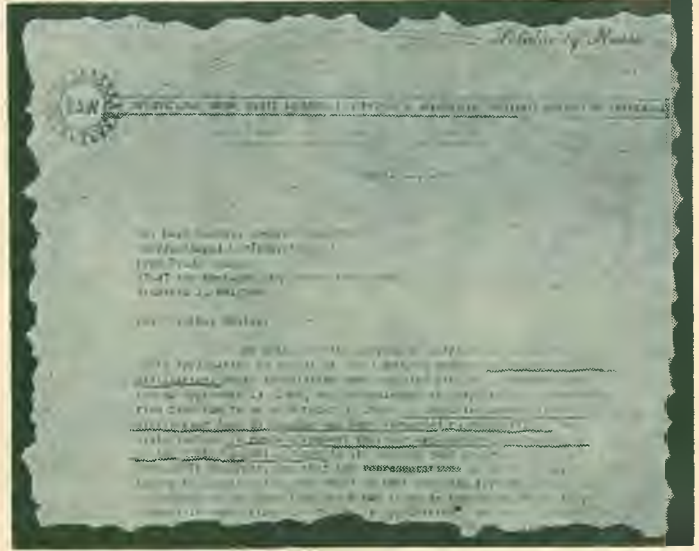
diyen Castle, «Hükümet yardımıyla bir sendika kalkındırma fonu kurulmasını» istemektedir. Castle'e göre, 1968 içinde İngiltere'de yapılan 2350 grevin yaklaşık olarak yüzde 95'i sendikalar arası çekişmelerden ve grev hakkını düzenleyen mevzuatın eksikliğinden meydana gelmiştir ve bu durum İngiliz ekonomisini alt üst eden sebeplerden biridir.

PRENSİP MESELESİ

İşçilerin oylarıyla iktidara gelen İşçi Partisi yetkilileri, bu kanunun ancak «ekonomik hayatı sarsan grevlerde» işleyeceğini iddia ederlerken, TUC Genel Sekreteri Vekili Victor Feather, İşçi Partisi içinde küçümsenemeyecek sayıda milletvekili tarafından paylaşılan şu görüşü öne sürmektedir :

«...Sendikaların, grev hakkını zedeleyen, sınırlandıran bir kanun tasarısına karşı çıkmaları, her şeyden önce, bir prensip meselesidir. Sendikaların temel hak ve özgürlüklerini kanun yoluyla sınırlamaya çalışmak, asla başarılı olmaya cağıdır. Kanunun tatbikatta başarılı ve etkili olmaması, Hükümeti daha sert tedbirler almaya sevkedebilir...»

Victor Feather'in bu sözlerine, Başbakan Wilson'un mensub olduğu sendika, Bilimsel, İdarî ve Tek-

nik Personel Birliği de, katılmış, Başbakanı ve Hükümeti, sendikalarla ilişkilerinde «otoriter kanunlardan medet ummakla...» suçlamıştır. Kanun tasarısı «...işçinin işyeri yönetim ve denetimine katılma hakkı veren; işverene, defterlerini toplu pazarlık sırasında ibraz mükelleftiyeti yükleyen; sendikanın tanınmasını kolaylaştıran» hükümlerine rağmen, İngiltere'de son derece yaygın bir kanaate göre, Wilson Hükümeti ve İşçi Partisi için, «sonum başlangıcı» olacaktır.

BELÇİKA :

Fırtına bulutları...

Uluslararası Sendikacılık Hareketinin tarihini yazacak olanlar, ICFTU Genel Sekreteri Harm Buiter'in bu görevi «en güç şartlar içinde yürütmeğe çalışmış sendikacılardan biri olduğunu» teslim edeceklerdir... Omer Becu'dan boşalan göreve geldiği ilk gün, «amacımız, hür sendikacılık hareketinde karışıklık anlayış, işbirliği ve dayanışmayı hakim kılmaktır...» diyen Buiter, aradan çok geçmeden, korktuğuna uğramış, sendikacılık hareketi anlayıştan, işbirliğinden hatırlayan, dayanışmadan, büyük ölçüde, yoksun bir hale düşmüştür... Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (AFL - CIO) ayrılmasıyla

ICFTU saflarında meydana gelen gedik, bugün Genel Sekreter Buiter'in 24 saatini meşgul eden bir olay haline gelmiştir.

ICFTU Genel Sekreteri Harm Buiter'in halen karşı karşıya bulunduğu problemin iki yönü vardır: Buiter bir yandan AFL-CIO'yu ICFTU saflarına yeniden almağa çalışırken, öte yandan da, bir yıl kadar önce AFL-CIO'dan ihraç edilen Amerikan Otomobil İşçileri Sendikası (UAW) nın ICFTU'ya doğru, doğruya üye olmak için yaptığı müracaatı bir karara bağlamağa çalışmaktadır.

AFL-CIO Başkanı George Meany, teşkilatını ICFTU dan çekmeden önce son olarak katıldığı ICFTU İcra Kurulu toplantısında «veto» hakkını kullanmış, UAW'nın ICFTU üyeliğine alınmasına engel olmuştur. Ancak durum daha sonra değişmiş, AFL-CIO, ICFTU üyeliğinden ayrılmış, güçlü sendikacı Walter Reuther de, «UAW'nun üyeliğe alınması isteğini» tekrarlamıştır.. Reuther'in teklifinin ilk bakışta, cazip yanları çoktur: Herşeyden önce, ICFTU Amerikan Maden İşçileri Sendikası yanı sıra, Birleşik Amerika'dan ikinci bir dev kuruluşu saflarına almış olacaktır. Öte yandan UAW'nun ödeyeceği aidat, AFL-CIO'nun ICFTU'yu kısmen olsun, ferahlatacaktır. Nitekim, UAW, üyeliğe ilişkin isteğinin Temmuz ayın-

da Brüksel'de yapılacak olan ICFTU Dünya Kongresinde önce görüşülmesini istediği son mektubuna bir de yüklü «çek» eklemiştir.. Reuther, mektubunda, Sendikasının «pırl pırl bir geçmişi» olduğunu hatırlatmakta, «...1949'larda Amerikanın iki konfederasyonundan biri olan CIO'nun başkanı sıfatıyla, ICFTU Ana tüzüğünü hazırlayanlardan bir bendim!...» demektedir. Bu mektubun büyük bir taraftar toplayacağından şüphe edilmemektedir.

BEKLEYEN ADAM

«İhtiyatlı bir orta yolcu» olarak tanınan Buiter için ise, henüz herşeyin bittiğini kabul etmek için vakit erkendir... Buiter, hâla AFL-CIO'nun kararını, değiştirebileceğini ümit etmekte, katıldığı her kongrede George Meany'e çağrısını tekrarlamaktadır. Ne var ki, «...Amerikan işçilerinin hür sendikacılık hareketi içindeki görevine ICFTU saflarında devam etmesini istiyoruz, kapılarımız açıktır...» diyen Buiter, bugüne kadar karşı taraftan tek olumlu cevap alamamıştır.

Çekoslovakya olaylarından sonra komünist Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu (WFTU) nun başının üstünde dolaşan fırtına bulutları, şimdi de Brüksel'e gelmiştir. Bulutlar nasıl dağılacaktır? Bu sorunun cevabının, ancak Temmuz 1969'da, ICFTU (Dünya Kongresinde verilebileceği anlaşılmaktadır.

FRANSA :

Sandıktan «hayır» çıktı

Senatonun feshini ve «ademî merkezîyet» ilkesinin uygulanmasını isteyen ve isteğini referanduma sunup, «... ya benim istediğim uygun görülür ya da giderim» diyen General De Gaulle'e 27 Nisan günü yol görünmüştür. Yıllardır en yakın dostu, referandum müessesesinin bu defa ihanetine uğrayan Fransa'nın «inatçı ihtiyarı», şimdi köyüne çekilmiş, kapanan «De Gaulleizm devri» nin acı ve tatlı hatıralarıyla başbaşa kalmıştır.

ALARM ZİLLERİ

Kendi partisi dışındaki partilerin ve farklı eğilimli tüm iş-

çi sendikalarının muhalefetiyle karşılaşan De Gaulle'ün yenilgisinin sebebi, her krizde, mahirane kaldığı «alarm zillerinin», bu defa kimse korku uyandıramamış olmasıdır. «Ya dediğim olur; ya da Fransa kaos'a sürüklenir» sözü, son referandumda etkisiz kalmış, General'in «Fransız halkını arzularına zorla boyun eğdirmeğe kalkıştığın-dan» söz edilmiş, «şantaja paydos» denilmiştir.

ÜÇ İHTİMAL

De Gaulle'ün gitmesinden sonra ne olacak sorusuna, çok yönlü cevaplar verilmektedir. Bir takım çevrelere göre, geçen Mayıs aylarındaki buhranlı günler yeniden başlayacaktır. Diğer bazı çevreler ise, komünistlerin her an bir hükümet darbesi yapabileceğini öne sürmektedirler. En kuvvetli görünen üçün-

cü bir ihtimal de, De Gaulle'ün çekilmesiyle «rejimin tehlikeye düşmeyeceği» ve «ılımlı sosyalistlerden ılımlı muhafazakârlara» kadar uzanan ilerici bir cereyanın Fransa'nın kaderine hakim olacağıdır.

Şüphesiz Fransa kritik günler yaşamaktadır. Olayların rejimin kaderini tehlikeye sokacak bir şekil alması halinde ise, Fransa'nın hür ve demokratik işçi hareketine önemli görevler düşeceği ortadadır.

İSVİÇRE :

ILO Konferansı

Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) nın kuruluşunun 50 nci yıldönümü ile ilgili hazırlıklar, dünyanın hemen her ülkesinde, büyük bir ti-

tizlikle yapılabursun, şimdiden, gözler, Haziran ayında başlayacak tarihi toplantıya çevrilmiştir. Kuruluşundan bugüne kadar, Uluslararası Çalışma Konferanslarına hükümet delegeleri başkanlık ederlerken, bu defa, ILO İşçi Grubu, İsviçre'nin ünlü sendikacılarından Jean Möri'yi başkanlığa aday göstermiştir. İşçiler, «kendi çıkarlarını korumak ve işçi sorunlarına hizmet etmek» amacıyla kurulan ILO'nun 50 nci yıldönümünün kutlanacağı Konferansa bir işçi delegesini başkanlık etmesinin son derece tabii karşılanmak gerektiğini öne sürmektedirler.

BİR GELENEK

Bilindiği üzere, ILO Konferanslarına «mutlaka Hükümet delegelerinin başkanlık etmesi gerekir» yolunda bir Ana Tüzük hükmü yoktur. Bugüne kadar başkanların, her

JEAN MÖRİ

Seçim şansı artıyor

yıl bir Kıt'ayı temsil eder şekilde, hükümet delegeleri arasından seçilmeleri, bir geleneğin sonucudur. 1919'larda, devamlı olarak mücadele halinde bulunan işçilerle işverenler arasında hükümet delegelerinin «uzlaştırıcı» bir rol oynayabileceği düşünülmüş ve Hükümet delegelerine bu imkân verilmiştir.

DOĞRU OLANI...

İşçiler «ILO gibi, işçi-işveren hükümet üyelerinden kurulu bir Teşkilat bakımından üçlü bünyeye en uygun olanı, konferans başkanlığının sırayla, her yıl taraflardan birisine verilmesidir» demektedirler. ILO'da yapılan oylamalarda, işçilerle işverenlerin ayrı yönde oy kullanmaları halinde sonucu, hükümet delegelerinin oyları tayin etmektedir. Hükümet delegeleri, Haziran konferansında Jean Möri'nin adaylığını bir prestij meselesi yapacak mıdır? Seçimin düğüm noktasını bu soru teşkil etmektedir. ILO'nun savunduğu temel ilke ve amaçlarla, çeşitli yönlerden bağdaşmadığı bilinen bir takım ülkelerin, hür işçi hareketinin adayını «sırf işçi olması nedeniyle» destekleyecekleri düşünülürse, ILO'ya candan inandığını ispat etmeğe çalışan diğer ülkelerin olumsuz oylarını kolaylıkla izah edemeyecekleri ortadadır.

ÇEKOSLAVAKYA :

Kime niyet...

Rusların Dubçek'i tasfiye edebilmeleri yaklaşık olarak 8 aylarını almıştır. Dubçek'le birlikte, Batı Avrupa'nın ünlü Komünist liderlerine, «...Sosyalist topluma; insanlığın ve demokrasinin gerçek veçhesini kazandırmaya çalışan bir sistem» dedirten Dubçek rejimi de bir meçhule itilmiştir. Resmî açıklamalara göre, Dubçek Parti liderliğinden çekilmeyi, Çekoslovakya'nın

HUSAK VE DUBÇEK

Değişik prensipte değil, metotda...

«yüksek menfaatleri açısından en isabetli hareket olarak» görmüş, yerine Dr. Gustav Husak'ın getirilmesini istemiştir. Bu açıklamanın ne derece doğru olduğu bilinmemektedir. Bilinen tek şey, görevi devraldıktan sonra yaptığı konuşmada, Dr. Husak'ın, Komünist ülkelerde genellikle görülen aksine, Dubçek'i «başarılı çalışmalarından dolayı» övmesidir.

«POLİTİKA DEĞİŞMEZ...»

Batı'nın hiçbir demokratik ülkesiyle karşılaştırılamayacak ölçüde mahdut özgürlüklerin tanınmaya başlaması sonucu, Rus işgaline uğrayan Çekoslovakya'da şartlar, Dr. Husak yönetiminde ne gibi değişikliklere uğrayacaktır? Bu sorunun cevabını, biraz kapalı olmakla beraber, Dr. Husak vermiştir. Yeni Çek lideri, «parti politikasını değiştirmemeğe kararlı olduğunu» açıklamış, «ancak bu politikanın izleniş şeklinde yapılabilecek değişikliklerin normal karşılanması gerektiğini» belirtmiştir. Novotni devrinde 9 yıl hapiste yatan Dr. Husak, siyasi mahkûmiyetler ve idamlar dönemine girilmeyeceğini de sözlerine eklemiştir.

GREV TANINMALI

Batılı gözlemciler Dr. Husak'ın Moskova için «ideal lider olmadı-

ğında» müttefiklerdir. İşgal sırasında Ruslara yakınlığı ortaya çıkan Vasil Bilak ve Alois Indra, aslında Moskova'nın Çekoslovakya'da lider olarak görmek istediği kimselerdir. Prezidyum üyeliği devam eden bu iki şahıs, Dubçek yoluna girmek istediği her an Dr. Husak'ın karşısına dikileceklerdir.

Bir diğer önemli soru da, işgal sırasında giriştikleri direnme hareketi ile tüm hür işçi hareketinin takdirini toplayan Çek sendikalarının durumudur. İşgal sonrası olağanüstü kongreye giden Çekoslovakya İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun 140 üyeli Yönetim Kurulundan 122'si değişmiştir. Konfederasyon Başkanı ve Prezidyum üyesi Karel Polacek yaptığı konuşmada «sendikaların bağımsızlığı ilkesini» cesaretle savunmuş fakat Komünist Partisi — Sendikalar arası ilişkiler konusunda tezata düşmekten kurtulamamıştır. Polacek bu konuda, «...Partiye karşı bir muhalif güç olarak çıkmayacağız; esasen bunu istemeyiz!» demiştir.

Dr. Husak yönetiminin en iyi şeklinin bile «...Halkımız, Parti liderlerinden memnun değildi. Halkı değiştiremedik; bu nedenle liderleri değiştirdik...» diyen, futbol karşılaşmalarını halkın arasından seyreten, belediye havuzlarında halkla birlikte yüzen Dubçek'i ve girişti-

ği sınırlı hürriyetçi hareketi aratacağı muhakkaktır.

GREVLER :

Kaynayan kazan...

Grev... grev... grev... İşçi hak ve özgürlüklerini korumanın, işverenlere haklı işçi isteklerini kabul ettirmenin ne kadar müşkül olduğu dünyanın hemen her yerinde girilen grevlerle ortaya çıkmaktadır.

Sendikaları tanımak istememekten, toplu pazarlık masasına oturmamaya ;işçi hak ve özgürlüklerini kısıtlamaya çalışmaktan, insanca yaşamaya elverişli bir ücret vermeye kadar, her çeşit oyun, adaletsizlik ve haksızlıkla işverenler işçilerle mücadele etmektedirler.

Bir aylık grev tablosu şöyledir :

Avustralya: 60 bin üyeli Avustralya Ulaştırma İşçileri Sendikası 18 Nisan günü 24 saat süren bir grev yapmıştır. Ülkede tüm taşıma işini durduran grevin nedeni, bazı mahalli sendikaların grevlere katılmasından ötürü adli takibata uğramalarıdır.

Şili: Şili'de Çimento sanayiinde çalışan işçilerin tümü ücret ve çalışma şartlarının yeni baştan düzenlenmesi amacıyla grev yapmışlardır. Çimento üretimini durduran işçiler, haklı isteklerini elde edene kadar greve devam edeceklerini açıklamışlardır.

Uruguay: Uruguay'da, ücretlerinin fiyat artışlarına paralel olarak artırılmasını, toprak reformu yapılmasını ve sendikalara Hükümetin müdahale etmemesini isteyen binlerce işçi 2 Nisan günü greve başlamıştır. Özellikle Montedeo şehrini felce uğratan grev, taşıma, metalürji, tekstil ve diğer işkollarında yürütülmektedir.

Hindistan: Batı Bengal'de, Kawsipur şehrinde polis tarafından açılan ateş yüzünden 5 işçinin ölmesi üzerine 11 Nisan günü genel grev yapılmıştır. Genel grev sırasında hiçbir taşıt çalışmamış, tüm fabrikalar, Hükümet daireleri ve okullar kapanmıştır.

Okinawa: Okinawa adası halkının, «Okinawa Japonya'ya verilsin» sloganıyla 8 nisan günü başlattığı grev 28 Nisan gününe kadar devam etmiştir. Grev, Okinawa'nın Amerikan yönetimine terkedildiği 28 Nisan 1952 tarihinin yıldönümünde sona ermiş, bu süre içinde Adada hayat, zaman zaman, felce uğramıştır.

İngiltere: İngiliz Havayolları —British Overseas Airways Corporation— Şirketinde çalışan pilotların geçen ayın son günü başlattıkları grev Nisanın ilk haftası içinde de devam etmiş, işverenin işçi isteklerini kabule yanaşması üzerine 6 Nisan günü sona ermiştir. Sözleşmeyle pilotların ücretleri yükseltilmiş, izinleri arttırılmıştır. Yeni sözleşmede kıdemli pilotlara verilecek asgari ücret yılda 175 bin lira olarak belirlenmiştir.

Güney Afrika: Güney Afrika'nın en önemli limanlarından biri olan

pis cezasına çarptırılması üzerine polisler grev yapmışlardır. Halen adada polisin görevini askerî birlikler yapmaktadırlar.

Fransa: Fransa'da geçen ayın son haftası içinde havagazı ve elektrik işçilerinin başlattıkları grev 4 Nisan günü sona ermiştir. Önce Paris ve çevresinde başlayan grev, daha sonra bölge bölge uygulanmış, çok geçmeden Güney Fransa ve Pirenelerdeki sınaî tesisleri etkisi altına almıştır. Grev işçilere yeni haklar sağlamıştır.

İtalya: İtalya'nın Battipaglia şehrinde çıkan işçi-polis çarpışması genel grevle sonuçlanmış, iki işçinin ölümünü ve 250 işçinin yaralanmasını protesto eden 10 milyon işçi 14 Nisan günü saat 14-17 arasında 3 saatlik grev yapmıştır. Tüm sendika merkezleri tarafından desteklenen genel grev İtalya'da hayatı felce uğrattırken, sol

YUNANİSTAN :

Dikta iki yaşında...

Yunan halkının temel hak ve özgürlüklerini çiğneyen, sendikaların büyük çoğunluğunu tâyinle görevlendirilen yöneticilere terkedip işçileri işverenler karşısında himayesiz hale sokan «21 Mayıs İhtilâli» iki yaşına girmiştir.

İhtilâli benimsemeyen milyonlarca Yunanlıya iki asır kadar uzun gelen bu iki yılın sonunda Yunanistan'da şartlar hiç de parlak görünmemektedir. Albay Papadopoulos yönetimi demokratik rejime dönüş kabul edilecek her hareketin karşısına dikilmekte, Yunanistan ko-yu bir polis rejimiyle yönetilmek istenilmektedir. İhtilâlin ikinci yıldönümü dolmadan, «kara albaylar», hazırladıkları Anayasanın 12 temel maddesini kaldırmaya yeltenmişlerdir. Daha sonra, Batılı gözlemciler tarafından «acemico» ka-

FRANSA'DA GREV

Amaç: Ücret artışı

Durban'da tahmil tahliye işçilerinin 6 Nisan günü başlattıkları grev, yükleme, boşaltma işlerini durdurmuştur. İşveren 3000 işçinin zam isteğini kabule yanaşmamakta, limanda bekleyen 40 şilep de yükleriyle beklemektedir. Grev ilânından sonra yapılan toplantılardan olumlu bir sonuç alınamamıştır.

Karaib: Karaib bölgesinde İngilizlere ait Mönserat adasında, bir sivil döven komiserin üç hafta ha-

partiler ve sendikalar, işçilere ateş açtıklarından dolayı polis makamlarını şiddetle suçlamışlardır. Halkı süküne çağıran İtalyan hükümeti ise, ekonomik reformların gerçekleştirilmesi için genel grevlerin önünün alınması gerektiğini bildirmiş, ölüm olaylarından üzüntü duyduğunu açıklamıştır. İtalya'da daha önce de, emniyet kuvvetleri ile ordu mensupları dışında, 1 milyon devlet memuru 24 saat süren bir genel grev yapmıştı.

bul edilen bir manevrayla, Albay Papadopoulos, «mesken masumiyetinin, toplama ve dernek kurma özgürlüklerinin tanınacağını, bunların ilk açıklamanın aksine, Anayasada yer alacağını» açıklamıştır... 1 Mayıs günü Papadopoulos için bir imtihan günüdür. Yunan işçileri bu günde geleneksel işçi bayramını kutlamaya hazırlanmaktadırlar. Albaylar 1 Mayıs'ta Anayasa'daki bazı temel özgürlüklere ne ölçüde saygılı olduklarını ortaya koyacaklardır.

Arabuluculuk ve uzlaştırma

Çalışma hayatımızın
önemli konusu

TÜRK-İŞ tarafından düzenle-
nen «Arabuluculuk, Uzlaştır-
ma ve Tahkim» sempozyumu
31 Mart 4 Nisan tarihleri arası-
nda yapıldı.

HALİL TUNÇ'UN KONUŞMASI

31 Mart günü başlayan sem-
poziumun ilk konuşmasını Türk-
İş Genel Sekreteri Halil Tunç yap-
tı, iş uyuşmazlıklarının çözümlen-
mesi konusunda karşılaşılan güç-
lükler, bünyemize uygun ve işler bir
sistem kurulmasının işçi ve işve-
renler açısından yararları üzerinde
geniş açıklamalarda bulundu.

Tunç, bu konuda Türk-İş ola-
rak ikinci defadır bir sempozyum
düzenlendiğini belirttikten sonra
şunları söyledi :

«İşçi ve işveren yönünden ger-
çekten önemli bir konu olma-
sına rağmen, işveren çevre-
leri gerekli ilgiyi gösterme-
mişlerdir. Bugüne kadar yapı-
lan toplu iş sözleşmeleri gö-
rüşmelerinde uyuşmazlıkları
ele aldığımız takdirde, bu
müessesenin iyi tanzim edil-
mediğini görürüz. Anlaşmaz-
lıkların çoğunluğu ücretler
dışında çıkmış, müessese iyi
işlemediği için grevler doğ-
muştur. 275 sayılı yasanın bu
müesseseye geniş bir açık-
lık getirmesi gerekir. Uzlaş-
tırma Kurulları çok cepheli
bir çalışma sonucu karar ver-
memekte ve bu yüzden grevler
doğmaktadır. Sendikacılar,
Uzlaştırma Kurulları kararlar-
ını kabul etme eğiliminden
kurtulmalıdırlar. Sendikacı-
lık risk işidir, anlaşmazlığı
o günkü koşullar içinde göze
alarak karar verme cesareti-
ni göstermeli katı hükümler
içinde kalmamalıdırlar.»

ARABULUCULUK, UZLAŞTIRMA VE TAHKİM SEMPOZYUMU

Büyük ilgi gören toplantı

Türk-İş Genel Sekreteri, anlaş-
mazlıkların köklü bir ücret siste-
minin olmamasından doğduğunu ve
bu sistemin henüz kamu kesiminde
dahi uygulanmadığını söyledi, iş-
yerlerinde, iş değerlendirme siste-
minin yerleştirilmesinin anlaşmaz-
lıkların bir başka nedeni olduğunu
ve işdeğerlendirme sisteminin an-
cak belli bir düzeye ulaşıldıktan
sonra tarafların karşılıklı anlaş-
maları ile kurulabileceğini ifade et-
ti.

Tunç, ücret sisteminin geliştiri-
lmesi, eğitime önem verilmesi iş-
çi işveren ilişkilerinin bu konuda
arttırılması zorunluluğuna da de-
ğindi, ilim adamlarının çalışmaları-
na işçi ve işveren gruplarının gö-
rüşlerine yer verilmesini istedi.

Tunç uyuşmazlıkların önemli
bir konusunun, işçinin idareye iş-
tirakinde çıktığını kaydederek şun-
ları söyledi :

«İşçinin idareye iştiraki, onun
en tabii hakkıdır. İşverenler
ve politikacılar bu konuda
büyük bir ürkeklik içindedir-
ler. Batı ülkelerinde bu konu
teminat altına alınmıştır. Ül-
kemizde ise, sendikaların is-
tekleri yadırganmakta, hatta
istenmemektedir. İşverenin
felsefesi, yetkisine müda-
hale noktasında toplanmak-
tadır. Bu modası geçmiş bir
görüşdür. İngiltere'de bugün
Milli Savunmada dahi işçi söz
sahibidir. Ülkemizde ise bü-

yük bir çekingenlik vardır.
440 sayılı kanun ölçüyü çok
geniş tutmuş ve işçinin idare-
ye katılmasını 10 bin kişi ça-
lıştıran işyerlerinde kabul et-
miştir. Bu, Türkiye için bü-
yük bir rakamdır, işçinin ida-
reye iştiraki görüşüne inan-
mamaktır. İşverenlerin ve po-
litikacıların görüşlerinin ge-
rekçesi yoktur, hissidir ve po-
litiktir.»

Halil Tunç, önümüzdeki toplu
sözleşme döneminde sendikaların
bu konuda ısrarla duracaklarını ve
sendikaların Türk ekonomisinde
önemli bir yerinin olduğunu bazı
çevrelere kabul ettireceğini söyledi.
«Sendikalar her konuda etkilidir,
güçlüdür. Bu artık kabul edilmeli-
dir» dedi.

DOÇ. METİN KUTAL'IN KONUŞMASI

Sempozyumun ilk günü öğleden
sonra konuşan İstanbul Üniversite-
si İktisat Fakültesi Doçentlerinden
Metin Kutsal «Toplu iş mücadelesi
denilen grev ve lokavtın demokra-
tik bir siyasi düzende varlığı nasıl
şüphe ile karşılanamazsa, bunla-
rın sosyal ve ekonomik hayat üze-
rinde, zaman zaman, az veya çok öl-
çüde etkili oldukları da inkâr edi-
lemez» dedi.

Kutsal, 1963 yılından beri yürür-
lükte bulunan ve barışçı çözüm yol-
larını gösteren iş mevzuatının uy-
gulamada çeşitli güçlüklerle karşı-

PANEL ÇALIŞMASI

Sempozyum panel çalışmaları na Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un başkanlığında, Prof. Dr. Kemal Oğuzman, Prof. Dr. Turhan Esener, İşveren Sendikaları Konfederasyonu Hukuk Müşaviri Nuri Yurdakul ile Türk-İş Hukuk Müşaviri Ümit Teoman katıldılar.

İlk konuşmayı yapan Kemal Oğuzman, hak uyuşmazlıklarının yargı organlarına terkedilmesi görüşünü, menfaat uyuşmazlıklarında ise, ilk adım olarak «Uzlaştırma-Araboluculuk» sisteminin işletilerek tarafsız bir kişinin gayreti ile uyuşmazlığın çözülmesini, önemli uyuşmazlıklarda devletin resmi organının müdahalesinin uygun olduğunu ve tahkimin bugün olduğu gibi devam etmesini istedi, «Araboluculuk teşkilatı kurulmalıdır. Grev veya lokavttan önce, hatta uyuşmazlıklar çıkmadan önce de çalışmalı, yurt ekonomisinin gerçeklerini göz önünde tutarak çalışmalıdır.»

Oğuzman'dan sonra söz alan Prof. Dr. Turhan Esener, barışçı yolların kesin kurallarla bağlanamayacağını, bunların sosyal şartlara bağlı olduğunu belirterek Amerika ve Fransa'dan örnekler verdi. Bugün yürürlükte olan sistemin başarılı olduğunu savunan Esener, kanundaki bazı boşlukların doldurulması şartı ile Uzlaştırmanın şart olduğunu, uzlaştırma kararları kabul edilmediği hallerde araboluculuğun bizde büyük başarı sağladığını söyledi.

HALİL TUNÇ VE ÜMİT TEOMAN
Sempozyumda Türk-İş

İşveren Konfederasyonu Hukuk Müşaviri Nuri Yurdakul ise, her türlü anlaşma yollarının denenmesi görüşünde olduğunu belirtti hak ihtilaflarında uzlaştırma ve tahkime taraftar olmadığını söyledi ve «yalnız devlet veya üçlü temsilcilerden kurulu araboluculuk müessesesi kurulmalıdır» dedi.

Son konuşmayı yapan Türk-İş Hukuk Müşaviri Ümit Teoman, liste şeklinde veya profesyonel araboluculuğa karşı olduğunu söyledi, mahkeme kararlarına uymayan işverenlerin ağır müeyyidelerle cezalandırılmasını istedi, araboluculuğun grevin özüne dokunmaması gerektiğini savundu.

Dışarda

Sınırdan sınıra sürülen Türkler

Uyarmalar dikkate alınsaydı

«Dün de 43 Türk Belçika sınırından geri çevrildi», «Türk pasaportu, Avrupa'nın birçok ülkesinde geçmiyor», «Turist pasaportlu Türk işçileri Belçika'dan hudut dışı ediliyor», «750 bin kişi Almanya için sırasını bekliyor», «Yugoslavya sınırından 16 günde yürüyerek Almanya'ya gelmişler», «Avusturya Almanya'dan atılan 700 Türk'e iş temin etti»...

Geçtiğimiz ay içinde gazetelerde gittikçe daha çok yer kaplamaya başlayan haberler bu başlıkları taşıyordu.

Yurt dışındaki işçiler ve dışarı gitmek için sıra bekleyenlerin sorunları aslında bugünün meselesi değildi; ama, yılların getirdiği ihmal, hatalı davranışlar bir gün Türkiye'yi beklenen sonuçla karşılaştırdı. Türkiyede yurt dışına gitmek için sıra bekleyen yüzbinlerce işçi, birtakım dolandırıcılar tarafından dış ülkelerde iş bulma vaadi ile dolandırılıyor, turist pasaportu ile gittikleri ülkelerin sınırlarından çevriliyorlardı. Turist pasaportlu bu yurttaşlarımız, bir sınırdan ötekine sürülüyor, adeta istemeyen insanlar olarak, sınır hatları üzerinde perişan oluyorlardı. Bu arada bir yurttaşımız da Almanya-Avusturya sınırı üzerinde sınır muhafızları tarafından öldürüldü.

Ellerinde Türk Devletinin verdiği ve üzerinde «Avrupa Konseyi üyesi ülkelerde geçerlidir» ibaresi bulunan pasaportları taşıyan yurttaşlarımız, adeta vatansızlara yapılan muamelelerle karşılaşıyorlardı.

30 YIL ÖNCEKİ GİBİ

Ünlü Alman yazarı Erich Maria Remarque'nin bir kitabı vardır: «İnsanları seveceksin» Yazar bu kitabında Hitler Almanyasında, Nazilerin elinden kaçan, ya da sürülen yahudilerin, o sınırdan bu sınıra nasıl sürüklediklerini, gizlice, ölüm tehlikesi altında nasıl sınırları geç-

Doç. KUTAL VE MEAGHER...
Sempozyumda iki uzman

tiklerini, gittikleri ülkelerde, polisten nasıl kurtulmaya çalıştıklarını, üç günlük ikâmet izni almanın onlar için ne kadar önemli olduğunu anlatır. Anlatılanlar tüyler ürpertici ve şüphesiz o devir için bir yüz karasıdır.

Geçtiğimiz ay içinde turist pasaportlu Türklerin Avrupada karşılaştıkları muamele, özellikle işçi kuruluşlarının sert tepkisine sebep oldu.

TÜRK-İŞİN TEPKİSİ

Bu konuda sorulan bir soruyu Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç şu şekilde cevaplandırıyordu :

«Son günlerde, Türk vatandaşlarının istemeyen kişiler ilân edilip, Avrupa ülkelerinin sınır kapılarından geri çevrildiklerini gelen haberlerden öğreniyoruz. Üzerinde «Avrupa Konseyi üyesi bütün ülkelerde geçerlidir» ibaresi bulunan pasaportlara sahip yurttaşlarımız, en ağır muamelelere maruz kalmakta, hatta üzerlerine ateş açılmaktadır.

Milli gururumuzu, haysiyetimizi zedeleyen bu duruma karşı, yetkililerin ilgisiz kâhşları, büsbütün üzüntü verici olmaktadır.

Bu olaylar sırasında bir yurttaşımız da ölmüş ama, yetkililerden hiçbir ses yükselmemiştir.

Türkiye sadece nota alan bir ülke midir? Yurttaşlarımızı-

SINIR OLAYLARI BASINDA...

İlgililer bunlara ne diyor?..

zın karşılaştıkları bu muameleyi ilgili hükümetler nezdinde protesto edecek gücümüz yok mudur? Elleri Türk Devletinin resmi belgesini taşıyan yurttaşlarımıza karşı gerçekleştirilen hareketleri aynı za-

manda Türk Devletine karşı girişilmiş saymamaya imkân yoktur.

Öte yandan, Ortak Pazar ülkeleri arasında yapılan anlaşma, işçilerin birlik ülkelerinde serbestçe hareketini öngörmektedir. Geçiş dönemi sonunda, serbest hareket istihdam, ücret ve diğer çalışma şartları bakımından üye devletler arasında milliyet ayrılığına dayanan her çeşit farklı işlemin kaldırılması kararlaştırılmıştır.

Ortak Pazar ülkeleri, Türk yurttaşlarına karşı tutumlarıyla bu hükümleri de daha şimdiden zedelemeye başlamışlardır.

Bu yolda devam Ortak Pazar'a duyulan güveni peşinen sarsacaktır.

Ellerinde muntazam pasaportları, ceplerinde dövizleri olan Türk yurttaşlarımız sınır kapılarından kovan ülkelerin, Türk ekonomisine en ufak katkısı olmayan, buna karşı, ahlâksızlık ve suç kaynağı yurttaşlarına ise Türkiyenin kapıları ardına kadar açık tutulmaktadır.

Yetkilileri bu konuda, kesin ve kararlı bir tutum takınmaya ve gerekli her karşı tedbiri almaya çağırıyoruz.

AVRUPADA TÜRK İŞÇİLERİ...

Daha sırada yüzbinlerce işçi var

İşçi
emeğini
satamazsa

YENİ GAZETE

● Yeni gazete 17 Nisanda bir başyazı yayınladı. «İşçi emeğini satamazsa» başlığını taşıyan bu yazıda şöyle denmekteydi:

Bir süredir gazetelerde, gurbet elerinde iş bulmak arzusuyla, tarlasını, bağını, satıp, turist pasaportu ile yurt dışına çıkanların, acıklı serüvenlerini okuyoruz. Avusturya'da perişan olan dil ve yol bilmediği için, otel dahi bulamayan işçilerimizden birinin, kaçak olarak huduttan Almanya'ya geçmek isterken vurulduğu da hatırimızdandır.

Her yıl çalışma yaşına gelen vatan-daşlarımıza, kendi ülkemizde iş bulamadığımız için, yurt dışına işçi göndermek, başlı başına bir başarı olarak nitelendirilmişti. Gerek istihdam imkân-sızlıkları gerek döviz sıkıntısı sebebiyle, yurt dışına işçi göndermek halâ bu nite-liğini devam ettirmektedir. İşçi pasapor-tu olmayanlar ise, sağdan soldan denkleş-tirdikleri parayla ve Avusturya hududun-dan geri çevrilme tehlikesine rağmen tu-rist pasaportuyla yola çıkmaktadırlar.

Halen İş ve İşçi Bulma Kurumuna müracaat etmiş kimselerden yurt dışı-na işçi olarak gönderilenlerin sayısı, toplam talebin yanında, pek küçük kal-maktadır. Henüz, 1964 yılında müracaat etmiş olan kimseler gönderilmektedir. Almanyadaki işçilerimizin sayısı ise, 171 bindir. Oysa sırada bekleyenlerin sayısı ise, 750 bindir.

Bir yanda, Almanyaya gitmek için müracaat etmiş, hayat şartlarını şimdiden bu ihtimale göre düzenlemiş binlerce insan, öte yandan kadın işçilerin daha önce yurt dışına çıktığını düşünö-rek, karısını gönderip, çocukları ile baş başa kalmış binlerce aile reisi ve bu ayrılık sırasında cereyan edenler yü-zünden yıkılan binlerce yuva...

İşte bu kimseleri, binbir maceraya atılmaya sevkeden iki önemli saik. Par-

çalanan aileyi birleştirmek, belirsiz olan istikbal endişesine son vermek.

Bu sütunda defalarca belirttiğimiz gibi, Çalışma Bakanlarının, sorumluluk-tan uzak beyanları ile, sanki müracaat eden herkes hemen yurt dışına işçi ola-rak gönderilebilirmiş gibi, bir hava ya-ratılmıştır. Bu çalışmakta olan kimse-lerin işyerlerine olan bağlarını zayıfla-tıp, çalışma şevklerini kırdığı gibi, yurt dışında servet vaadederek onları dolan-dırmak isteyen ahlâksızlara da iş saha-sı açtı. İşte, bugün Avusturya, Federal Almanya hükümetlerinin aldığı ve suç-la kıyaslanamayacak ağır cezaların se-bebi, bu sorumsuz beyanlar olmuştur. Daha yeni yeni, Çalışma Bakanlığı işçi-lerin turist pasaportu ile yurt dışına gitmemelerini istemekte ve Türk hudu-dunda Almanyaya giden vatandaşları-mız uyarılmaktadır. Geç kalınmış ol-makla beraber bu tedbirler yerindedir. Ancak, işçileri iş vaadiyle kandıran, do-landıran şirketler için, alınan tedbirler öyle pek tatmin edici değildir. Yıllardan beri bu tür dolandırıcılıkların arkasının kesilmemesi de bunun en açık delilidir.

Öte yandan, Türk Hükümetinin de gerek dolandırılan, gerek yabancı ülke-lerde perişan olan ve gerekse, bir hudut nöbetçisinin kurşunuyla öldürülen Türk vatandaşları ile yeterince ilgilendiği söy-lenemez. Nitekim bir vatandaşımızın Avusturya - Almanya hududu arasında vurulmasının, diplomatik bir konu hali-ne getirilip, getirilmediği de halen açıklanmamıştır. Vurulanın tavuk değil Türk vatandaşı olduğu ilgili hükümetlere hatırlatılmadıkça, bu olayların devamını beklemeliyiz.

rumları hakkında yurdumuza gelen haberler endişe verici-dir. İşçilerimiz işlerinden çı-karılmakta, en ufak sebepler-le sınır dışı edilmektedir.

Su anda yurt dışına gitmek

için 600 bin kişi İş ve İşçi Bulma Kurumunda sıraya gir-miş beklemektedir. Yıllarca önce, Türk-İş, yetkilileri uyarmış yurt dışına işçi sevk için kayıtların durdurulmasını söy-lemişti. Dışarı gitmek için kaydolun işçi, psikolojik ba-kımdan, işinden ve çevresin-den kopmakta, her an yurt dı-şına gitme umudu içinde bu-lunmaktadır. Bu suretle, yurt dışına gitme umuduyla köyünü terkeden, işinden olan insanların sayısı artmakta, gizli işsizler çoğalmaktadır. Bu işçilerimiz, umutları ger-çekleşmeyince, son çare ola-rak, bazı çıkarıcılardan medet ummakta ve bunlar aracılı-ğıyla yurt dışına iş bulabile-ceklerini sanmaktadırlar.

Zamanında Türk-İş'in uyarmaları dikkate alınıp, yurt dışına gidecek işçilerin kaydı durdurulsaydı, şu anda halâ umutla bekleyen yüzbinlerce işçiye bu umut kapıları açıl-mazdı.

Bunun yanı sıra, yurt dışın-da iş bulacağını vaadederek işçilerimizi dolandıran kiş-i-lerle de gerektiği şekilde mü-cadele yapıldığını söylemek imkânsızdır.

GÖÇMEN İŞÇİLER

Öte yandan, ilgililer, Avus-turalya'ya kalifiye işçi gön-derildiğini övünerek söyle-mektedirler. Bu, aslında övü-nülecek değil, üzerinde önem-le durulacak ve mutlaka ön-lenmesi gereken bir husustur. Unutulmamalıdır ki, Türkiye'den giden her kalifiye işçi, cı-lız sanayimizde, büyük boş-luklar yaratmaktadır. Kaldı ki, Avustralya ile işçi anlaş-ması yapıldığı zaman Türk-İş'in yaptığı uyarmaların ne kadar yerinde olduğu, bugün artık kesinlikle anlaşılmıştır. Avustralya'ya giden işçiler as-lında göçmen olarak memle-ketimizi terketmektedirler. Bu işçiler ve aileleri bir daha yurda dönemeyeceklerdir. Ni-tekim, Avustralya'ya giden Türk işçilerinin pasaportları-na «göçmen» damgası vurul-maktadır. İlgililerin bu konu-

UYARMALARIMIZ DİKKATE ALINSAYDI

İşin bir başka yönü daha bulunmaktadır.

Yurt dışındaki, özellikle Al-manyadaki işçilerimizin du-

daki bütün yalanlamaları dahi, gerçeği örtememektedir. Avustralya'ya giden işçilerin yol parasını Avustralyalı işveren ya da Avustralya Hükümeti vermektedir. Ancak dönüş parasını işçinin kendisinin vermesi gerekmektedir. Giden işçilerimizin yurda dönmek istemeleri halinde dahi, dönüş yol paralarını sağlamaları pratikte mümkün olamayacaktır.

KISIR

ÇEKİŞMELER YERİNE

Köylüsüyle işçisiyle, yüzbinlerce Türk yurttaşının yurt dışına gitmek için bu kadar istekli bulunmalarının altında yatan gerçeği de görmek lazımdır. Bu, işsizlik, sefalet ve açlığın sebep olduğu bir geçittir.

Bu gerçeği bilerek, sosyal ve ekonomik hayatımızda bu göçü yaratan problemleri önleyici köklü tedbirlerin biran önce alınması gerekmektedir. Bu problemlerimizi giderme yolu ise, herhalde, politikacılarımızın şu anda yaptıkları gibi kısır ve memleket çıkarlarına hiçbir katkısı bulunmayacak çekişmeler içinde bulunmak değildir.

Mesele gerçekten, konuyu bütün yönleriyle ve derinliğine ele almayı gerektirecek kadar önemlidir ve her geçen gün biraz daha önem kazanmaktadır.

Çalışma ataşe yardımcıları gitti

İşçiye hizmet

Yurt dışındaki işçilerimizle ilgilenmek ve onların meselelerinin çözümlenmesinde yardımcı olmak üzere görevlendirilen 11 sendikacıdan yedisi daha 29 Nisan sabahı uçakla görevlerine gitmişlerdir.

Çalışma ataşe yardımcısı olarak çalışacak olan sendikacılar işçilerimizin yoğun olarak bulundukları Münih, Amsterdam, Hamburg, Hannover, Stutgard, Frankfurt ve Zürich'teki görevlerine derhal başlayacaklardır.

Sendikacıları hava alanında Çalışma Bakanı Turgut Toker, Türk-

Yurt dışındaki Türk işçileri

Çalışılan Memleket	Tesbit Tarihi	Çalışan Türk İşçi Sayısı
Almanya	Ocak 69	171.016
Hollanda	Aralık 68	13.643
İsviçre	Aralık 67	5.277
Avusturya	15.3.69	5.259
Belçika	Haziran 68	4.217
Fransa	Mart 68	4.000
İsveç	Ocak 69	1.671
Avustralya	18 Mart 69	368
Toplam		205.451

Yurt dışında çalışan Türk işçilerinin sayısı her yıl artmaktadır. Resmi makamların verdiği bilgilere göre, halen yurt dışında bulunan Türk işçileri 250 bin civarındadır. Ayrıca, anlaşmalı ülkeler dışında turist olarak gidip işçilik yapanlar da vardır. Türkiye'de 1968 yılında sanayi sektörü istihdamı tahminlerinin 1.585.000 olduğu dikkate alınırsa, dışarıda çalışan Türk iş gücünün (Yurdumuzdakinin 1/6 sı) hiç de azımsanamıyacağı anlaşılır.

ALMANYADA ÇALIŞAN YABANCI İŞÇİLER

(1969 Ocak sonu itibarıyla)

İşçi gönderen Ülke	Toplam	Kadın	Erkek
İtalya	282.165	67.589	214.576
Türkiye	171.016	38.951	132.065
Yunanistan	155.822	65.747	90.075
Yugoslavya	148.459	55.377	93.082
İspanya	119.987	41.520	78.467
Portekiz	22.106	6.435	15.671
TOPLAM	1.136.898	348.748	788.150

Kaynak : Alman İş ve İşçi Bulma Kurumu ve İşsizlik Sigortası Merkezi

Yurt dışında çalışan Türk işçilerinin yüzde 83,24'ü Federal Almanyada bulunmaktadır. Esasen Almanya'daki yabancı işçiler bakımından Türkiye ikinci gelmektedir.

İş Genel Sekreteri Halil Tunç ve kalabalık bir sendikacı topluluğu uğurlamıştır.

TOKER'İN SÖZLERİ

Çalışma Bakanı Turgut Toker bu konuda bir demec vererek şöyle demiştir :

«Dış ülkelerdeki işçilerimizin meseleleriyle meşgul olmak üzere kurulmuş dış teşkilâtımızı, bu defa 11 sendikacı arkadaşımızı daha vazifelendirmek suretiyle güçlendirmiş bulunuyoruz. Dış ülkelerdeki işçimizin kesif olarak ça-

laştığı bölgelerde vazife görecektir. Sendikacı arkadaşlarımız, işçilerimizin iş hayatında çalışma şartları içinde ve iş hayatı münasebetlerinin icap ettirdiği mevzularda ve ayrıca iş hayatının dışındaki yaşantılarında (kaldıkları işçi lojmanları, yurtlar, dernekler ve hatta boş zamanlarını değerlendirme saatleri içinde, eğitim sırasında takip ettikleri kurslarda) bütün meseleleri ile kendilerinden biri olarak ilgileneceklerdir.

ÇALIŞMA ATAŞE YARDIMCILARI HAREKETLERİNDEN ÖNCE

İşçiyi en iyi tanıyan insanlar..

Sendikacılarımız, bu görev özelliği içinde, tabiatıyla bir klasik dış teşkilât memuru gibi değil, işçimizin 24 saatlik günlük hayatı içinde daima onlarla hasır neşir olan, heyecanlı, hevesle vazife gören bir misyoner ruhu içinde çalışacaklardır.

Bu değerli vazifeli sendikacı arkadaşlarımızı uğurlarken, yurdumuzdan uzak, vatan hasreti içinde emeğini değerlendiren insanlarımızın vatanımızla en kuvvetli bağlarını teşkil edeceklerine ve yine işçilerimizi acı, tatlı bütün gerçek cephesi ile, meselelerini doğrudan doğruya Çalışma Bakanı olarak bana aktaracaklarına yürekten inanarak,

«Bugün görevlerine başlamak üzere yurt dışına gitmiş bulunan yedi çalışma ataşesi yardımcısı Türk-İş'in gösterdiği adaylar arasından seçilmiş değerli sendikacılarıdır. İşçi psikolojisini gayet iyi bilen bu sendikacı arkadaşlarımızın göreve başlamalarıyla, yıllardanberi ihmal edilen

yurt dışındaki işçilerimizle yakından ilgilenmek imkânı bulunacaktır.

Çalışma ataşe yardımcıları, bir yandan görevli bulundukları bölgelerdeki işçilerin meselelerini halletmeye uğraşırken, bir yandan da düzenleyecekleri raporları yurda göndereceklerdir. Türk-İş bu raporların ışığı altında, gerekli çalışmaları yapacak ve dışardaki işçilerimizin meselelerinin çözülmesini sağlayacaktır.

Türk-İş olarak, yurt dışında çalışan işçilerimizle çok yakından ilgilenmek ve onların dertlerini mümkün mertebe gidermek kararmdayız.

Sendikacı arkadaşlarımıza görevlerinde başarılar diliyoruz.»

Avrupa Konseyi'nin işçiler için aldığı kararlar

Avrupanın çeşitli ülkelerinde çalışmakta olan 1,5 milyona yakın yabancı işçinin sosyal güvenliklerini sağlamak üzere, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu tarafından kurulan karma komisyon 17 - 19 Mart tarihleri arasında toplanmış ve önemli kararlar almıştır.

Eski Fransız Millet Meclisi Başkanı Pierre Schneitter'in başkanlığında toplanan Komisyonun başkan yardımcılıklarını Türk delegesi Ord. Prof. Fahrettin Kerim Gökay ve Alman delegesi Dr. Fittges yapmış ve 36 maddeden ibaret konvansiyonun birinci görüşülmesi sonuçlandırılmıştır.

Komisyon şu konuları karara bağlamıştır:

— Yabancı işçilerin ülkelere belirli bir merkez tarafından toplanması.

— Daimi ve mevsimlik işçilere çalışma süresinde ikamet izni verilmesi.

— İşçilere ilk tıbbi muayenenin ülkelerinde yapılması.

— Çalışma ve ikamet izni alan işçilere yerli işçiler gibi eşit haklar verilmesi.

— Toplu veya şahıs olarak yapılan davetlerde yol ücretleri-

nin, daveti yapan ülkeler tarafından ödenmesi.

— İşçi ile işveren arasında kontrat yapılması.

— İşçi ailelerine yabancı ülkelerde konut sağlanması.

— İşçilerin ülkelerinde bıraktıkları eş ve çocukları için geçim masrafı göndermelerinin sağlanması.

— İş güvenliği ve sosyal yardımlar yönünden yerli işçilerle eşit haklara kavuşmaları.

— Belirli bir kontrat numunesi yapılması ve kaza olması halinde, yerli işçilerle eşit haklara sahip olmalarını sağlayıcı hükümler konması.

— Yabancı işçilerin gelirlerinden ülkelerine istedikleri kadar para göndermeleri.

— Yaşama koşullarının insani bir şekilde olması ve sıhhi durumlarının konsolosluklarca sık sık kontrol edilmesi.

— Yabancı işçilere sosyal konutlar yapılması.

— Aynı ülke içinde iş ve şehir değiştirme imkânının sağlanması.

— Vergi ve diğer ücretlerde yerli işçilerle eşit haklara sahip olunması.

TOKER ÇALIŞMA ATAŞE YARDIMCILARINI UĞURLUYOR

Yurt dışındaki işçilere selâm...

kendilerine başarılar diliyor, yurdumuzdaki bütün işçi arkadaşlarımızın sendikacılarımızın ve bütün milletimizin iyi temennileri ile selâmlarını götürmelerini rica ediyorum.»

TUNÇ DİYOR Kİ...

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç da çalışma ataşe yardımcılarının göreve başlaması münasebetiyle verdiği demeçte şunları söylemiştir :

resimli aktualite

İngiliz İşçi Partisi ile Sendikacılık Hareketi arasında devam eden çatışma Ford fabrikalarında ilan edilen grevle yeni bir safhaya dökülmüştür. İşçiler grev hakkını sınırlamaya çalışan Wilson Hükümetine karşı direneceklerini açıklamışlardır. Resimde Ford'da grev yapan işçiler toplu halde (altta) ve işçileri bekleyen otomobiller (yanda)

Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) üyesi Birleşik Ulaştırma İşçileri 52 şehirde hava meydanlarında greve gitmiştir. Amerikan Hava Yolları Şirketinin işçi ücretlerini arttırmaya yanaşmaması grev sebebi olmuştur. Resimde grevçiler Washington Ulusal Hava Alanında görülüyor.

Haziran ayı içinde Cenevre'de toplanacak olan Uluslararası Çalışma Konferansına Papa Altıncı Paul da katılacaktır. ILO'nun kuruluşunun 50. yıldönümünün kutlanacağı konferansda Papa bir konuşma yapacaktır. Resimde Papa Altıncı Paul görülüyor.

